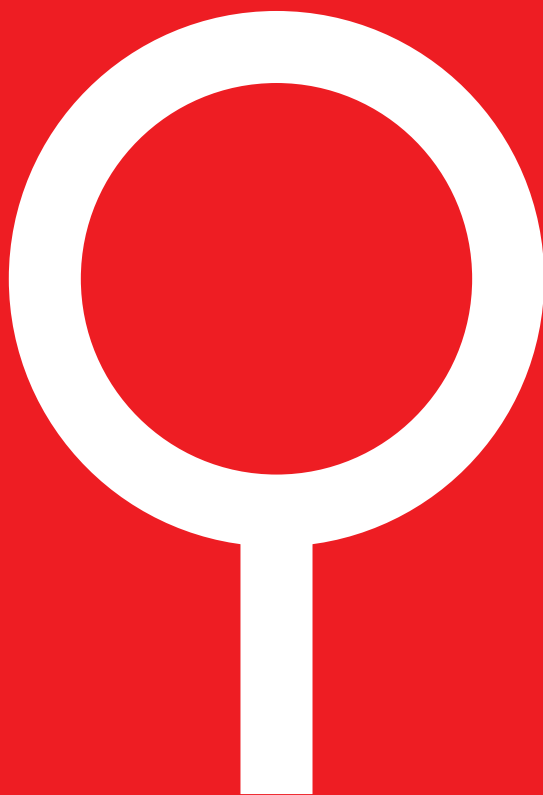

25

**MIKROWYPRAW
PO MAZOWSZU**

25 MIKROWYPRAW PO MAZOWSZU

Tekst — Anna Jadaś, Krzysztof Łukawski, Grzegorz Hubert Gerek

Zdjęcia — Jarosław Parda, Krzysztof Łukawski, Michał Matusiak, S. Kordaczuk, Dorota Pikula-Kuziak, Anna Jadaś, Aga Król (Tygodnik Siedlecki), Alicja Firynowicz, Nina Matczak, Zdzisław Smardzewski, Dariusz Kalota, Adam Jasiński, Krzysztof Napierski (UM Mława), Magdalena Grzywacz (UM Mława), Krzysztof Michalak, Marta Przygoda, Marcin Czechowicz (Narodowy Instytut Fryderyka Chopina), Robert Korczak (Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria), A. Kołacz (Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych), Aleksandra Gałek, Anna Mucha i Włodzimierz Cichocki (UG Płoniawy-Bramura), Krzysztof Witlib, Jan Jurczak, A. Karczewska, Cezary Stańczyk, Michał Glinicki, Karolina Józwiak, Zbyszek Malewski, Jarosław Budzyński, R. Lubiak (Mazowiecki Instytut Kultury), Jakub Pełka (Mazowiecki Instytut Kultury), Mateusz Czech (Mazowiecki Instytut Kultury), A. Kowalska, P. Maliszewski, P. Tołwiński, Zdzisław Smardzewski, Przemysław Walczak, Łukasz Brodowicz (Muzeum Azji i Pacyfiku), Marcin Brzomiński, Anna Kowalska, Robert Utkowski, Paulina Niedzielska, Bartłomiej Lichocki, Krzysztof Sitkowski, Bartłomiej Lichocki, Waldemar Lawendowski, Marcin Kucewicz (Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej), Rafał Toczek, Dariusz Krześniak (Muzeum Wsi Mazowieckiej), Daniel Gołaś (Muzeum Kultury Kurpiowskiej), Luiza Kondej, Joanna Wojtalik Lekka, Paweł Oprządek (Muzeum Sportu i Turystyki), M. Kucewicz (Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej), M. Popowski (Mazowiecki Teatr Muzyczny), Grzegorz Hubert Gerek (GHG), Adobe Stock

Zdjęcia z archiwów: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna (MROT), Muzeum Norwida, Farma Iluzji, Muzeum w Liwie, Urząd Gminy w Siedlcach, Dom Pracy Twórczej, Muzeum Ziemi Mińskiej, dronek.pl (Urząd Miasta Garwolin), Urząd Miasta w Otwocku, Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych, Urząd Gminy w Krasnem, Muzeum Mazowieckie w Płocku, ZOO w Płocku, Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej, Urząd Gminy w Pomiechówku, Urząd Gminy w Zakroczymiu, Nadleśnictwo Łąck, Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina, Kampinoski Park Narodowy, Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Starostwo Powiatowe w Zwoleń, Muzeum im. Oskara Kolberga, Urząd Miasta i Gminy w Przysusze, Nadleśnictwo Przysucha, Warszawska Opera Kameralna, Państwowe Muzeum Archeologiczne, Muzeum Sportu i Turystyki, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Instytut Papieża Jana Pawła II, Teatr Dramatyczny, Muzeum Mazowieckie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum Kultury Kurpiowskiej, Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, Muzeum Szlachty Mazowieckiej, Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych, Mazowiecki Teatr Muzyczny (Karpaci&Zarewicz), Julinek Park

Zdjęcia z Wikimedia Commons (skrót WC): Mariusz Płatek, Sfu, Mathiasrex, MOs810, Fotonews, Marcin Białek, Krystian Cieślík, Janusz Jurzyk, Loraine, Hiuppo, Semu z polskiej Wikipedii, Panek, Tdurden, Aneta Leszkiewicz, Łukasz Smolarczyk, Mzungu, Nikodem Nijaki, Mateusz. Sz, Konarski, Rafał Terkner, SpiderMum, Adrian Gryczuk, Jolanta Dyr, Moreio, Chichebombon, Michalbor, Zbigniew Strucki

Rysunek — Genowefa Pabich

Konsultacja redakcyjna — dr Piotr Kociszewski

Koncepcja graficzna — Ewa Natkaniec

Skład — Grzegorz Hubert Gerek

Wydawca —
Samorząd Województwa Mazowieckiego
03-719 Warszawa, ul. Jagiellońska 26
tel. (+22) 59 79 100, faks (+22) 59 79 290
e-mail: urzed_marszalkowski@mazovia.pl

Druk i oprawa — Zakład Poligraficzny Sindruk

|
egzemplarz bezpłatny
|
ISBN: 978-83-65912-59-6

WSTĘP

Przed Państwem 25 mikrowypraw po sercu Polski – Mazowszu. Wypraw idealnych na dzień, weekend lub dłuższe wędrówki. Wypraw nieoczywistych i niekonwencjonalnych, tak jak nieoczywiste i niekonwencjonalne są mazowieckie atrakcje.

Nasze mikrowyprawy są tak różne, jak różne są ciche wioski nad Bugiem czy Narwią i wypełnione dziełami sztuki muzea Warszawy, Płocka, Radomia, jak dzikie ostępy puszczy Kampinoskiej czy Zielonej i gwarne ulice aglomeracji. Na Mazowszu jedno od drugich dzieli niecała godzina jazdy samochodem.

Po mazowieckiej ziemi można by wytyczyć zapewne i 250 ciekawych wycieczek, z uwagi jednak na to, że pretekstem do wydania tego przewodnika jest 25-lecie samorządu wojewódzkiego, zdecydowaliśmy się na odpowiadającą ćwierćwieczu liczbę destynacji.

Przewodnik nie może być traktowany jako opis wszystkiego, co na Mazowszu warto zobaczyć. Należy go potraktować jako zachętę do kontynuowania eksploracji tego niezwykłego regionu.

Mamy nadzieję, że fragmenty Mazowsza przedstawione w naszym przewodniku, wywołają zachwyt nad tymi miejscami, rozbudzą zainteresowanie historią i zabytkami w nim opisanymi, będą bodźcem do kolejnych, mniejszych i większych, wypraw po mazowieckich szlakach.

Mazowsze bowiem wciąż i silnie uzależnia.

Autorzy

NEPOMUKI, PALMY WIELKANOCNE I BORY SASANKOWE

– Ostrołęka – Kadzidło – Wach – Myszyniec
– Łyse – Rezerwat Serafin – Rezerwat Czarnia –
Zachodniokurpiowskie Bory Sasankowe –

Kurpiowska Puszcza Zielona, rozciągająca się na północ od Ostrołęki i Nowogrodu, oferuje tyle turystycznych atrakcji i ciekawostek, że można by w niej spędzić wiele dni. Spróbujemy zaprezentować kilka najciekawszych miejsc leżących w mazowieckiej części Puszczy, możliwych do zobaczenia w weekend. Kurpiowski weekend!

OSTROŁĘKA

Wyprawę na Kurpie Zielone zacząć można od Ostrołęki, a w zasadzie od tamtejszego Muzeum Kultury Kurpiowskiej, mieszczącego się w pięknej kamienicy przy ulicy Józefa Bema 8. Bogate zbiory, między innymi słynnych wycinanek kurpiowskich, związane z szeroko rozumianą kulturą kurpiowską pozwolą nam przygotować się do dalszej podróży.

Filią muzeum jest także Pomnik Mauzoleum żołnierzy poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 roku, zlokalizowany na obrzeżach Ostrołęki (między drogami do Warszawy i Myszynca). **W mauzoleum obejrzeć można wystawę multimedialną poświęconą bitwie oraz w ogóle powstaniu listopadowemu, kolekcję miniaturowych armii z okresu powstania oraz repliki armat z epoki.**

--- ok. 138 km od Warszawy

muzeum.ostroleka.pl

KOLEKCJA STROJÓW LUDOWYCH
↑ ↓ fot. arch. MROT

WYSTAWA W MUZEUM
↑ ↓ fot. arch. MROT

POMNIK MAUZOLEUM ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH
W BITWIE POD OSTROŁĘKĄ
↑ ↓ fot. arch. MROT

WYCINANKA
"KURPIOWSKA „KOCUTY”
↑ ↓ aut. Genowefa Pabich

KADZIDŁO

Kadzidło położone w sercu Puszczy Zielonej konkuruje z Myszyńcem o miano stolicy regionu. W Kadzidle obowiązkowym obiektem do zwiedzenia jest Zagroda Kurpiowska (oddział Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce), w której obejrzeć można dwie chałupy, olejarnię, spichlerz, drwalnię i oborę. Wszystko wypełnione meblami, urządzeniami i narzędziami codziennego użytku pozwala poznać tradycje i zwyczaje dawnych mieszkańców.

W Kadzidle na każdym kroku widać obiekty w stylu kurpiowskim – dworzec autobusowy, drewniane rzeźby. Wart odwiedzenia jest też górujący nad miejscowością kościół parafialny pw. św. Ducha. Został wybudowany pod koniec XIX wieku, ale jego ołtarz główny jest o wiek starszy i został przeniesiony z Kodnia.

Prężnie działa Centrum Kultury Kurpiowskiej odpowiedzialne za wiele wydarzeń związanych z kulturą regionu. Najważniejsze z nich to **Wesele Kurpiowskie** – fantastyczna impreza organizowana zawsze w trzecią niedzielę czerwca. Warto też Kadzidło odwiedzić w Boże Ciało, tutejsza procesja Kurpiów w strojach ludowych jest niezwykle barwna.

--- ok. 19 km na północ od Ostrołęki

kadzidlo.pl

MUZEUM KURPIOWSKIE W WACHU

Prywatne muzeum w Wachu prowadzone przez Laurę i Zdzisława Bziukiewiczów działa od 2009 roku i gromadzi przedmioty pochodzące z Kurpi Zielonych, obrazujące dziedzictwo tego regionu. Najstarsze eksponaty datowane są na koniec XVIII wieku, a najmłodsze pochodzą z XX wieku.

Na szczególną uwagę zasługują zbiory związane z ciągle żywą na Kurpiach tradycją bursztyniarstwa. Warto też wziąć udział w biesiadach kurpiowskich i spróbować fafernuchów, psiwa koziczowego czy rejbaka.

--- ok. 10 km od Kadzidła drogą na Myszyńiec

folklor.kurpie.com.pl

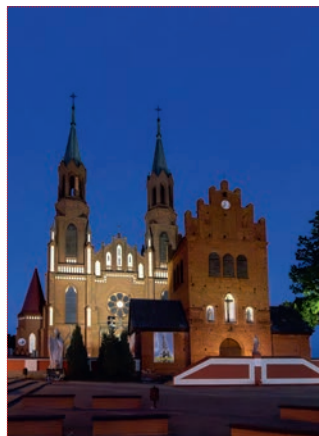
MYSZYNIC

Myszyniec to jedyne kurpiowskie miasto.

Prawa miejskie otrzymał w 1791 roku, ale utracił w ramach represji po Powstaniu Styczniowym. Ponownie odzyskał je w 1993 roku. **Najważniejszym zabytkiem w Myszyncu jest neogotycka – to tutaj wyjątkowe – Bazylika Trójcy Przenajświętszej.**

Przed kościołem najstarszy murowany zabytek Puszczy Zielonej „wieża myszyńska” z początku XVIII wieku, w której działa Multimedialne Muzeum w Dzwonnicy Myszynieckiej prezentujące historię, folklor, tradycje bartnicze Myszynca i okolic.

Warto tu przyjechać w ostatnią niedzielę sierpnia, kiedy odbywa się Miodobranie w Myszyncu.

↑ BAZYLIKA W MYSZYNCU. NA PIERWSZYM PLANIE DZWONNICA Z XVIII WIEKU ↓
↑ fot. GHG ↓

--- ok. 10 km na północ od Wachu

myszyniec.pl

ŁYSE

Na co dzień Łyse to zwykła, kurpiowska wioska, w której atrakcyjny dla turysty jest niewątpliwie zabytkowy kościół pw. św. Anny wybudowany w latach 80. XIX wieku, która w jeden dzień staje się kolorową, wielkanocną stolicą Kurpiowszczyzny. Ten dzień to Niedziela Palmowa, która w Łysych jest wyjątkowa za sprawą odbywającego się od 1969 roku konkursu palm wielkanocnych.

Warto wtedy przyjechać, aby obejrzeć palmy, wśród których są i takie liczące kilka metrów. Przygotowywanie ich jest dla tutejszych Kurpiów rodzinną tradycją, podobnie jak udział w uroczystości w strojach ludowych. **Atrakcją jest także jarmark, na którym kupić można między innymi wycinanki, pisanki i... psiwo kozicowe.** Ciekawostką drewnianego kościoła w Łysych są obrazy świętych ubranych w stroje kurpiowskie.

↑ KOŚCIÓŁ W ŁYSYCH ↓
↑ fot. Jarosław Parda ↓

↑ KURPIOWSKIE PALMY W KOŚCIELE W ŁYSYCH ↓
↑ fot. GHG ↓

--- ok. 15 km na wschód od Myszynca

gminalyse.pl

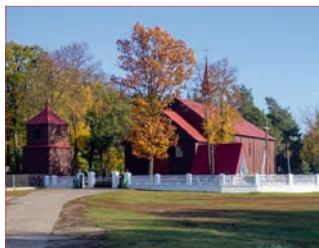
REZERWAT CZARNIA

Puszcza Zielona, kiedyś rozległa i niedostępna, została na znacznym obszarze wykarczowana i zamieniona na

pola, łąki i pastwiska. Ostało się jednak w kilku miejscach trochę prawdziwie puszczańskich ostępów. **Do najpiękniejszych lasów Puszczy Zielonej należy rozległy kompleks na zachód od Myszyńca, w którego środku szumią dwustuletnie sosny rezerwatu „Czarnia”.** Z Myszyńca dojedziemy tam drogą nr 614 (Myszyniec – Chorzele). Warto pospacerować po rezerwacie choćby po to, aby zobaczyć prawdziwe sosny bartne.

--- ok. 10 km na zachód od Myszyńca

BRODOWE ŁĄKI

Jadąc do zachodniej części Puszczy Zielonej przejeżdżamy przez niewielką wioskę Brodowe Łąki nad Omulwią. Warto na chwilę się zatrzymać i obejrzeć piękny, zabytkowy kościół. **To jedyna parafia w Polsce, w której zachował się zwyczaj lepienia woskowych wot** i obnoszenia ich wokół ołtarza w dniu odpustu parafialnego w święto Przemienienia Pańskiego. Wota składano w intencji zdrowia i powodzenia w gospodarstwie.

--- ok. 10 km od rezerwatu Czarnia

ZACHODNIOKURPIOWSKIE BORY SASANKOWE

W zachodniej części Puszczy Zielonej rozciąga się spory kompleks lasów objęty ochroną w ramach obszarów **Natura 2000 - jako Zachodniokurpiowskie Bory Sasankowe**. Wiosną można tu spotkać sasanki, ale warto też przyjechać jesienią na grzyby. Rozległe, sosnowe lasy rosnące na piaszczystych wydmach, zachęcają do spacerów w poszukiwaniu podgrzybków i maślaków.

--- ok. 12 km przez Parciaki

NEPOMUKI

Kurpie to ludzie niezwykle religijni. Nie ma na Kurpiowszczyźnie wsi, w której nie byłoby co najmniej jednej przydrożnej kapliczki. Niektóre z nich są dużymi kapliczkami domkowymi (zwanymi też kubaturowymi). Są i takie (np. w Glebie), przed którymi jest nawet niewielkie „podwórko”! **Jeśli w kapliczce znajduje się figurka św. Nepomucena to mamy do czynienia z kurpiowskim Nepomukiem. Chyba najciekawszy Nepomuk mieszka w domkowej kapliczce niedaleko wioski Grale.**

WENECJA MAZOWSZA, KURPIE BIAŁE I TAJEMNICZE PULWY

– Pułtusk – Pniewo – Sadykierz – Bagno Pulwy –
– Sieczychy – Długosiodło –

PUŁTUSK

Wycieczkę rozpoczynamy w Puławku – „Wenecji Mazowsza”. Miasteczko zawdzięcza to miano położeniu na wyspach tworzonych przez kanały Narwi. **Pułtusk słynie z najdłuższego, mającego niemal 400 m, brukowanego rynku w Europie.** Od północy zamyka go wybudowana w 1449 roku bazylika pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, która w latach 90. minionego wieku zastąpiła odkryciem na jej sklepieniu wspianych renesansowych polichromii. W 2018 roku kościół został wpisany na listę Pomników Historii. Bazylika dostępna jest dla zwiedzających w okresie letnim w godz. 11:00–14:00 lub po wcześniejszym umówieniu.

Po przeciwnej stronie rynku wznosi się **zamek dawnych właścicieli miasta – biskupów płockich**. W jego murach mieści się dzisiaj Hotel Zamek Pułtusk*** „Dom Polonii”. Oprócz noclegu oraz restauracji słynących z serwowania staropolskich potraw można tam skorzystać z wypożyczalni sprzętu wodnego lub odbyć rejs gondolą po Narwi. Na dzieci czeka atrakcyjny plac zabaw i zagroda z alpakami.

Warte odwiedzenia jest **Muzeum Regionalne** oferujące wystawy poświęcone średniowiecznemu grodowi (wieża ratuszowa, 7 kondygnacji), rozwojowi miasta

↑ ↓
RATUSZ W PUŁTUSKU
fot. GHG

↑ ↓
KOŚCIÓŁ PW. ŚW. MAGDALENY
fot. GHG

↑ ↓
ZAMEK BISKUPÓW PŁOCKICH
fot. GHG

↑ ↓
BAZYLICA PW. ZWIASTOWANIA NMP, NAJDŁUŻSZY RYNEK EUROPY
fot. GHG

↑ WIEŻA RATUSZOWA
fot. GHG

↑ PUŁTUSKIE KANAŁY
fot. GHG

(piwnice pod ratuszem), bitwom napoleońskim i meteorytowi Pułtusk (kamienica przy Rynku) oraz obecności jezuitów (piwnice pod Wzgórzem Abrahama).

Spacerując po pułtuskiej starówce rozpoznamy miejsca znane z małego i dużego ekranu. Tu kręcono sceny m.in. do seriali *Alternatywy 4* i *Dom* czy filmów *Wielka majówka*, *Sztos*. Przy fontannie na Rynku możemy przysiąc się do grającego na gitarze **Krzysztofa Klenczona** (urodził się w Pułtusku). Znajdziemy tu również ślady **Wiktora Gomułickiego**, który we *Wspomnieniach niebieskiego mundurka* sportretował pułtuskie gimnazjum (był jego wychowankiem).

Odwiedzając Pułtusk warto sprawdzić czy nie trafimy na którąś z odbywających się w mieście cyklicznych imprez: **Dni Patrona Miasta św. Mateusza**, **Festiwal im. Krzysztofa Klenczona**, **Piknik z Husarią**, **Konkurs Kuchni Myśliwskiej, Łowieckiej i Kresowej im. dra Grzegorza Russaka**.

--- ok. 62 km od Warszawy

pultusk.pl

↑ KUŹNIA KURPIOWSKA W PNIEWIE
fot. GHG

KUŹNIA KURPIOWSKA W PNIEWIE

Na wschód od Pułtuska, w widłach Bugu i Narwi szumią lasy Puszczy Białej zamieszkałej przez Kurpi Białych. W połowie drogi z Pułtuska do Wyszkowa, w Pniewie, znajduje się **kulturalne centrum tego regionu – Kuźnia Kurpiowska**. Prowadzi ją Stowarzyszenie „Puszcza Biała – Moja Mała Ojczyzna”, a jej inicjatorką i dobrym duchem jest Halina Witkowska. W Kuźni odbywają się warsztaty oraz zajęcia edukacyjne wprowadzające uczestników w kulturę Kurpi Białych. Prowadzą je twórcy ludowi, rękodzielnicy, kurpiowskie gospodynie. Podczas spotkań można poznać tajniki kowalstwa (obok budynku szkoły znajduje się najprawdziwsza kuźnia), tradycyjnego tkactwa (haft), przygotowywania ozdób świątecznych i regionalnych przysmaków. Na zwiedzanie lub warsztaty warto umówić się telefonicznie bądź mailem.

--- ok. 13 km od Pułtuska

SANKTUARIUM ŚW. ROCHA W SADYKRZU

Sadykierz znany był z zabytkowego, pochodzącego z początku XVIII wieku drewnianego kościoła.

Budynek spłonął niestety w 2003 roku. W odbudowanej świątyni otwarto Diecezjalne Sanktuarium św. Rocha – patrona chroniącego wiernych przed zarazą.

SANKTUARIUM W SADYKRZU
↑ ↑
Fot. GHG

--- ok. 8,5 km przez Lutobrok i Płusy

BAGNO PULWY

Zaraz za Rzęśnikiem rozpościera się bagno Pulwy.

W czasach wojen niedostępność tych terenów sprzyjała działalności oddziałów partyzanckich. Dzisiaj Pulwy to obszar objęty ochroną Natura 2000. Rozległe (4112 ha), płaskie, częściowo użytkowane łąki wraz z bagnami i szuwarami tworzą niezwykle bogaty przyrodniczo ekosystem. **Miłośnicy ornitologii spotkają tu wiele rzadkich gatunków ptaków jak kulik, derkacz, kszczyk, kropiatka.** W okolicznych wsiach zachowały się niemieckie cmentarze, ślady po osadnikach sprowadzanych dla zagospodarowania bagien. Coś dla siebie znajdą w tych okolicach miłośnicy rowerów – od 2023 roku na skraju Pulw, tuż za Rzęśnikiem działa **trasa Singletrack Bagno Pulwy**, a asfaltowe i żwirowe drogi wśród łąk zapraszają na rowerowe przejażdżki.

PULWY
↑ ↑
Fot. GHG

BOCIANY BIAŁE
↑ ↑
Fot. GHG

--- ok. 7 km drogą na Gródek i Rzęśnik

DREWNIANE KOŚCIOŁY I METEORYT PUŁTUSK

Miłośnicy drewnianej architektury znajdą w Puszczy Białej wiele dobrze zachowanych chałup i **piękne kościołki w Sokołowie Włościańskim, Nowym Lubielu i Porządziu.** Odwiedzając wymienione wsie warto patrzeć pod nogi. Znajdujemy się bowiem na obszarze usianym **deszczem meteorytów**, który w 1868 roku spadł na północ od Obrzytego. Zgodnie z tradycją uzyskał nazwę od najbliższej większej miejscowości – Pułtusk. Naukowcy twierdzą, że na ziemię spadło nawet 70 tysięcy odłamków, największe znane znajdują się w muzeach w Londynie i Warszawie. Do dzisiaj poszukiwacze odnajdują kolejne fragmenty meteorytu.

KOŚCIÓŁ W NOWYM LUBIELU
↑ ↑
Fot. GHG

SIECZYCHY – MIEJSCE ŚMIERCI „ZOŚKI”

Sieczychy to mała wieś znajdująca się w połowie drogi między Rząśnikiem i Długosiodłem. Tutaj, w nocy z 20 na 21 sierpnia 1943 roku, podczas ataku na niemiecki posterunek, śmiertelnie ranny został **Tadeusz Zawadzki ps. „Zośka”**, jeden z bohaterów *Kamieni na szaniec*. Wydarzenie to upamiętniła kamienna tablica oraz izba pamięci przy miejscowej szkole. W 80. rocznicę śmierci „Zośki” (2023) odsłonięto pomnik – jego sylwetkę wykuta w kamieniu.

--- ok. 9,5 km od Rząśnika drogą przez Porządzie

DŁUGOSIODŁO

W Długosiodle możemy odpocząć, znajdując schronienie pod koroną najstarszego drzewa w Puszczy Białej – dębu „Jan”, zasadzonego w 1481 roku, podczas budowy pierwszej w tym miejscu kaplicy. Obok wznosi się okazała neogotycka świątynia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny zaprojektowana przez Józefa Piusa Dziekońskiego. Uwagę przyciągają murale – będące efektem plenerów malarskich, a także zaplecze rekreacyjne – m.in. odkryty basen, park z mini tężnią. Jesienią lasy Puszczy Białej przyciągają miłośników zbierania grzybów, a szczególnie widowiskową imprezą jest **Wielkie Grzybobranie** odbywające się we wrześniu bądź na początku października każdego roku. Zapraszani są na nie znani aktorzy.

--- ok. 9 km od Sieczych

dlugosiodlo.pl

W DOLINIE DOLNEGO BUGU

– Popowo Kościelne – Zatory – Barcice – Wyszaków –
– Brańszczyk – Poręba – Brok –

POPOWO KOŚCIELNE

W Popowie Kościelnym wart odwiedzenia jest zabytkowy kościół – Sanktuarium Matki Boskiej Popowskiej.

Świątynia w stylu neogotyckim została wybudowana według projektu Józefa Piusa Dziekońskiego w latach 1900-1906. W podziemiach znajdują się krypty dawnych właścicieli tutejszych ziem. **Przed kościołem pięknie zagospodarowany plac wiejski z dębem posadzonym w 1920 roku, nazwanym „Dębem Wolności”.**

Tuż za opłatkami wioski zobaczyć można rozległe nadbużańskie łąki poprzecinane starorzeczami. To raj dla miłośników ptaków. Mnóstwo tu ich, zwłaszcza na wiosnę.

Na niewielkim wzgórzu za cmentarzem odnaleźć można ślady dawnego kirkutu. To pierwszy cmentarz żydowski na naszej trasie.

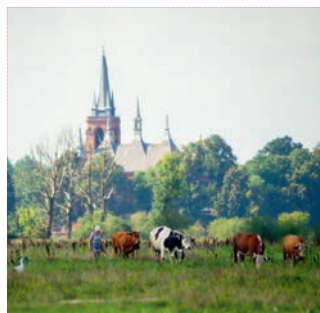
Dalsza trasa wiedzie doliną dolnego Bugu. Rzeka nie jest uregulowana i obwałowana. **Mnóstwo tu starorzeczy, łąk rozległych i wierzb – symboli Mazowsza.** Tuż za wioską Janki (ok. 2,5 km od Popowa) na łąkach rośnie grupa wierzb tworzących wyjątkowo uroczy gaik wart umieszczenia na fotografiach i obrazach.

↑ ↑
KOŚCIÓŁ W POPOWIE KOŚCIELNYM
fot. GHG

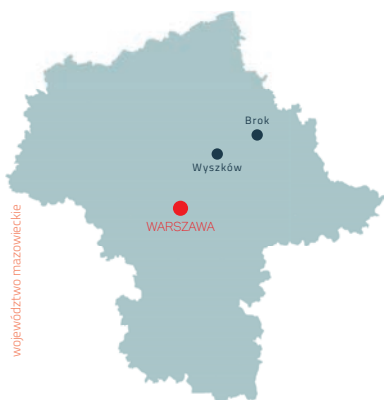
↑ ↑
DĄB WOLNOŚCI
fot. GHG

↑ ↑
NA NADBUZAŃSKICH ŁĄKACH
fot. GHG

--- ok. 45 km od Warszawy

↑ ↑
MAZOWIECKIE WIERZBY KOŁO JANKI
fot. GHG

PAŁAC W ZATORACH
fot. GHG

WIDOK NA WARSZAWĘ
fot. GHG

ZATORY

Miłośnikom polskich seriali polecamy krótki wypad do Zator, gdzie znajduje się pałac, w którym bohaterowie „Zmienników” kupowali bimber. Mimo, że zabytek nie jest udostępniony dla turystów, jego sylwetkę i otaczający park warto poznać z zewnątrz. Obok murowany **kościół pw. Maryi Panny Królowej Świata wybudowany w latach 20. XX wieku w modnym wówczas stylu polskim historycznym.**

Po drodze do Zator warto zatrzymać się w pobliżu skrzyżowania z drogą Wierzbica – Wyszaków. Skrzyżowanie to jest na wysokiej skarpie, z której widać nieodległe Popowo z charakterystyczną sylwetką kościoła oraz... Warszawę! Do centrum stolicy jest ponad 37 km w linii prostej.

--- ok. 8,5 km od Popowa na północ

KOŚCIÓŁ W BARCICACH
fot. GHG

NAD BUGIEM
fot. GHG

BARCICE

Kolejną nadbużańską miejscowością na naszej trasie są Barcice. **W środku wsi jeden z najpiękniejszych drewnianych kościołków Mazowsza. Jest to świątynia pw. św. Stanisława Biskupa, zbudowana w drugiej połowie XVIII wieku.**

Z Barcic jedziemy do Wyszakowa przez miejscowość gminną Somianka. Tuż za Somianką, przy drodze Wierzbica – Wyszaków po prawej stronie ciekawy pomnik pilota Stefana Okrzei. Pomnik przypomina wielkie skrzydło samolotu, a postawiono go w miejscu, gdzie 5 września 1939 roku rozbił się zestrzelony przez Niemców polski samolot myśliwski.

--- ok. 5 km od Popowa na wschód

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. IDZIEGO W WYSZAKOWIE
fot. GHG

WYSZAKÓW

Wyszaków tonie – śpiewały kiedyś Elektryczne Gitary, ale to raczej mało prawdopodobne, bo miasto położone jest na wysokiej skarpie i od tego położenia być może bierze swoją nazwę.

Najciekawszym zabytkiem miasta jest Sanktuarium św. Idziego – neoklasycystyczny kościół parafialny z ciekawą historią patrona. Znajdująca się obok plebania doczekała się wspomnienia na kartach literatury, w jednym z opowiadań – reportażu Stefana Żeromskiego z czasów wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku. Wówczas na probostwie zatrzymali się członkowie rewolucyjnego

rządu – m.in. Julian Marchlewski i Feliks Dzierżyński, oczekując na zdobycie Warszawy, a finalnie... uciekając w popłochu.

Blżej centrum miasta, na nadbużańskiej skarpie, rozpościera się **park miejski Karola Ferdynanda Wazy**, a w jego sąsiedztwie obelisk rodu Wazów z XVII wieku, uznawany za jeden z najstarszych świeckich pomników w Polsce. W samym parku warto zwrócić uwagę na historyczną kordegardę, a także na ławeczkę Jerzego Różyckiego – kryptologa, współautora złamania szyfru Enigmy, który w Wyszkowie kończył szkołę średnią. Park zdobi także pomnik Cypriana Kamila Norwida.

Przy wyszkowskim moście na Bugu dwa pomniki – po lewej poświęcony Żołnierzom Wyklętym ziemi wyszkowskiej, a po prawej poświęcony urodzonemu w Wyszkowie dowódcy Powstania w Getcie Warszawskim Mordechajowi Anielewiczowi. Na Placu Wyzwolenia pomnik przedwojennego Burmistrza Wyszkowa Stanisława Wolskiego, który wraz z żoną uratował w czasie wojny dwie żydowskie dziewczynki. O dawnej społeczności żydowskiej Wyszkowa przypomina pomnik usytuowany w miejscu dawnego kirkutu. Zlokalizowany jest we wschodniej części miasta, tuż nad nadrzecznymi łąkami.

PLEBANIA W WYSZKOWIE
↑ fot. GHG ↑

KORDEGARDA W PARKU
↑ fot. GHG ↑

POMNIK ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH
↑ fot. GHG ↑

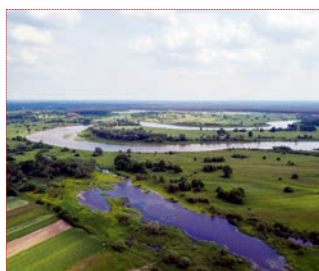

--- ok. 15 km od Barcic

wyszkow.pl

WYSZKÓW NAD BUGIEM
↑ fot. GHG ↑

BRAŃSZCZYK

Brańszczyk to duża wieś gminna malowniczo położona nad Bugiem. **We wsi kościół z pierwszej połowy XIX wieku, również XIX-wieczny dworek, kilka tablic i pomników upamiętniających ważne wydarzenia z dziejów okolic. Największą atrakcją miejscowości jest Skansen im. Marii Żywirskiej, etnografki urodzonej w Brańszczyku.**

W skansenie do obejrzenia chata kurpiowska wraz z ogródkiem, stodoła wypełniona narzędziami oraz kuźnia. W domu sołtysa ekspozycja prac lokalnego artysty Stanisława Kądzeli, który wyłącznie przy pomocy tradycyjnych narzędzi, wyrzeźbił miniatury wszystkich kapliczek i krzyży przydrożnych w gminie.

Jest ich ponad 170.

Na południowy wschód od Brańszczyka rozciągają się rozległe łąki nadbużańskie, wśród których płynie ostatnia z wielkich, nieujarzmiona i dzika rzeka Europy.

Na tutejszych łąkach ornitologzy stwierdzili gniazdowanie niezwykle rzadkiego kulika wielkiego.

W malutkiej wioseczce Tuchlin stoi tablica informująca, że **właśnie tu znajduje się środek Europy**. Tuż powyżej Tuchlina do Bugu uchodzi malutka rzeczka Tuchełka.

Na ryby w to miejsce przyjeżdżał kardiochirurg Zbigniew Religa. Twierdził, że nigdzie nie widział takich wschodów słońca, jak nad Bugiem, przy ujściu Tuchełki.

--- ok. 10 km od Wyszkowa

branszczyk.pl

PORĘBA

Ta otoczona lasami Puszczy Białej miejscowość znana jest z **zabytkowego kościoła pw. św. Barbary**. We wrześniu 1939 roku maszerował tędy oddział majora Henryka Dobrzańskiego Hubala. Przypominają o tym działająca w dzwonnicy izba pamięci oraz mural. Izbę można zwiedzić po wcześniejszym umówieniu (kontakt@parafiaporeba.pl). Obok kościoła znajduje się zabytkowa kaplica poświęcona jednemu z dowódców Powstania Styczniowego w Puszczy Białej - Karolowi Frycze.

--- ok. 10 km od Brańszczyka

parafiaporeba.pl

BROK

Brok to miasto położone na wschodnich rubieżach rozległych włości biskupów płockich w Puszczy Białej. **Pamiętką po czasach władania biskupów są ruiny zamku.** Do czasów współczesnych ostał się fragment jednej z wież. **W Broku wart obejrzenia jest także kościół pw. św. Andrzeja Apostoła zlokalizowany na środku dawnego rynku.** Kościół, zaprojektowany przez Jana Baptystę Wenecjanina, zdobi sklepienie kolebkowe pokryte bogatą polichromią. Takie same spotkamy w Pułtusk i Brochowie. Przy kościele głąz poświęcony przyrodnikowi Wojciechowi Jastrzębowskiemu, twórcy pierwszej na ziemiach polskich szkoły leśnej w pobliskim Feliksowie.

Brok jest pięknie położony na wysokiej skarpie.

W mieście i okolicy kilka ośrodków wczasowych, których goście korzystają z uroków rzeki i rozległych lasów Puszczy Białej.

Przy ulicy Henryka Sienkiewicza znajduje się stary cmentarz żydowski z zachowanymi macewami. Obok kurhan grzebalny związany z epidemią, jaka nawiedziła Brok na przełomie XVII i XVIII wieku.

↑ KOŚCIÓŁ W BROKU
↑ fot. GHG

↑ RUINY ZAMKU BISKUPÓW PŁOCKICH
↑ fot. GHG

--- ok. 11 km od Poręby

brok.pl

↑ BROK JEST PIĘKNIE POŁOŻONY NAD BUGIEM
↑ fot. GHG

OD RADZYMINA DO PUSZCZY KAMIENIECKIEJ

- Radzymin – Kuligów – Bug – Głuchy – Dębinki –
- Wydmy lucynowsko-mostowieckie – Niegów –
- Kamieńczyk – Puszcza Kamieniecka –

↑ KOLEGIATA W RADZYMINIE
↑ fot. GHG

↑ MOGIŁA POLEGŁYCH W 1920 ROKU
↑ fot. GHG

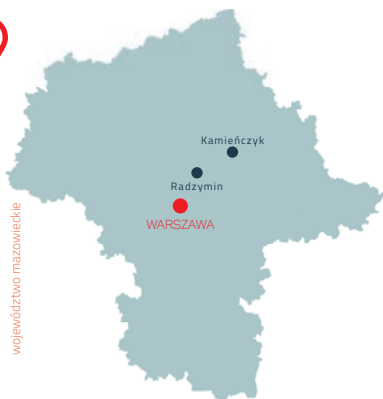
RADZYMIN

Radzymin jest nazywany „Miastem Cudu nad Wisłą”.

To walki o to miasto w sierpniu 1920 roku zatrzymały armię bolszewicką na przedpolach Warszawy, a odbicie Radzimina zmusiło wroga do odwrotu na całym froncie. Kontratak znad Wieprza przerodził ten odwrót w paniczną ucieczkę. **Na radzyminskim cmentarzu leżą nie tylko bohaterowie walk 1920 roku, ale także żołnierze września 1939 roku czy Armii Krajowej. Centralnym punktem radzyminskiej nekropolii jest kaplica-pomnik, poświęcona w 1927 roku jako wotum za zwycięstwo pod Radzyminem.** Każdego 15 sierpnia w Radzyminie odbywają się uroczystości rocznicowe, których najważniejszym elementem jest msza na Cmentarzu Poległych. W 1999 roku cmentarz odwiedził Jan Paweł II, a pamiątką po tej wizycie jest jego pomnik. Tuż przy cmentarzu znajduje się nowo powstałe Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 – oddział Muzeum Niepodległości. Pierwsza wystawa udostępniona zostanie zwiedzającym latem 2024 roku.

--- ok. 24 km od centrum Warszawy

radzymin.pl

↑ 15 SIERPNIA KAŻDEGO ROKU NA RADZYMIŃSKIM
↑ CMENTARZU ODBYWAJĄ SIĘ PATRIOTYCZNE UROČYSTOŚCI
↑ fot. GHG

SKANSEN W KULIGOWIE

W Kuligowie od 2000 roku działa Skansen Kultury Ludowej i Ziemiańskiej Doliny Narwi, Bugu i Liwca.

Pod tą długą nazwą kryje się miejsce warte co najmniej godzinnego zwiedzania. Kolekcjoner i miłośnik staroci związanych z kulturą wsi, Wojciech Urmanowski, zgromadził i udostępnił do zwiedzania wyposażenie karczmy, kuźni, wozowni, obory, spichlerza, stodoły, chałupy wiejskiej, a nawet niewielkiego dworku szlacheckiego.

Kuligów to jednak nie tylko skansen. Miłośnikom mazowieckiego krajobrazu polecamy wycieczkę nad Bug, a właściwie na nadrzeczne, wyjątkowo w tych okolicach rozległe łąki i starorzecza.

Wiosną tworzą się tu ogromne rozlewiska, na których odpoczywają, wydawałoby się niezliczone stada wędrownych ptaków: gęsi, kaczek, czajek, czapli, łabędzi czy żurawi. Latem spacer wśród łąk i nad starorzeczami zwanymi *bużyskami* to doskonały sposób na regenerację sił. Niezwykle malowniczo prezentuje się, odległy o ponad 2 km i położony już za Bugiem, kościół w Popowie... a jakże Kościelnym.

SKANSEN W KULIGOWIE
fot. GHG

--- ok. 11 km od Radzymina drogą przez łąsie

skansen.powiatwołominski.pl

DWÓR W GŁUCHACH

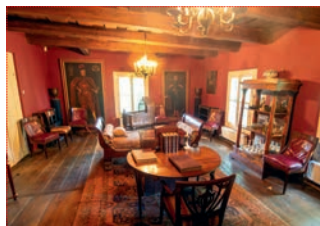
Modrzewiowy dwór w Głuchach to miejsce, gdzie 24 września 1821 roku przyszedł na świat Cyprian Kamil Norwid, bez wątpienia najbardziej mazowiecki poeta romantyzmu. Jego „Wspomnienie wioski” – (...) już wracam myślą – wzrok jej sokoli, naprzód zobaczył lipy cieniste, zielone smugi i wody czyste. Serce, ty czujesz strony rodzinne... to tęsknota właśnie za tym skrawkiem Mazowsza, za dworem w Głuchach i otaczającym go parkiem.

Dwór od 1966 roku należy do rodziny słynnego reżysera Andrzeja Wajdy i jest udostępniany do zwiedzania tylko po wcześniejszym umówieniu się.

muzeumnorwida.pl

DWÓR W GŁUCHACH
fot. GHG

WNĘTRZE DWORU
fot. GHG

W 2021 roku w oddalonym od Głuch o 7 km pałacu w Dębinkach powołano **Muzeum Cypriana Norwida**. Wystawa muzealna jest w trakcie powstawania. Na terenie pałacu w sezonie letnim organizowane są liczne koncerty i wydarzenia.

--- ok. 18 km od Kuligowa drogą przez Dąbrówkę

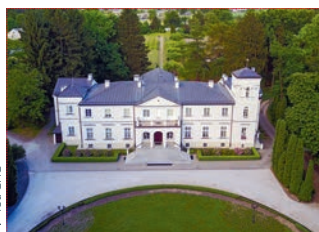
muzeumnorwida.com

NIEGÓW

W 1924 roku w Niegowie powstał młyn motorowy nazwany przez właściciela „Nowość”. Młyn pracował do lat 60. XX wieku, ale dzięki pasjonatom lokalnej historii przetrwał i dziś jest własnością Bractwa Zabrodzkiego, które zadbało o udostępnienie go do zwiedzania. Można więc, po wcześniejszym umówieniu się, zobaczyć stuletnie młyńskie maszyny, które nadal pracują!

zabrat.pl

W Niegowie jest jeszcze kilka atrakcji. Po drugiej stronie drogi ekspresowej S8 (na tym odcinku nazwanej „Bohaterów Bitwy Warszawskiej 1920 roku”) znajduje się **XIX-wieczny kościół pw. św. Trójcy**. Kilkaset metrów dalej w zespole pałacowym z 1872 roku działa **Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek**. Niewielka ekspozycja poświęcona założycielce zgromadzenia Wincencie Jadwidze Jaroszewskiej, udostępniana jest tylko po wcześniejszym umówieniu się.

--- ok. 6 km od Dąbrówki przez Zabrodzie

WYDMY LUCYNOWSKO-MOSTOWIECKIE

Na wschód od Mostówki rozciąga się **niezwykle ciekawy przyrodniczo obszar wrzosowisk**. Rozległe wydmymy porośnięte wrzosami, trawami, a także brzożami i sosnami zamieniają się jesienią w barwny kobierzec. Zwłaszcza we wrześniu jest tu kolorowo i klimatycznie.

--- ok. 4,5 km od Niegowia

KAMIEŃCZYK NAD BUGIEM

Nasza dalsza trasa wiedzie do Kamieńczyka nad Bugiem. Ta malowniczo położona wioska była kiedyś miastem książęcym, zwanym Kamieniec Mazowiecki i od niej pochodzi nazwa puszczy, rozciągającej się daleko na wschód i południe. **W XIX wieku niepozorny już Kamieńczyk słynął z doskonałych flisaków, którzy Bugiem, Narwią i Wisłą spławiali towary do Gdańska.** Nie dziwi więc, że na dawnym rynečku stoi dziś, skądinąd wyjątkowej urody, pomnik flisaka autorstwa Elżbiety Pietras.

Przy kamienieckim Rynku Tadeusza Kościuszki, pod numerem 14, od wielu lat działa prywatne **Muzeum Etnograficzno-Historyczne**. Prowadzi je Henryk Słowikowski, który zgromadził liczne dawne przedmioty użytku codziennego, militaria, siodła, krosna, narzędzia gospodarskie, a także modele tratw. Muzeum czynne jest codziennie, ale najlepiej umówić się wcześniej telefonicznie.

Dom Pamięci Prymasa Tysiąclecia w Kamieńczyku.

3 marca 1901 roku w rodzinie Wyszyńskich w Kamieńczyku urodził się chłopiec, któremu nadano imię Stefan. To przyszły Prymas Tysiąclecia. Na tutejszym cmentarzu pochowani są jego dziadkowie, a od kilku lat w dawnym budynku biblioteki działa Dom Pamięci Prymasa Tysiąclecia. Zwiedzać go można w okresie letnim w niedzielę po mszy świętej lub w innym terminie po wcześniejszym umówieniu się w parafii.

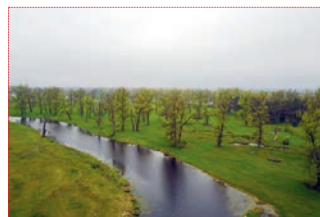
Topolowy gaj. Tuż za kamienieckim kościołem warto zejść na nadbużańskie łąki, które w tym miejscu porasta niezwykle malowniczy gaj topolowy. Posadzone zapewne zostały ludzką ręką, aby umacniać trochę grunt na łąkach nadbużańskich, używanych przez mieszkańców wsi jako pastwisko. Topole czarne porosły piękne. Dziś część z nich z różnych powodów uschła i padła pod naporem wiatrów. Miejsce, z niewielkimi starorzeczami i bujną zielenią tutejszych łąk, jest niezwykle malownicze. Miłośnik i znawca wszystkiego, co na Mazowszu piękne i warte zobaczenia, Lechosław Herz zaryzykował stwierdzenie, że podobnym do tego gaju jest zapewne tolkienowski las Entów ze Śródziemia.

→ POMNIK FLISAKA
→ fot. GHG

→ MUZEUM ETNOGRAFICZNO
-HISTORYCZNE
→ fot. GHG

→ TOPOLOWY GAJ W KAMIEŃCZYKU
→ fot. GHG

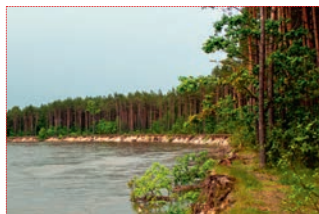

--- ok. 11 km od Wydm Lucynowsko-Mostowieckich

↑ ↓
PODMYWANY LEŚNY BRZEG W OKOLICACH SZUMINA
fot. GHG

↑ ↓
DOM HANSENÓW
fot. arch. UM Łochów

↑ ↓
REZERWAT JEGIEL
fot. GHG

SZUMIN

W Szuminiu czekają nas dwie atrakcje. Pierwsza to punkt widokowy nad Bugiem, gdzie wyjątkowo malowniczo podmywany jest porośnięty lasem brzeg. Wszystko dlatego, że wiele lat temu, po kolejnej wiosennej powodzi, rzeka utorowała sobie nowe koryto, skracając drogę i z animuszem podmywa puszczański brzeg. Drugą atrakcją Szumina jest drewniany dom zaprojektowany i wybudowany przez małżeństwo znakomych architektów Zofię i Oscara Hansenów.

Jest to architektoniczna perełka, przykład formy otwartej. Od 2017 roku jest oddziałem Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Zwiedzanie tylko po uprzednim umówieniu poprzez stronę internetową Muzeum.

--- ok. 10 km od Kamieńczyka przez Nadkole i Łazy

artmuseum.pl

REZERWAT PRZYRODY JEGIEL

Rezerwat jest jednym z czterech (pozostałe to Wilcze Błota, Czaplowizna i Mokry Jegiel) rezerwatów w sposób szczególny chroniących przyrodę Puszczy Kamienieckiej.

Chroni on rzadko spotykane zbiorowiska leśne świerczyny na torfie. Rezerwat obejmuje las rosnący na tarasie zalewowym Bugu, na terenie dawnego koryta rzeki. **Średni wiek drzewostanu wynosi 120 lat, ale zdarzają się pojedyncze starsze drzewa.** Trzy dwustuletnie zostały uznane za pomniki przyrody. Specyficzny urok rezerwatu podkreślają często spotykane wykroty, nadające mu niepowtarzalne, puszczańskie piękno.

Inne miejsca na trasie: malownicze ujścia rzek Fiszor i Liwiec do Bugu, sanktuarium w Loretto, przyroda nad Bugiem przy ujściu Ugoszczy.

--- ok. 1 km od Szumina

KRAINA DAWNEGO POGRANICZA: LIW, WĘGRÓW I OKOLICE

– Węgrów – Liw – Nowa Sucha – Mokobody – Budzieszyn –

WĘGRÓW

Węgrów położony jest na historycznym Podlasiu – w XV wieku na terenie spornym między ksiąstewem Mazowszem i Wielkim Księstwem Litewskim. Między XVI i XVII wiekiem miasto stało się ważnym ośrodkiem protestanckim. Dzięki przychylności właścicieli Węgrowa powstał tu zbór kalwiński, ariańska drukarnia, gmina luterkańska. Osiedlali się tu również żydzi. Ślady współistnienia w mieście różnych religii i odłamów chrześcijaństwa widać do dzisiaj. Są nimi świątynie ewangelickie (murowana i drewniana), domy pastora i rabina, cmentarz ewangelicki oraz relikty żydowskiego kirkutu.

Perełką Węgrowa jest bazylika pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, przebudowana w XVII wieku w stylu barokowym. W zakrystii kościoła wisi lustro posądzanego o praktyki magiczne wróżbity i astrologa królewskiego Mistrza Twardowskiego.

Według legendy służyło ono Twardowskiemu do wywoływania ducha Barbary Radziwiłłówny, ukochanej żony króla Zygmunta Augusta. Najnowszą atrakcją Węgrowa jest Centrum Dialogu Kultur, mieszczące się w zrewitalizowanym w latach 2017-2022 kompleksie poreformackiego klasztoru.

BAZYLIKA PW. WNIEBOWZIĘCIA NMP
↑
↑
fot. GHG

LUSTRO TWARDOWSKIEGO
↑
↑
fot. Krzysztof Łukawski

CMENTARZ EWANGELICKI
↑
↑
fot. GHG

województwo mazowieckie

FONTANNY NA WĘGROWSKIM RYNKU
↑
↑
fot. GHG

Klasztorny wirydarz przykryty został szklaną kopułą i pełni funkcje konferencyjne, w piwnicach otwarto dwie nowoczesne wystawy: poświęconą wielokulturowości miasta oraz bitwie z czasów powstania styczniowego. Obiekt oferuje również noclegi. Do zwiedzania udostępniono krypty klasztornej kościoła.

--- ok. 75 km od Warszawy

wegrow.pl

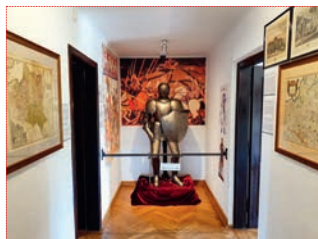

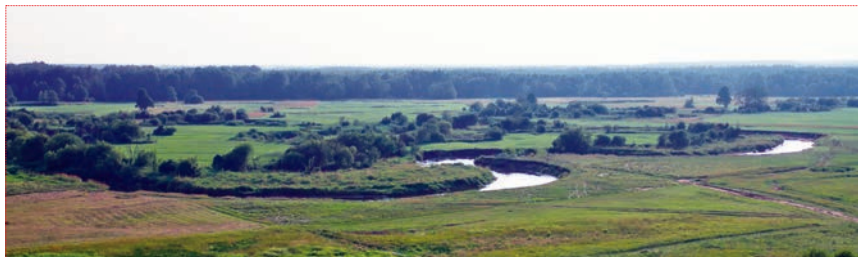
MUZEUM ZBROJOWNIA NA ZAMKU W LIWIE

Zamek w Liwie był w czasach książąt mazowieckich graniczną warownią, strzegącą przeprawy przez graniczną rzekę Liwiec. Na wschód od niej znajdowało się sporne z Litwą Podlasie. Na zamku zmarła matka ostatnich książąt mazowieckich – Anna. Podczas II wojny światowej Polak Otton Warpechowski, przekonał Niemców, że zamek wybudowali Krzyżacy, dzięki czemu zaczęła się jego odbudowa. Od 1963 roku mieści się tu **Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie**, posiadające wspaniałą kolekcję broni białej i palnej. Liw warto odwiedzić w połowie sierpnia, kiedy na zamkowych błoniach odbywa się Turniej Rycerski o Pierścień Księżnej Anny.

--- ok. 6 km od Węgrowa

liw-zamek.pl

LIWIEC KOŁO SOWIEJ GÓRY
↑
↑
fot. GHG

PUNKT WIDOKOWY NA SOWIEJ GÓRZE

Malownicze wzniesienie górujące nad doliną Liwca ma w sobie coś tajemniczego i przyciągającego.

O Sowiej Górze miejscowi opowiadają różne legendy: o miejscu pogańskiego kultu, ukrytym skarbie czy cmentarzysku i sąsiadującej z nim osadzie.

Z pewnością Sowia Góra jest wspaniałym punktem widokowym na dolinę, z którego podziwiać można urokliwy pejzaż doliny i błękitną wstęgę meandrującego Liwca. W okolicy znajduje się wiele punktów, umożliwiających wypożyczenie sprzętu wodnego i organizację spływu nieregulowanym nurtem dawnej granicznej rzeki.

MEANDRY LIWCA KOŁO SOWIEJ GÓRY
↑
↑
fot. MJ

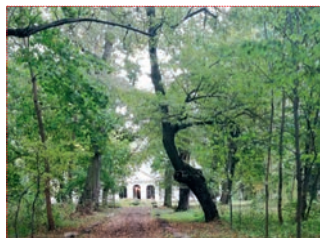
--- ok. 7 km od Liwca

PRYWATNY SKANSEN W NOWEJ SUCHEJ

„Pod starym dachem, lecz rodzicielskim” – dewizą tą wita przyjezdnych stary modrzewiowy dwór rodu Cieszkowskich w Suchej. Wybudowany w 1743 roku, po II wojnie światowej popadł w ruinę. Niszczący budynek został pod koniec lat 80. odkupiony przez prof. Marka Kwiatkowskiego i jego żonę Marię. Małżeństwo wyremontowało dwór i udostępniło go zwiedzającym. Budynek otacza park z zachowanym starym drzewostanem. Na terenie posiadłości znajduje się dwadzieścia innych zabytkowych obiektów, zarówno miejscowych wchodzących w skład założenia dworskiego, jak i przeniesionych z różnych miejscowości regionu. Wprawne oko kinomana rozpozna w nich elementy scenerii kilku produkcji filmowych (m.in. *Śluby panieńskie*, *Bitwa warszawska*).

DWÓR W NOWEJ SUCHEJ
↑
↑
fot. Krzysztof Łukawski

PARK DWORSKI
↑
↑
fot. Krzysztof Łukawski

--- ok. 10 km od Sowiej Góry

sucha.podlasie.pl

→ KOŚCIÓŁ W MOKOBODACH
fot. Krzysztof Łukawski
→

MOKOBODY

Po uchwaleniu Konstytucji 3 maja ogłoszono konkurs na Kościół Najwyższej Opatrzności – wotum w intencji jej trwałości. Wygrał go projekt Jakuba Kubickiego (architekt m.in. arkad w Zamku Królewskim), nie doczekał się jednak realizacji. Powstała jednak jego miniatura. Gotowe plany wykorzystał Jan Onufry Ossoliński, który ufundował w Mokobodach budowę kościoła pomniejszonego w skali 1:4. Odwiedzając wieś i podziwiając klasycystyczną architekturę świątyni możemy wyobrazić sobie monumentalność pierwotnego projektu. Do pomysłu budowy Świątyni Opatrzności Bożej powracano w II i III Rzeczypospolitej. Dopiero ostatnia próba znalazła finał w postaci olbrzymiego kościoła na warszawskim Wilanowie.

--- ok. 9 km na wschód od Nowej Suchej

→ KAPLICZKA W BUDZIESZYNIE
fot. Krzysztof Łukawski
→

CUDOWNE ŹRÓDŁEKO W BUDZIESZYNIE

Budzieszyn bierze swoją nazwę od osadzonej w średniowieczu legendy, według której doszło tu do cudu „zbudzenia synów”. Nocujące w tym miejscu wojska polskie miały zostać wyrwane ze snu blaskiem bijącym od obrazu Matki Boskiej i ostrzeżone przed zbliżającymi się Jaćwingami. Dzisiaj jest to miejsce kultu maryjnego, a bijące nieopodal źródło zyskało sławę cudownego – woda uzdrowia ponoć choroby oczu. Źródło ukryte jest w grocie i otoczone figurami świętych, wkomponowanymi w otoczenie.

--- ok. 2 km drogą z Mokobodów do Węgrowa

parafiamokobody.pl/budzieszyn

→ CUDOWNE ŹRÓDŁO W BUDZIESZYNIE
fot. Krzysztof Łukawski
→

NADBUŻAŃSKA KRAINA SPOKOJU

– Sadowne – Torfowisko Kules – Prostyń – Treblinka –
– Kosów Lacki – Ceranów – Sterdyń – Kiełpiniec –
– Seroczyn – Jabłonna Lacka – Mołożew – Wirów –

Na tę wyprawę nie zabieramy Cię, drogi Turysto, abyś przeżył jakiś chwilowy zachwyt zapierającym dech w piersi spektakularnym widokiem bądź też zabytkiem o wymiarze legendarnym. Największą bowiem atrakcją tej części regionu, po której będziesz podróżował jest... cisza, spokój i nienachalny mazowiecki krajobraz. Wydaje się, że najgłośniejsze tu milczą kamienie w Treblince. Zachęcamy do poszukiwania własnego kawałka świata nad Bugiem, gdzie kwitną maki, klekoczą bociany, śpiewają skowronki i pachnie sianem. Zapewniamy, że powrócisz tu.

SADOWNE

Wycieczkę zaczynamy w Sadownem, sporej miejscowości gminnej przy trasie z Łochowa do Ostrowi Mazowieckiej.

W Sadownem warto obejrzeć monumentalny kościół pw. św. Jana Chrzciciela. Jego dwie strzeliste wieże widoczne są z daleka i zdają się dominować nad krajobrazem ziemi sadowieńskiej.

Obok kościoła drewniana plebania z 1828 roku będąca najstarszym zabytkiem okolicy. Przed kościołem na wiejskim skwerze kilka pomników i tablic pamiątkowych poświęconych wielkim Polakom i różnym wydarzeniom z dziejów miejscowości.

Kilkaset metrów od kościoła w jednym z budynków zespołu szkół znajduje się niewielkie, ale bardzo ciekawe Muzeum Ziemi Sadowieńskiej. Zgromadzono w nim wiele przedmiotów użytku codziennego, narzędzi, ale także militaria, mundury i... ławeczkę, na której siedział **Napoleon**.

KOŚCIÓŁ W SADOWNEM
↑ ↑
fot. GHG

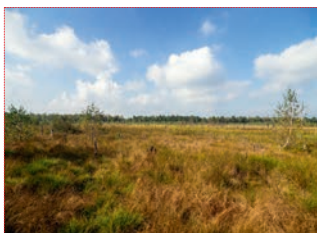
MUZEUM ZIEMI SADOWIEŃSKIEJ
↑ ↑
fot. GHG

--- ok. 80 km od Warszawy

NADBUŻAŃSKIE KRAJOBRAZY
↑ ↑
fot. GHG

TORFOWISKO „KULES”
 fot. GHG

Ścieżka przyrodnicza Torfowisko „Kules”

4 km na południe od Sadownego czeka na nas krajobrazowa atrakcja: **torfowisko „Kules” i pobliska piaszczysta wydma**. Najlepiej pojechać w okolicie niewielkiego przystanku Sadowne Węgrowskie na linii kolejowej z Warszawy do Białegostoku. Rozległe torfowisko, przypominające północno-wschodnie kresy, najpiękniej wygląda w czasie kwitnienia wetlików. Wokół torfowiska jest ścieżka ze znakami i tablicami.

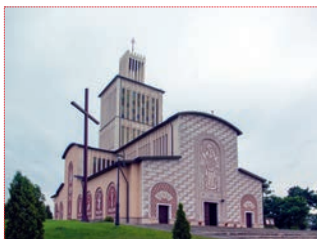
KAPLICZKA W ZALESIU
 fot. GHG

Wędrujący Jan z Sadownego

Jadąc 3,5 km od Sadownego na zachód, w kierunku wsi Zalesie, po prawej stronie, tuż obok drogi zobaczymy **wyjątkowej urody kapliczkę domkową św. Jana Nepomucena**. Związana jest z nią legenda, według której figura z sadowieńskiego kościoła dwa razy porwana została przez wezbrane wiosną wody Bugu i dopłynęła do tego miejsca. Parafianie odnajdowali ją po ustaniu wylewów i znów zanosili do kościoła. Kiedy jednak przypłynęła trzeci raz postanowili wybudować dla niej domkową kapliczkę i zostawić Nepomucena w tym miejscu. Miejscowi mówią o nim „Wędrujący Jan”.

SANKTUARIUM W PROSTYŃ
 fot. GHG

PROSTYŃ

Do Prostynia proponujemy jechać bocznymi drogami przez Morzyczyn i Kiełczew. Można też jechać nadbużańskim wałem, służącym również jako dojazd do malowniczych nadrzecznych łąk. **W miejscowości, słynnej z objawień, znajduje się sanktuarium Trójcy Świętej**. Odbywają się tu dwa wielkie odpusty, a lokalną tradycją kulinarną jest wypiekanie prostyńskich, kolorowych kóz z ciasta.

--- ok. 11 km od Sadownego

POMNIK W TREBLINKA
 fot. GHG

TREBLINKA

O niemieckim, nazistowskim obozie zagłady w Treblince wie w Polsce, Europie i świecie chyba każdy. Ciche, schowane w lesie uroczysko w części wschodniej województwa mazowieckiego, zamienione zostało na miejsce zagłady. Obóz funkcjonował od lipca 1942 do listopada 1943 roku i zamordowano w nim około 900 tysięcy ludzi, przede wszystkim z getta w Warszawie. Nie zachowała się oryginalna zabudowa. **W Muzeum obejrzeć można stałą wystawę poświęconą historii obu obozów – Obozu Zagłady Treblinka II oraz Karnego Obozu Pracy Treblinka I.**

--- ok. 6 km od Prostyni

EL GRECO Z KOSOWA

Z Trebłinki ruszamy do Kosowa Lackiego, niewielkiego miasteczka, które prawa miejskie, utracone w 1866 roku, odzyskało w 1993. **Nad miasteczkiem dominuje kościół wzniesiony w początkach XX wieku w stylu neogotyckim, według projektu Józefa Piusa Dziekońskiego autora „Katedr Mazowsza”.** Z tutejszym kościołem związana jest ciekawa historia odnalezienia obrazu „**Ekstaza św. Franciszka**” autorstwa **hiszpańskiego malarza (o greckich korzeniach) El Greco, który można podziwiać w Muzeum Diecezjalnym w Siedlcach.** Obraz wisiał na plebanii i został przypadkowo odkryty w 1964 roku. Wieloletnie badania potwierdziły jego autentyczność, choć do dziś nie udało się ustalić w jaki sposób dzieło tak wybitnego artysty trafiło na ścianę plebanii w Kosowie Lackim.

KOŚCIÓŁ W KOSOWIE LACKIM
↑ ↓
fot. GHG

--- ok. 7 km od Trebłinki

NADBUŻAŃSKIE REZERWATY „WYDMA MOŁOŻEWSKA” I „SKARPA MOŁOŻEWSKA”

Rezerwat „Wydma Mołóżewska” jest jednym z ciekawszych rezerwatów w województwie mazowieckim. Został utworzony na rozległych pastwiskach w zakolu Bugu, niedaleko miejscowości Mołóżew. Rzeka otacza rezerwat z trzech stron tworząc w wielu miejscach piaszczyste plaże. Rezerwat utworzono w 1987 roku w celu ochrony miejsc lęgowych rzadkich gatunków ptaków: kulona, sieweczki obrożnej, rycyka, krwawodzioba. Kulony opuściły to lęgowisko, jak i inne w Polsce, ale pozostałe gatunki mają się tu dobrze. Teren rezerwatu oddalony od siedzib ludzkich, jest rozległy, a podczas roztopów zalewany wodą, dzięki czemu zatrzymuje się tu tysiące ptaków wędrownych podczas jesiennych, a zwłaszcza wiosennych przelotów. Spotkać tu można gęsi, kaczki, łabędzie, żurawie i wiele innych.

REZERWAT „WYDMA MOŁOŻEWSKA”
↑ ↓
fot. GHG

Tuż obok rezerwatu „Wydma Mołóżewska” położony jest rezerwat „Skarpa Mołóżewska”. Zajmuje on niecałe 2 ha nadbużańskiej skarpy, która miejscami wznosi się 20 m nad lustro wody. Rzeka systematycznie podmywa brzeg. Skarpa jest mocno wyekspozowana na słońce, dzięki czemu upodobały ją sobie rośliny ciepłolubne, takie jak podbiał pospolity. Jest tu także jedno z nielicznych na niżu polskim stanowisko bardzo rzadkiej goryczki krzyżowej.

REZERWAT „SKARPA MOŁOŻEWSKA”
↑ ↓
fot. GHG

→ PAŁAC W STERDYNI
fot. GHG
→

→ KLASZTOR W WIROWIE
fot. GHG
→

Na miłośników ziemiańskiej architektury w tym zakątku województwa mazowieckiego czekają **pałace w Ceranowie (mieści się tam szkoła) i Sterdyni**. Szczególnie ten drugi, pięknie odnowiony Pałac Ossolińskich robi wrażenie.

W obu tych miejscowościach gminnych, a także w Jabłonnii Lackiej, warto zajrzeć do zabytkowych kościołów. Po drodze ze Sterdyni do Jabłonny Lackiej mijamy miejscowość Seroczyn, gdzie miłośnicy ptaków mogą poobserwować je na zarastających stawach. Znajduje się tam też opuszczona drewniana cerkiew unicka. W Wirowie zobaczyć można unikatowe w województwie mazowieckim zabudowania dawnego Monasteru Chrystusa Zbawiciela – prawosławnego klasztoru żeńskiego.

--- ok. 37 km od Kosowa przez Ceranów, Sterdyń, Jabłonnę Lacką

→ FESTIWAL W KIEŁPIŃCU
fot. Joanna Wojalik Lekka
→

KIEŁPINIEC

Ten kawałek Polski kojarzy nam się z cichym, wiejskim krajobrazem i jeśli spodziewamy się jakichś muzycznych dźwięków, to raczej ludowej kapeli. **Tymczasem latem, w położonym niedaleko Bugu Kiełpińcu, możemy zatopić się w dźwiękach bluesowego festiwalu. Kiełpiniec Blues Festiwal to coroczna, letnia impreza, na którą warto wpaść.** W niewielkim przysiółku Holendernia (4 km na północny wschód od Sterdyni) rozpoczyna swoją trasę ciekawa ścieżka edukacyjna Nadleśnictwa Sokołów „Uroczysko Sterdyń”, prowadząca do rezerwatu „Sterdyń”.

--- ok. 6 km na północny wschód od Sterdyni

festiwal.kielpiniec.pl

→ NADBUŻAŃSKIE ŁĄKI NIEDALEKO KIEŁPIŃCA
fot. GHG
→

„JACEK”, EL GRECO I TARGI MIODU

– Siedlce – Iganie – Chlewiska –

SIEDLCE

Siedlce, będące stolicą wschodniego Mazowsza, oferują wiele atrakcji. Wycieczkę warto zacząć w historycznym centrum miasta. **Znajduje się tu charakterystyczny budynek, zwieńczony postacią Atlasa dźwigającego na swoich barkach kulę ziemską. To dawny ratusz, zwany powszechnie „Jackiem”, obecnie siedziba Muzeum Regionalnego im. Mieczysława Aśkanowicza.** Placówka posiada dwa oddziały: Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu opowiadające historię techniki i kultury pożarniczej (16 km na zachód od Siedlec) oraz Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie prezentujące typowe dla regionu wnętrza dworskie (35 km na północny wschód). Naprzeciwko „Jacka” znajduje się najstarszy murowany obiekt sakralny w Siedlcach – barokowo-klasycystyczny kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika.

Pałac Ogińskich

W centrum Siedlec znajduje się pałac pochodzący z początku XVIII wieku. **Wielokrotnie przebudowywany, dzisiejszą klasycystyczną formę zyskał dzięki inwestycjom księżnej Aleksandry Ogińskiej.** Okres panowania księżnej był najświetniejszym w historii pałacu. W jego murach przebywali znakomici goście (król Stanisław August Poniatowski, Tadeusz Kościuszko), wystawiano tu sztuki teatralne i organizowano bale. Czas świetności minął wraz ze śmiercią jego właścicielki. Obiekt stał się własnością rządową i pełnił różne funkcje. Obecnie, po kompleksowej renowacji, pałac jest siedzibą władz Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego.

↑ ↓ DAWNY RATUSZ, OBECNA SIEDZIBA MUZEUM REGIONALNEGO
↑ ↓ fot. arch. MROT

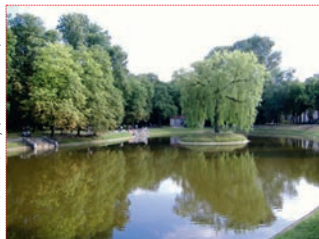

↑ ↓ FIGURA ATLASA ZWANEGO „JACKIEM”
↑ ↓ fot. S. Kordaczuk

↑ ↓ PAŁAC OGIŃSKICH
↑ ↓ fot. Krystian Cieplik, CC BY-SA 3.0 PL/WC

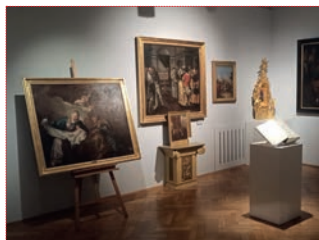
→ **PARK ALEKSANDRIA**
 fot. Janusz Jurzyk, CC BY-SA 3.0, WC

→ **„EKSTAZA ŚW. FRANCISZKA” W MUZEUM DIECEZJALNYM**
 fot. Dorota Pikula-Kuziak

→ **WYSTAWA PREZENTUJĄCA SZTUKĘ SAKRALNĄ DIECEZJI SIEDLECKIEJ**
 fot. Dorota Pikula-Kuziak

→ **KIRKUT W SIEDLCACH**
 fot. Michalbor, CC BY-SA 3.0, WC

Za pałacem znajduje się klasycystyczna kaplica św. Krzyża. W jej wnętrzu złożone zostały doczesne szczątki Aleksandry Ogińskiej. Od północy sąsiaduje z pałacem **Park Miejski Aleksandria, tworzący z nim niegdyś wspólny kompleks**. Projektowany pierwotnie w stylu włoskim, za czasów Aleksandry Ogińskiej przebudowany został na modny wówczas park sentymentalny, ozdobiony ponad 30 obiektami małej architektury. W latach 2022–2023 przeprowadzono rewitalizację parku. Udostępniony odwiedzającym latem 2023 roku, cieszy oczy zadbaną roślinnością (wśród drzew jest kilka pomników przyrody, m.in. dęby Bolesław i El Greco), rzeźbami, fontannami. Powstały ścieżki: historyczna oraz przyrodnicza, dla dzieci obowiązkowy plac zabaw. Przed wizytą warto zapoznać się z multimedialnym planem parku.

El Greco

Naprzeciwko neogotyckiej katedry znajdziemy obowiązkowy punkt do zwiedzenia podczas pobytu w Siedlcach – **Muzeum Diecezjalne**. To w nim możemy na własne oczy zobaczyć jedyny obraz autorstwa El Greco w Polsce – *Ekstazę św. Franciszka*. Jego odnalezienie na plebanii kościoła w Kosowie Lackim było niemałą sensacją. Przypadkowego odkrycia dokonały w 1964 roku Izabella Galicka i Hanna Sygietyńska – historyczki sztuki. Głoszone przez nie rewelacje zignorowano lub wypiono, dopiero dekadę później podczas prac konserwatorskich odnaleziono odręczny podpis mistrza, a odsłonięte barwy i styl nie pozostawiły żadnych wątpliwości. Płótno udostępniono widzom dopiero na początku XXI wieku. Nie jest to oczywiście jedyny wart zobaczenia obiekt we wspaniałych zbiorach sztuki sakralnej eksponowanych w muzeum.

Kirkut

Przed II wojną światową Siedlce zamieszkiwała liczna diaspora żydowska. Śladem po niej są pozostałości miejscowego kirkutu, ogrodzone i zadbane. Na dosyć dużym terenie porożrzucane wystają z ziemi nadniszczone przez czas i ludzi macewy – żydowskie nagrobki.

Lokalna atrakcja – Targi Miodu

We wrześniu w Siedlcach urządzone są **Siedleckie Targi Miodu**. Odbывается kiermasz i prezentacja pasiek, sprzętu pszczelarskiego, rękodzieła ludowego. Głównym bohaterem jest oczywiście miód i jego przetwory.

--- ok. 85 km od Warszawy

siedlce.pl

↑ ↑
SIEDLECKIE TARGI MIODU
fot. Aga Krol, Tygodnik Siedlecki

IGANIE

Wyjeżdżając z Siedlec w kierunku Warszawy, po lewej stronie minimy aleję drzew, prowadzącą do niepozornego obelisku zwieńczonego orłem w koronie. **Jest to pomnik upamiętniający zwycięską dla Polaków bitwę pod Iganiami, która rozegrała się 10 kwietnia 1831 roku.** Obok pomnika wystawiono tablicę przedstawiającą przebieg wydarzeń. W pobliżu stoi również replika działa używanego podczas bitwy.

--- ok. 4 km na zachód od centrum Siedlec

↑ ↑
POMNIK W IGANICACH
fot. arch. UG w Siedlcach

CHLEWISKA

Czy na historycznym pograniczu Mazowsza i Podlasia można trafić na budowle z elementami stylu podhalańskiego? Oczywiście, że tak! Wystarczy udać się do **Domu Pracy Twórczej Reymontówka w Chlewiskach**. Nazwa pochodzi od Aurelii Reymontowej, dawnej właścicielki posiadłości, wdowie po polskim nobliście. Zakupiła te włości za część pieniędzy z Nagrody Nobla otrzymanej przez Władysława Reymonta. Ośrodek zajmuje posiadłość, której sercem jest zabytkowy dwór z XIX wieku. W jego ofercie znajdują się koncerty, plenery i spotkania artystyczne, wieczorki literackie, możliwość zorganizowania dowolnej uroczystości.

--- ok. 18 km na zachód od Siedlec

reymontowka.art.pl

↑ ↑
REYMONTÓWKA
fot. arch. Domu Pracy Twórczej

OD ŁAWECZKI JANA HIMILSBACHA DO ŁAWECZKI W WILKOWYJACH

– Mińsk Mazowiecki – najstarsza sosna Polski –
Mrozy – Kuflew – Jeruzal /filmowe Wilkowyje/ –

MIŃSK MAZOWIECKI

Mińsk Mazowiecki to jedno z najstarszych miast Mazowsza, które prawa miejskie uzyskało w 1421 roku. Co ciekawe w XVI i XVII wieku na terenie dzisiejszego Mińska istniało jeszcze drugie miasto – Sandomierz. Połączenie nastąpiło w 1695 roku.

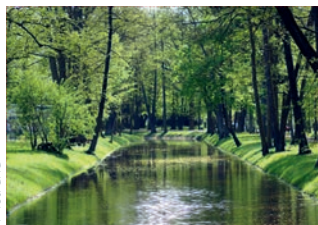
Park i pałac Dernałowiczów

W samym centrum Mińska podziwiać możemy piękny pałac otoczony parkiem, przez który przepływa rzeka Srebrna. Wyjątkowość tego miejsca tworzy układ przestrzenny: trzy stawy, w tym jeden z pływającą fontanną, park i klasycystyczny pałac, w którym mieści się dom kultury. W parku stworzono infrastrukturę rekreacyjną. Od niedawna stoi też tam pomnik Anny Mińskiej, najznakomitszej przedstawicielki dawnych właścicieli miasta. Doria-Dernałowiczowie byli ostatnimi właścicielami pałacu.

PAŁAC DERNAŁOWICZÓW
fot. GHG

PRZESZKŁA PRZEPRZĄTA
RZĘKA SREBRNA
fot. GHG

--- ok. 35 km od Warszawy

minsk-maz.pl

PARK DERNAŁOWICZÓW
fot. GHG

Muzeum Ziemi Mińskiej

W przepięknej willi hrabiny Łubieńskiej przy ulicy Stefana Okrzei działa od 2005 roku Muzeum Ziemi Mińskiej gromadzące i prezentujące zbiory dotyczące historii miasta i rejonu, pamiątki fotograficzne, dokumenty i mapy. **Ekspozycje stałe prezentują: dzieje miasta w malarstwie i grafice artystów mińskich oraz dzieje Ochotniczej Straży Pożarnej w Mińsku Mazowieckim.**

mzm-minskmaz.pl

↑ ↓
SIEDZIBA MUZEUM
↑ ↓
fot. arch. Muzeum Ziemi Mińskiej

↑ ↓
MUZEUM 7 PUŁKU UŁANÓW
↑ ↓
fot. arch. Muzeum Ziemi Mińskiej

Muzeum 7 Pułku Ułanów Lubelskich

W budynku przy ulicy gen. Sosnkowskiego w centrum Mińska, w willi dr. Jana Huberta zlokalizowany jest dział muzeum poświęcony stacjonującemu tu w okresie II Rzeczypospolitej, **7 Pułkowi Ułanów. Pułk ten był jednym z ulubionych pułków Józefa Piłsudskiego mieszkającego w niedalekim Sulejówku. W stajniach 7 Pułku mieszkała Kasztanka, słynna klacz Marszałka.** Tu dokonała swojego żywota i pochowana została pod kamieniem na terenie koszar, gdzie dziś mieści się Szkoła Żandarmerii Wojskowej.

↑ ↓
ŁAWECZKA JANA HIMILSBACHA
↑ ↓
fot. GHG

Ławeczka Himilsbacha

Chyba każdy oglądał choć jeden film z Janem Himilsbachem. Ale pewnie nie każdy wie, że aktor **był także poetą i prozaikiem, a już niewiele, że urodził się w Mińsku Mazowieckim.** Jako datę urodzenia miał wpisany w dowodzie 31 listopada! Przy ulicy Józefa Piłsudskiego jest stolik z dwoma krzesłami. Na jednym siedzi Himilsbach, na drugim my możemy usiąść, aby spojrzeć w oczy najbrzydszego aktora i pogadać o nudzie w polskich filmach. Stolik nie ma blatu, więc nic nie można na nim postawić.

Wszebora – najstarsza sosna w Polsce

Na południowych obrzeżach Mińska, tuż za rogatkami miasta, w zwyczajnym, mazowieckim lesie rośnie niezwykajne drzewo. **To sosna imieniem Wszebora. Ma 22 metry wysokości, kilka pni i liczy sobie około 375 lat. Jest najstarszą sosną w Polsce.**

↑ ↓
SOSNA „WSZEBORA”
↑ ↓
fot. GHG

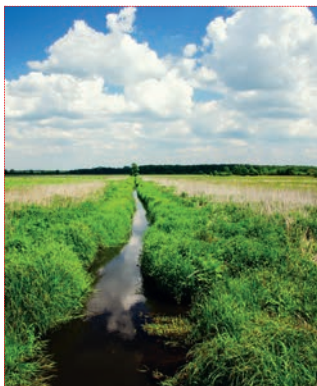

MROZY

Kiedy w 1902 roku ruszyła budowa szpitala sanatorium w Rutce, materiały budowlane ze stacji kolejowej w Mrozach dowożono specjalnie wybudowaną **kolejką konną**. Po ukończeniu szpitala postanowiono ją zachować i w ten sposób przewozić pacjentów. Kolejka działała do 1967 roku. Na początku XXI wieku samorząd postanowił odbudować kolejkę jako atrakcję turystyczną. **Aktualnie w sezonie letnim można wybrać się na przejażdżkę przez lasy rezerwatu „Rutka Sanatoryjna” aż do kompleksu zabytkowych budynków sanatorium.**

--- ok. 17 km od Mińska przez Cegłów

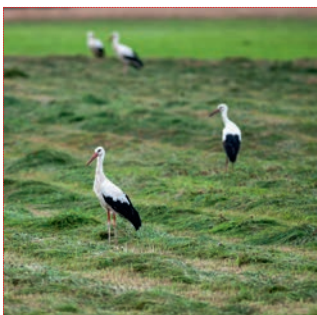
gosir.mrozy.pl/tramwaj-konny

KUFLEWSZCZYZNA

Kuflew intryguje nazwą, ale także przyciąga pięknem okolicznego krajobrazu. W starym parku dawnego dworu, na niewielkim wzniesieniu stoi wysoki, murowany postument, a na nim św. Antoni. Na postumencie dedykacja *Świętemu Antoniemu patronowi rzeczy odzyskanych w podzięce – Weronika z Łąckich Dąbrowska – 1864*. Jakiż był powód jego postawienia – otóż majątek będący posagiem został skonfiskowany przez władze carskie w wyniku antycarskiej działalności Bronisława Dąbrowskiego. Wdowa po nim długo starała się wyjaśnić sprawę, aż udało jej się to na balu, na którym był car Aleksander II. Po tańcu z nim majątek rodziców odzyskała.

Zaraz za Kuflewem rozciąga się Kuflewszczyzna, o której Lechosław Herz pisał, że *... jest rajem dla rasowego krajoznawcy. Jest tu tak wiele miejsc zaciekawiających i tak dużo miejsc nie do końca odkrytych, nieopisanych, aż trudno się oprzeć*. Przez niemal 10 km na wschód tylko łąki, torfowiska i leśne uroczyska, z których najciekawsze chronione są w **rezerwach „Florianów”, „Torfowisko Jeziołek” i „Rogoźnica”**. Łatwiej tu niż ludzi spotkać żurawie, łosie czy sarny. Ornitolodzy doliczyli się wielu chronionych gatunków, nawet hajstra, czyli bocian czarny gnieździ się w tutejszych lasach.

--- ok. 7 km od Mrozów

JERUZAL CZYLI WILKOWYJE

Chyba nie ma nikogo w Polsce, kto by nie znał serialu „Ranczo”. Zdecydowana większość scen została nakręcona w Jeruzalu, który na potrzeby filmowców zamienił się w serialowe Wilkowyje. Wjeżdżając do tej niewielkiej miejscowości od razu zorientujemy się, że to jest ta z serialu. **Na środku wioski, tuż obok kościoła, stoi niebieski sklep „U Krysi”, a przed nim ławeczka.** Ileż to mądrości życiowych na niej wypowiedziano. Przytoczmy dwie: *Życie rodzinne to jakieś cholerne wojsko jest, a ty jesteś zawsze najniższym stopniem* – Hadziuk do Pietrka na pytanie dotyczące spraw małżeńskich i *Wszystko jest dla ludzi, ale nie wszystko dla wszystkich* – Jan Japycz.

Serialowe sceny powstawały także w drewnianym kościele św. Wojciecha i tutejszej szkole. Na środku placu, wokół fontanny, znajdują się tablice z nazwiskami reżysera, scenarzysty i aktorów grających w tym kultowym filmie.

↑ KOŚCIÓŁ W JERUZALU
↑ Fot. GHG

↑ TABLICA POŚWIĘCONA FILMOWI SKAWIE JERUZALA
↑ Fot. GHG

--- ok. 4 km do Kuflewa

↑ SKŁYNY Z SERIALU „U KRYSI” ŁAWECZKA PRZED NIM
↑ Fot. GHG

PRZEZ „MIASTO WIECZNE” BIAŁOSZEWSKIEGO DO MACIEJOWIC TADEUSZA KOŚCIUSZKI

– Garwolin – Żelechów – Kopiec Kościuszki – Maciejowice –

POMNIK M. BIAŁOSZEWSKIEGO
fot. Michał Matusiak

AUSTERIA
fot. Michał Matusiak

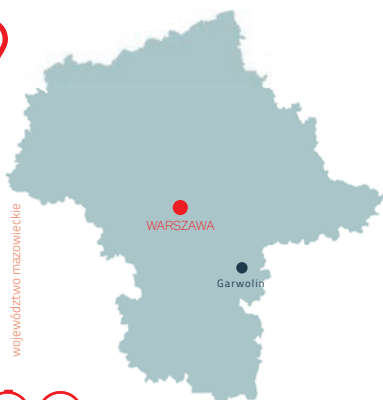
KAPLICZKA SERCA JEZUSOWEGO
fot. Michał Matusiak

GARWOLIN

– *Cale życie w Garwolinie? – Dlaczego nie?* – pisze w swoim wierszu **Miron Białoszewski** pochodzący z Garwolina. Niewątpliwie to 600-letnie miasto zasługuje na spędzenie w nim czasu. Garwolin prawa miejskie uzyskała 27 lipca 1423 roku. „Miastkiem wiecznym” określał je Białoszewski (odwiedzał mieszkającą tu mamę) i poświęcił mu m.in. cykl wierszy „Garwolin i z powrotem”. Oryginalny sposób przedstawiania w swojej twórczości Garwolina **zaowocował nieoczywistym pomnikiem poety. Na cokole – zamiast poety – są bowiem trzy kaczk** i cytą z wiersza „Idę Po Chleb Dla Mamy”.

W Garwolinie warto zobaczyć budynek dawnej **austrii – jeden z najstarszych budynków murowanych w mieście**. Jednym z najładniejszych obiektów małej architektury sakralnej w mieście jest natomiast kapliczka **Serca Jezusowego z lat 30. XX wieku**. Ciekawostką jest, że przy kapliczce odprawiano dawniej nabożeństwa, podczas których święcono zwierzęta. Można tu również zobaczyć Młyn Filipka – murowany młyn wodny z 1942 roku zbudowany na miejscu drewnianego z XIX wieku, krzyż św. Anny (patronki Garwolina) i kamienny krzyż z 1907 roku ufundowany przez rzemieślników garwolińskich. Postawiony u zbiegu ulic Kościuszki i Mazowieckiej wyznaczał północne granice miasta.

województwo mazowieckie

WARSZAWA

Garwolin

GARWOLIN Z LOTU PTAKA
fot. dronেকpl (UM Garwolin)

W centrum przy ulicy Staszica zobaczycie Kolegiatę pw. Przemienienia Pańskiego z przełomu XIX i XX wieku, a przy skwerze Lecha Kaczyńskiego **pomnik księcia Janusza z linii Piastów Mazowieckich**, który nadał Garwolinowi prawa miejskie. Obok pomnika kalendarium miasta i rzeźby dzieci trzymających książkę. Miasto warto odwiedzić we wrześniu. Wtedy bowiem - za sprawą **Festiwalu Saturator Teatralny** - staje się teatralną stolicą Mazowsza. Odbývają się tu m.in. parada ulicami miasta, występy amatorskich i zawodowych zespołów teatralnych z Polski i zagranicy - na scenie i w plenerze. Festiwal ma propozycje dla widzów w każdym wieku.

--- ok. 60 km od Warszawy

garwolin.pl

POMNIK KSIĘCIA JANUSZA
↑ fot. Adobe Stock

FESTIWAL SATURATOR TEATRALNY
↑ fot. Luiza Kondaj

ŻELECHÓW

Z Garwolina ruszamy do urokliwego Żelechowa. **Miejscowy brukowany rynek należy do większych w Europie.** W jego centrum znajduje się odrestaurowany, piętrowy, **klasycystyczny ratusz z sukiennicami, z przełomu XVIII i XIX wieku.** Otoczenie ratusza zrewitalizowano. Przy ulicy Kościelnej, otoczony kamiennym murem, stoi jeden z najstarszych kościołów w okolicy - kościół parafialny pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny.

Niedaleko rynku, przy Alei Wojska Polskiego stoi dworek z pierwszej połowy XIX wieku (przebudowany w 1930 roku i 1960 roku), murowany, parterowy budynek z gankiem wspartym na czterech tokańskich kolumnach. W 1928 roku w dworku znajdowała się ochronka dla dzieci mieszczan i służby folwarcznej.

Przy ulicy Kościuszki zobaczycie **murowany budynek wzniesiony w 1923 roku - to stara remiza strażacka.**

Na ścianie wmurowano tablicę z napisem „Wszystko umiera, tylko pamięć dobrych czynów nie ginie”. W 2006 roku na wieży zainstalowano zegar grający codziennie w południe hejnał, a w okresie świątecznym - kolędy.

RATUSZ W ŻELECHOWIE
↑ fot. Mariusz Piatek, CC BY-SA 4.0, WIC

REMIZA STRAŻACKA Z 1923 ROKU
↑ fot. Sfu, CC BY-SA 2.5 DEED, WIC

W parku krajobrazowym przy ulicy Piłsudskiego znajduje się klasycystyczny pałac z końca XVIII wieku otoczony parkiem krajobrazowym.

Przy Alei Wojska Polskiego warto zobaczyć kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Zbudowano go w 1741 roku. Główny ołtarz z połowy XVII wieku pochodzi z kościoła parafialnego w Borowiu. Umieszczono na nim malowany na desce obraz św. Stanisława.

Chcicie oszukać swoje zmysły lub stracić na chwilę grunt pod nogami? Znamy to miejsce – dla osób w każdym wieku – będzie **Farma Iluzji** w położonych ok. 26 km od Żelechowa, czyli ok. pół godziny jazdy samochodem, Mościskach. W unoszonej przez balony latającej Chacie Tajemnic posmakujecie odrobiny kosmosu i zapomnicie o prawach grawitacji, w Tunelu Zapomnienia zapomnicie, mamy nadzieję, o zmartwieniach. Atrakcją jest o wiele więcej zarówno latem, jak i zimą, kiedy działa np. Farma Świętego Mikołaja. O wyjątkowości Farmy świadczą liczne nagrody, wśród nich prestiżowy Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej czy trzecie miejsce w konkursie na najlepszą atrakcję dla dzieci w Polsce.

--- ok. 20 km od Garwolina

zelechow.pl

KOPIEC KOŚCIUSZKI

Jadąc z Żelechowa do Maciejowic, niedaleko wsi Nowa Krępa znajdziemy rezerwat przyrody „**Kopiec Kościuszki**”. W jego centrum, w miejscu zranienia i pojmania Tadeusza Kościuszki do rosyjskiej niewoli, usypano w 1861 roku kopiec. Zgodnie z miejscową tradycją został on usypany przez chłopów i rzemieślników, którzy ziemię nosili własnymi czapkami! Na szczycie postawiono drewniany krzyż. W 1917 roku, w setną rocznicę śmierci Kościuszki, na cokole krzyża umieszczono tablicę pamiątkową. Kopiec prawdopodobnie znajduje się w miejscu zbiorowej mogiły powstańców z czasów insurekcji.

--- ok. 25 km od Żelechowa

MACIEJOWICE

Miejscowość ta znalazła się na kartach polskiej historii za sprawą bitwy jaka 10 października 1794 roku rozegrała się na polach pobliskich wsi Podzamcze i Oronne. Klęska w tej bitwie oznaczała upadek Insurekcji Kościuszkowskiej.

W centrum Maciejowic – brukowany rynek, a w stojącym na nim XIX-wiecznym ratuszu unikatowe, jedyne w Polsce, **Muzeum Tadeusza Kościuszki i bitwy maciejowickiej**. W zachodniej części rynku zobaczycie **pomnik poświęcony Tadeuszowi Kościuszce – wykonano go z metalu w 1976 roku. Umieszczono na nim napis - Tadeuszowi Kościuszce, Naczelnikowi Narodu Polskiego i Jego żołnierzom – w rocznicę bitwy pod Maciejowicami, społeczeństwo Maciejowic.**

Niedaleko rynku, przy ulicy Kościelnej znajduje się **kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** z przykościelną dzwonnica z 1821 roku. Do zespołu kościelnego należy zbudowany w 1908 roku, położony na tyłach świątyni grobowiec Zamoyskich. Wykonano go z granitu.

Pałac Zamoyskich w Podzamczu jest najcenniejszym zabytkiem w gminie Maciejowice. Budynek, położony w zabytkowym 200-letnim parku, powstał w miejscu zamku zburzonego w 1794 roku. Na zachodnim krańcu parku ruiny dawnej **baszty neogotyckiej z pierwszej połowy XIX wieku**. Obok baszty ruiny dawnych stajni.

RATUSZ W MACIEJOWICACH
↑ ↑
fot. Rafał Terkner, CC BY-SA 4.0, WC

POMNIK TADEUSZA KOŚCIUSZKI
↑ ↑
fot. M05810, CC BY-SA 4.0, WC

KOŚCIÓŁ W MACIEJOWICACH
↑ ↑
fot. FotoneWS, CC BY-SA 3.0 PL, WC

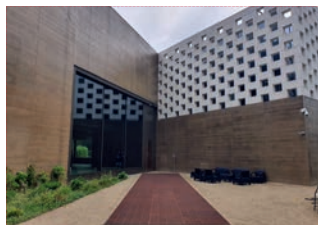
--- ok. 7 km od rezerwatu i Kopca Kościuszki

RUINY BASZTY W PODZAMCZU
↑ ↑
fot. Marcin Bialek, CC BY-SA 4.0, WC

PRZEZ MIASTO MARSZAŁKA DO BAGNA CAŁOWANIE

– Sulejówek – Otwock – Otwock Wielki – Celestynów –

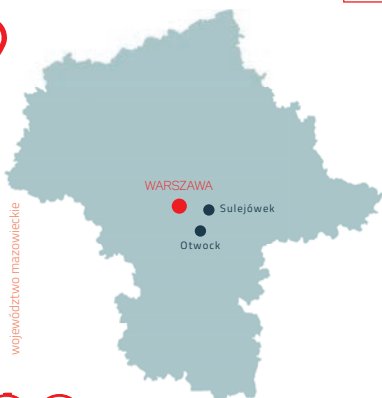
→ MUZEUM JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
fot. arch. MROT
→

SULEJÓWEK

Nazywany „miastem marszałka” i „miastem zielonym”, leżący na szlaku „Dookoła Mazowieckiego Parku Krajobrazowego”, znajduje się zaledwie 18 km na wschód od centrum stolicy. Możecie odwiedzić w nim kompleks muzealno-edukacyjny – **Muzeum Józefa Piłsudskiego** – składający się z części historycznej i budynku muzealno-edukacyjnego. W części historycznej znajduje się dworek „Milusin” – dom rodzinny Piłsudskich. Kolejny budynek to „Drewniak” – pierwszy dom Piłsudskich w Sulejówku, kupiony w 1921 roku przez Aleksandrę Szczercińską późn. Piłsudską. Jest także willa „Bzów”, w której znajdowała się wartownia. W niej obejrzeć można pamiątki związane z Józefem Piłsudskim, wśród nich mundur z Krzyżem Walecznych, kolekcja szabel czy unikatowa buława – symbol władzy. **W sąsiedztwie dworku „Milusin” powstał nowoczesny budynek muzealno-edukacyjny o funkcji wystawienniczej, edukacyjnej i animacyjnej.** Dworek „Milusin” wraz z całą zabytkową częścią, czyli wszystkimi obiektami i otaczającym je zespołem parkowym, wpisano na listę Pomników Historii Rzeczypospolitej. Główne wejście do muzeum poprzedza rozległy plac. To jednocześnie dach podziemnej części nowoczesnej placówki.

--- ok. 17 km od centrum Warszawy

muzeumpilsudski.pl

województwo mazowieckie

→ DWOREK „MILUSIN”
fot. Alicja Frynowicz
→

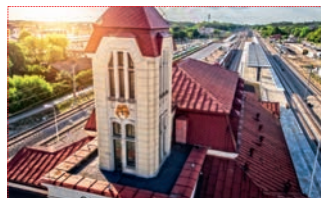

OTWOCK

Wśród lasów Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, nad rzeką Świder położony jest Otwock. Miasto kojarzące się z sanatoriami oraz letnim wypoczynkiem jest znakomicie skomunikowane ze stolicą (połączenia autobusowe, kolejowe). **Sanatoryjno-uzdrowiskowemu rozwojowi miasta sprzyjało uruchomienie Kolei Nadwiślańskiej (w 1877 roku) i otwarcie przystanku kolejowego Otwock.** Pierwsze domki dla letników wybudował tu m.in. Michał Elwiro Andriolli, rysownik, malarz. Podobne – w tzw. stylu nadświdrzańskim, zaczęli budować też inni. Walory zdrowotne Otwocka odkrył dr Józef Marian Geisler, który otworzył tu pierwsze w kraju sanatorium dla pacjentów z chorobami płucnymi. W 1924 roku miasto zostało uzdrowiskiem, budowano tu sanatoria i pensjonaty. Po 1944 roku było ośrodkiem leczenia gruźlicy. Otwock licznie zamieszkiwała ludność żydowska. Obecnie jest popularną miejscowością letniskową. Miejscem atrakcyjnym turystycznie nie tylko ze względów przyrodniczych, ale też z uwagi na zabytki, m.in. ratusz z końca lat 20. XX wieku czy budynek dworca kolejki wąskotorowej z 1914 roku. Pobyt w mieście to znakomita okazja, by zobaczyć wspomniane **styl w budownictwie, z którego słynie Otwock, nazywany też „świdermajem”** – drewniane budynki o unikalnych, bogatych zdobieniach. Jego przykładem jest np. **Willa Abrama Gurewicza.** W zrewitalizowanym budynku mieszczą się obecnie klinika, hotel i restauracja. Nazwę „świdermajer” wymyślił Konstanty Ildefons Gałczyński. W wierszu „Wycieczka do Świdra” pisze: – (...) *Te wille, jak wójt podaje, są w stylu „świdermajer”.* Warto wybrać się na spacer po zmodernizowanym i oddanym w 2019 roku do użytku parku miejskim, a także do znajdującego się przy parku **Liceum Ogólnokształcące, w którym kiedyś było kasyno.**

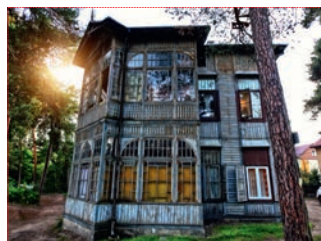
↑ ↑
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
↑ ↑
fot. arch. UM w Otwocku

↑ ↑
DWORZEC PKP Z 1914 ROKU
↑ ↑
fot. arch. UM w Otwocku

↑ ↑
WILLA A. GUREWICZA
↑ ↑
fot. arch. UM w Otwocku

↑ ↑
BUDYNEK W STYLU „ŚWIDERMAJER”
↑ ↑
fot. arch. UM w Otwocku

--- ok. 19 km od Sulejówka

otwock.pl

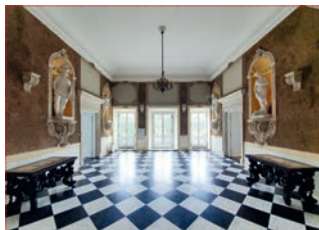

↑ ↑
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
↑ ↑
fot. arch. UM w Otwocku

→ PAŁAC W OTWOCKU WIELKIM
fot. arch. MRÓT
→

→ PAŁACOWE WNIĘTRZA
fot. arch. MRÓT
→

OTWOCK WIELKI

Cennym zabytkiem w okolicy Otwocka jest zabytkowy, zbudowany w 1703 roku na sztucznej wyspie, **Pałac Bielińskich w Otwocku Wielkim**. W pałacowych salach znajduje się Muzeum Wnętrz – oddział Muzeum Narodowego w Warszawie. Zobaczyć tu można m.in. meble od czasów baroku do biedermeieru, dawne instrumenty muzyczne i pamiątki po Ignacym Janie Paderewskim. Warto zwrócić uwagę na należący do niego fortepian koncertowy z 1925 roku stojący w sali balowej, a także na ścienne malowidła. Zaskakuje obecność spluwaczki, niezbędnej podczas żucia tabaki. **W czasie stanu wojennego w pałacu internowany był przywódca Solidarności Lech Wałęsa.**

Wyprawę do Otwocka Wielkiego można połączyć z wypoczynkiem nad Świdrem, nad brzegiem którego położone jest miasto, to znakomite miejsce na spływ kajakowy. Ciekawostką jest, że w okolicach ujścia Świdra do Wisły, **niedaleko miasta Karczew natrafiono na najstarsze w tej okolicy ślady człowieka - ślady po łowcach reniferów** - pochodzą sprzed około 11 tysięcy lat.

W miejscowym zabytkowym kościele zbudowanym w stylu baroku piemonckiego w latach 1732-1737 zobaczyć można dzieła polskiego rysownika, ilustratora, malarza Michała Elwiro Andriollego – obraz przedstawiający św. Kazimierza i obrazy „Chrystus w grobie” i „Matka Boska Smutna”.

Piaszczyste wzgórze przy ulicy Otwockiej i karczewski las niedaleko Anielina kryją cmentarze żydowskie. Boże Ciało będzie znakomitą terminem wyprawy do Karczewa. Miasto słynie bowiem z pięknych ołtarzy przygotowanych na to święto.

--- ok. 8 km od Otwocka przez Karczew

otwock.mnw.art.pl

→ BAGNO CAŁOWANIE. WIDOK Z KŁADKI
fot. Archiwum MZPK
→

BAGNO CAŁOWANIE

Ponad 70% powierzchni rozciągającego się na południowy wschód od Otwocka Mazowieckiego Parku Krajobrazowego zajmują lasy, przede wszystkim sosnowe. Na jego terenie występują też torfowiska, m.in. **Bagno Całowanie - najbardziej rozpoznawalny zakątek parku - które nazwę zawdzięcza położonej nieopodal wsi Całowanie.**

To największe torfowisko na Mazowszu i znakomity punkt do obserwacji m.in. ornitologicznych. Przez ciągnące się na długości 15 km bagno, poprowadzono drewnianymi kładkami ścieżkę dydaktyczną „13 błota stóp”.

--- ok. 15 km od Otwocka przez wioskę Całowanie

BAZA TORFY

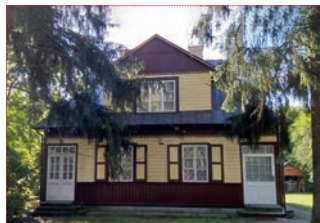
Oferta edukacyjna Mazowieckiego Parku Krajobrazowego jest stale uatrakcyjniana. Obok rezerwatu „Na Torfach”, w drewnianym stuletnim budynku starej leśniczówki mieści się **Ośrodek edukacyjno-muzealny „Baza Torfy”**. W nim wystawa poświęcona tutejszej przyrodzie, a w części etnograficznej ekspozycja dotycząca kultury regionu kołbielskiego. Przed budynkiem kamień z tablicą ku pamięci Czesława Łaszka – jego imię od 2001 roku nosi Mazowiecki Park Krajobrazowy. Kilkaś metrów od bazy rezerwat przyrody „Na Torfach im. Janusza Kozłowskiego”.

--- ok. 4 km od centrum Otwocka

ŚCIEŻKA „13 BŁOTA STÓP”
↑ ↑
fot. Archiwum MZPK

OŚRODEK EDUKACYJNO-MUZEALNY „BAZA TORFY”
↑ ↑
fot. Archiwum MZPK

CELESTYNÓW

Centrum Edukacji Leśnej położone w lesie ok. 2 km od centrum Celestynowa upowszechnia wiedzę o lesie, gospodarowaniu zasobami natury oraz o racjonalnym i odpowiedzialnym korzystaniu ze wszystkich darów przyrody. Prowadzi zajęcia, wykłady i warsztaty z zakresu edukacji przyrodniczo-leśnej dla gości w każdym wieku.

Niedaleko Centrum jest malownicza ścieżka edukacyjna „Goździkowe Bagno” prowadząca przez niewielkie torfowisko. Atrakcją jest tu drewniana kładka, dzięki której można przejść przez bagno do wydmy śródlądowej.

GOŹDZIKOWE BAGNO
↑ ↑
fot. Archiwum MZPK

--- ok. 10 km od Otwocka

BUNKRY „DĄBROWIECKA GÓRA”

Lasy między Otwockiem a Celestynowem, oprócz atrakcji przyrodniczych, są ciekawe także dla miłośników fortyfikacji. Niemal w samym środku największego kompleksu leśnego (ok. 5 km na zachód od Celestynowa, ok. 5 km na południowy wschód od Otwocka) znajdują się **kompleks niemieckich bunkrów z okresu II wojny światowej „Dąbrowiecka Góra”**.

BUNKRY NA DĄBROWIECKIEJ GÓRZE
↑ ↑
fot. Archiwum MZPK

--- ok. 4 km od Celestynowa

WOKÓŁ JEZIORA ZEGRZYŃSKIEGO - ŚREDNIOWIECZNY SEROCK U ZBIEGU RZEK I PTASIE ENKLAWY

– Jezioro Zegrzyńskie – Serock – rezerваты przyrody –

JEZIORO ZEGRZYŃSKIE TO RAJ DLA MIŁOŚNIKÓW ŻAGLI
fot. GHG

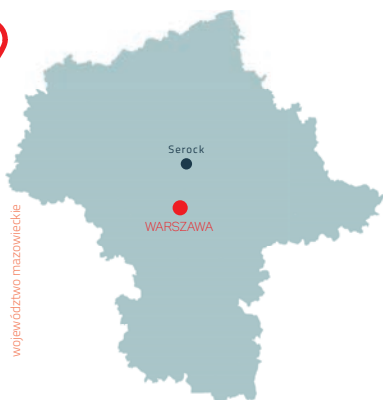
JEZIORO ZEGRZYŃSKIE

Kiedy w 1963 roku ukończono budowę zapory w Dębem, powstał zbiornik wodny nazwany **Jezioro Zegrzyńskie o powierzchni 30,3 km² i objętości 94,3 mln m³**. Jezioro jest ważnym źródłem wody dla Warszawy, ale przede wszystkim to jedna z największych atrakcji Mazowsza i miejsce wypoczynku mieszkańców stolicy i okolic. Jezioro to znakomite miejsce dla miłośników sportów wodnych: żeglarstwa, windsurfingu, flyboardingu czy kajakarstwa. Także wędkarze mają tu swoje ulubione miejsca.

Wzdłuż jeziora na miłośników sportów wodnych czekają liczne porty i szkoły żeglarskie. Amatorzy plażowania mają do wyboru kilka piaszczystych plaż. Najpopularniejsza jest Dzika (tylko z nazwy) Plaża w Nieporęcie z mołą, placem zabaw dla dzieci, alejkami spacerowymi, siłownią w plenerze, wypożyczalnią sprzętu wodnego, zapleczem sanitarnym i gastronomicznym. Na uwagę zasługują plaże w Nieporęcie-Pilawa, w Serocku w północnej części Jeziora Zegrzyńskiego oraz w Białostrzegach i Wieliszewie. Nad brzegami jeziora działa wiele kompleksów hotelarskich, restauracji i obiektów rekreacyjnych.

--- ok. 25 km od Warszawy

jezioro.zegrzynskie.pl

PORT W JACHRANCE
fot. GHG

SEROCK

Warto wybrać się do malowniczo położonego na nadnarwiańskiej skarpie, słynącego z tradycji flisackich, niewielkiego miasteczka o bogatej, ponad 600-letniej historii. **Dzieje miasta warto poznać w Izbie Pamięci i Tradycji Rybackich, gdzie na zwiedzających czeka multimedialna ekspozycja, a w sąsiedztwie budynku współczesny mural przedstawiający w interesujący sposób dzieje miasta.** Stamtąd niedaleko do dwóch kolejnych ciekawych miejsc. Pierwsze – wzgórze zwane „Barbarką” na którym stał kiedyś gród obronny. Drugie to kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny – unikatowa świątynia późnogotycka z basztami o charakterze obronnym. Wewnątrz m.in. ciekawy obraz nawiązujący do dziejów miasta w trakcie Bitwy Warszawskiej 1920 roku. Z obu tych miejsc rozpościera się widok na połączenie rzek Bugu i Narwi. Warto również dotrzeć do rynku, na środku którego stoi miejski ratusz.

Położenie nad Jeziorem Żegrzyńskim ma dla Serocka ogromne znaczenie i miasto potrafi z niego korzystać. Nad brzegiem czeka zadbana plaża miejska, boiska do gier, wodny plac zabaw i prawdziwe moło.

Do miejscowej przystani dopływa z Warszawy w sezonie letnim rejsowy statek - tramwaj wodny „Zefir”, a po samym Jeziorze Żegrzyńskim pływa statek „Albatros” Żegluga Mazowieckiej. Spacerując nadwodną promenadą dla wielu zaskoczeniem może być niepozorny dom, w którym bywał sam Pablo Picasso.

RATUSZ W SEROCKU
↑ ↓
fot. GHG

KOŚCIÓŁ W SEROCKU
↑ ↓
fot. GHG

MIĘSCIE GRODU NA WZGÓRZU
„BARBARKA”
↑ ↓
fot. GHG

OKOLICE PLAŻY W SEROCKU
↑ ↓
fot. GHG

--- ok. 30 km od Warszawy

serock.pl

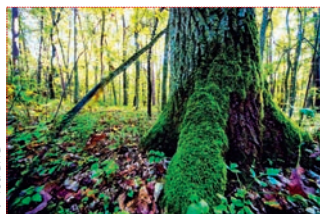
REZERWATY PRZYRODY

W okolicach Jeziora Żegrzyńskiego najcenniejsze przyrodniczo miejsca chronione są w rezerwach. Najbliższy Serocka jest **rezerwat „Jadwisin”** położony na nadnarwiańskiej skarpie. W jego środku znajduje się XIX-wieczny neoklasycystyczny pałac, należący w przeszłości do Radziwiłłów. Z Serocka dotrzeć do niego można pieszo, idąc promenadą, a później ścieżką ekologiczną „Jadwisin” nad jeziorem. Jeszcze dalej, ciągle idąc ścieżką nad brzegiem jeziora, dojdziemy do **rezerwatu „Wąwóz Szaniawskiego”**. Stał tu kiedyś dom pisarza Jerzego Szaniawskiego, który spłonął w niewyjaśnionych okolicznościach w 1977 roku. „Storczykowym Gajem”

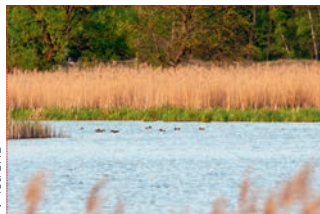
REZERWAT „WĄWÓZ SZANIAWSKIEGO”
↑ ↓
fot. GHG

→ REZERWAT „ZĘGRZE”
↑ fot. GHG ↑

nazywany jest **rezerwat „Wieliszewskie Łęgi”** (ok. 9 km od Serocka przez Zęgrze), który jest jednym z najbogatszych stanowisk storczyka w województwie mazowieckim. Z kolei **rezerwat „Zęgrze”** (ok. 9 km przez Wolę Kiepińską) utworzony w 1979 roku w sporym kompleksie leśnym na zachód od Serocka chroni unikalne fragmenty lasów mieszanych z bezszypułkowym dębem.

→ REZERWAT „STAWINOGA”
↑ fot. GHG ↑

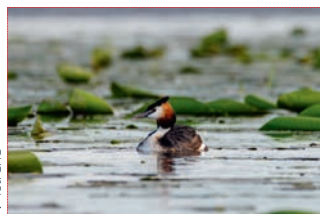
WYPRAWA NA PTAKI

Polecamy wycieczkę do ptasich królestw i rajów dla miłośników przyrody – czyli **rezerwatów „Stawinoga” i „Dzierżeńska Kępa”**. Koniecznie weźcie lornetkę i aparat fotograficzny.

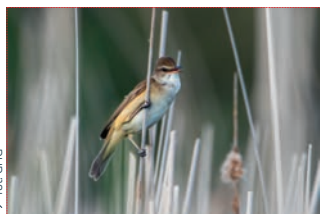
Pierwszy z tych rezerwatów to jeden z dawnych stawów hodowlanych, okoliczne trzcinowiska, moczary i las w pobliżu wioski Stawinoga nad Narwią. Aby tam dotrzeć trzeba z Serocka jechać przez most na Narwi w Wierzbie, Łachę i Gąsiorowo – ok. 10 km. Na rezerwatowym stawie, a także kilku stawach poza rezerwatem i pobliskiej, szerokiej rzece, o każdej porze roku jest mnóstwo ptaków. Oglądać tu można nie tylko czaple siwe, kormorany, kaczki, gęsi czy żurawie, ale także orły, czaple białe, zimorodki, perkozy i rybołowy. Spacer groblami i nadrzecznym wałem to gwarancja dostrzeżenia co najmniej kilkunastu, a wiosną i jesienią (podczas przelotów) kilkudziesięciu gatunków ptaków.

Drugi ptasi rezerwat to wyspa położona na Narwi niedaleko wsi Dzierżenin (6 km od Serocka). Rezerwat utworzono w celu ochrony jednej z największych w środkowo-wschodniej Polsce kolonii rybitwy zwyczajnej. Rybitwy te, jak i wiele innych gatunków (mewy śmieszki, łyski, kaczki, perkozy, łabędzie i inne), gniazdują w tej okolicy na licznych wyspach, niekoniecznie najliczniej w rezerwacie. Na rzekę można wypłynąć kajakiem z pobliskiej wypożyczalni. **Pamiętajmy, aby ptaków zbyt mocno nie niepokoić. Są one przyzwyczajone do licznych łodzi, motorówek i kajaków, ale nie podpływajmy do nich (zwłaszcza gniazdujących) na zbyt bliską odległość.**

→ PERKOZ DWUCZUBY
↑ fot. GHG ↑

→ TRZCINIAK
↑ fot. GHG ↑

→ NA ROZLEWISKACH NARWI
NIEDALEKO DZIERŻENINA
↑ fot. GHG ↑

KSIĄŻĘCY ZAMEK, SZLACHECKIE TRADYCJE I ROMANTYCZNE PAŁACE

– Ciechanów – Gołotczyzna – Opinogóra – Krasne – Krasnosielc – rezerwat Zwierzyniec –

CIECHANÓW

Ok. 100 km na północ od Warszawy leży Ciechanów. Pierwsza pisana wzmianka o nim pochodzi z 1065 roku z dokumentu (tzw. fałszyfikat mogileński) wystawionego przez Bolesława Śmiałego dla Benedyktynów mogileńskich, dzięki któremu mogli stąd pobierać dziesięcinę.

Przy ulicy Warszawskiej znajduje się **Muzeum Szlachty Mazowieckiej**, które od 1973 roku gromadzi dokumenty i przedmioty związane z historią ziemi ciechanowskiej. W jego skład wchodzi **Zamek Książąt Mazowieckich** i **Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie**.

Ciechanów to miasto z 600-letnią historią za sprawą **Zamku Książąt Mazowieckich**, jednego z lepiej zachowanych tego typu obiektów w Polsce. Zamek jest jednym z przystanków **Szlaku Konrada Mazowieckiego – część Szlaku Książąt Mazowieckich**. Dzisiejszy jego wygląd zawdzięczamy rewitalizacji i pracom archeologicznym. *Próby remontu zamku były prowadzone za królowej Bony (żony Zygmunta Starego Jagiellończyka), która władała zamkiem w ramach tzw. wdowiej oprawy. Po jej wyjeździe z Polski w 1556 roku więcej takich działań nie podejmowano* – informuje muzeum. Warto zwrócić uwagę m.in. na zachowany prostokątny mur zewnętrzny z dwiema okrągłymi basztami narożnymi: południowo-

↑ RATUSZ W CIECHANOWIE
↑ fot. GHG

↑ MUZEUM SZLACHTY MAZOWIECKIEJ
↑ fot. GHG

↑ CIECHANOWSKI RYNEK
↑ fot. GHG

→ ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH W CIECHANOWIE
→ fot. GHG

→ ZAMEK Z LOTU PTAKA
→ fot. GHG

→ WIEŻA ZACHODNIA CIECHANOWSKIEGO ZAMKU
→ fot. GHG

wschodnią (więzienną) i zachodnią, na bramę w murze od południowej strony zamku, podziemia czy głąz na dziedzińcu upamiętniający śmierć żołnierzy Armii Krajowej. Zamkowe stałe wystawy to „Fakty i mity ciechanowskiego zamku” oraz „Księstwo Mazowieckie 1200-1526: intrygi, trucizny i smok, czyli 300 lat niezależnego Mazowsza”. Z królową Boną i Ciechanowem związana jest pewna legenda – podobno przepływająca przez miasto rzeka Łydynia zawdzięcza swoją nazwę samej królowej, a właściwie jej łydkom, które moczyła w jej wodach.

W muzealnym budynku ekspozycyjnym przy ulicy Warszawskiej czekają na zwiedzających wystawy stałe – **„Rzemiosło wsi mazowieckiej w miniatuże z darów Kazimierza Bobińskiego”, „Utracony świat – ślady rodzin żydowskich w Ciechanowie do roku 1942”, „Rzeźba ludowa z kolekcji Heleny i Mariana Przedpełskich”.**

W Ciechanowie warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden zabytek – pochodzący z XVI wieku kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, który w czasach napoleońskich był piekarnią. Warta zobaczenia jest też wieża ciśnień, która zajmuje piąte miejsce w rankingu najbardziej niezwykłych wież ciśnień na świecie. W budynkach przy wieży powstał **Park Nauki Torus**, współpracujący z warszawskim Centrum Nauki Kopernik, który Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna uznała za „Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Mazowieckiego 2022”.

--- ok. 100 km od Warszawy

GOŁOTCZYNA

Niedaleko Ciechanowa znajduje się warta odwiedzenia wieś **Gołotczyzna, w której znajduje się Muzeum Pozytywizmu**. W jego skład wchodzi: dworek Aleksandry Bąkowskiej, w którym mieści się wystawa stała „Szlachta Mazowiecka w malarstwie i wnętrzach” i dom pozytywisty Aleksandra Świętochowskiego „Krzewnia” z wystawą stałą „Ekspozycja biograficzna Aleksandra Świętochowskiego (1849–1938), twórcy polskiego pozytywizmu”.

Do kompleksu należy też dworek drobnoszlachecki ze spichlerzem wybudowany na przełomie XIX i XX wieku, przeniesiony ze wsi Mężenino-Węgłowice, z wystawą stałą: „Wnętrza dworkowe drobnej szlachty”. W budynkach gospodarskich obejrzeć można wystawę maszyn rolniczych i dawny sprzęt gospodarstwa domowego. Najnowszym nabytkiem jest zabytkowa Willa Alma mieszcząca się przy ulicy Ciechanowskiej 8.

↑ DWOREK DROBNO SZLACHECKI
W GOŁOTCZYŹNIE
↑ fot. Nina Maltzak

↑ GOŁOTCZYŹNA ZABUDOWANIA
GOSPODARSKIE
↑ fot. Zbysław Smardzewski

--- ok. 11,5 km od Ciechanowa drogą przez Sońsk

OPINOGÓRA

Podczas zwiedzania okolicy Ciechanowa nie można pominąć **Mazowieckiej Stolicy Romantyzmu – Opinogóra z leżącym na terenie majątku Krasińskich, pięknym kompleksem muzealno-parkowym – Muzeum Romantyzmu**. Muzeum składa się z położonych na terenie zabytkowego parku krajobrazowego budynków:

najbardziej rozpoznawalnego neogotyckiego pałacyku z lat 40. XIX wieku, neogotyckiej oficyny dworskiej i dworu. W skład zespołu wchodzi również powozownia, oranżeria i zabudowania folwarczne. Zbiory muzeum głównie związane są z historią rodziny Krasińskich, m.in. Zygmunta Krasińskiego – jednego z trójcy wieszczów narodowych, najważniejszych poetów polskiego romantyzmu.

Nie zabrakło jednak pamiątek epoki napoleońskiej. Najciekawsze to teczka Napoleona, portret Zygmunta Krasińskiego namalowany przez jego żonę, drzewo genealogiczne rodu Krasińskich i biblioteczki z księgozbiorem francuskim z XVII i XVIII wieku.

W księgozbiore muzeum znajdują się także wczesne wydania utworów Krasińskiego, korespondencja, grafiki i mapy. W parku, nieopodal dworu poeta siedzi w fotelu – ten jedyny w Polsce pomnik Zygmunta Krasińskiego został postawiony w 1989 roku. Warto zobaczyć marmurową ławeczkę z 1832 roku powstałą na zamówienie pierwszej muzy Zygmunta Krasińskiego. Podobno, kto na ławeczce

↑ PAŁAC W OPINOGÓRZE
↑ fot. G.H.G.

↑ POMNIK ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO
↑ fot. G.H.G.

→ KOŚCIÓŁ PW. Wniebowzięcia NMP
w Opinogórze
→ fot. GHG

usiądzie, ten się natychmiast zakocha. Poza terenem parku – kościół stanowiący nekropolię Rodu Krasińskich, jest tam m.in. krypta grobowa, w której pochowany jest Zygmunt Krasiński.

--- ok. 8,5 km od Ciechanowa

muzeumromantyzmu.pl

→ WIEŻA CIŚNIEŃ, W KTÓREJ MIEŚCI SIĘ MUZEUM RODU KRASIŃSKICH
fot. arch. UG w Krasnem
→

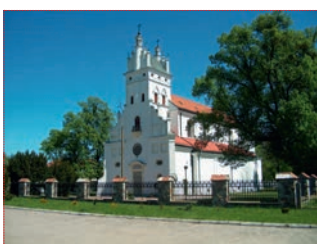
KRASNE

Kontynuujemy wędrowkę szlakiem rodu Krasińskich herbu Ślepowron i docieramy do Krasnego nazywanego „gniazdem rodowym Krasińskich”. Na terenie dawnego zespołu pałacowo-parkowego, założonego przez hrabiego Ludwika Krasińskiego zachowała się m.in. **zabytkowa, neogotycka wieża ciśnień z XIX wieku. Wieża stoi przy bramie wjazdowej do parku i mieści się w niej Muzeum Rodu Krasińskich z obrazami, pamiątkowymi zdjęciami i przedmiotami związanymi z tym zasłużonym rodem.** Niedaleko muzeum – jedna z najstarszych stadnin koni pełnej krwi angielskiej w Polsce. Stadnina została założona w roku 1857 przez hrabiego Ludwika Krasińskiego. Podstawą hodowli były znakomite kłacze importowane z Anglii. Obecnie w stadninie przebywa ok. 120 koni. We wsi warto wejść do Mazowieckiego Wawelu, czyli kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego – rzymskokatolickiego kościoła parafialnego parafii św. Jana Chrzciciela. To jeden z najcenniejszych zabytków województwa mazowieckiego.

--- ok. 18 km od Opinogóry

→ KOŚCIÓŁ W KRASNEM
fot. arch. UG w Krasnem
→

KRASINIEC

Zaledwie 2 km od Krasnego, nad rzeką Węgieńką znajduje się Krasiniec, dziś część wsi Szczuki. Warto tam zajrzeć na chwilę. Chociażby ze względu na działającą tam kiedyś Cukrownię „Krasiniec” należącą do rodziny Krasińskich. Zbudowano ją dzięki hrabiemu Ludwikowi Krasińskiemu, w latach 1866–1867. W 2003 roku zakończyła produkcję. Ciekawostką jest, że we dworze zarządcy cukrowni pracowała jako nauczycielka, noblistka – Maria Skłodowska.

--- ok. 2 km od Krasnego

→ NIEKROWINA CUKROWNIA W KRASINIECU
fot. fot. Anna Mucha i Włodzimierz Cichocki/
Urząd Gminy Płońsk-Branura

KRASNOSIELC

Kolejny punkt na mapie Mazowsza to Krasnosielc z **kościółem pw. św. Jana Kantego** ufundowanym przez Kazimierza Krasińskiego i jego małżonkę Annę z Ossolińskich. Klasycystyczny kościół wybudowano według projektu Hilarego Szpilowskiego. Jego projektu jest też ambona i chrzcielnica. W świątyni można zobaczyć tarczę z herbami Ślepowron Krasińskich i Topór Ossolińskich.

KOŚCIÓŁ W KRASNOSIELCU
fot. GHG

--- ok. 17 km od Krasińca

gminakrasnosielc.pl

REZERWAT PRZYRODY ZWIERZYNIĘC

Rezerwat został utworzony w 1964 roku, ale miejsce to chronione jest znacznie dłużej. **Już na przełomie XIX i XX wieku właściciele tych okolic, rodzina Krasińskich, chroniła piękny las niedaleko wsi Łazy.** W rezerwacie rosną dwustuletnie sosny i dęby.

REZERWAT PRZYRODY „ZWIERZYNIĘC”
fot. GHG

--- ok. 6 km od Krasnosielca

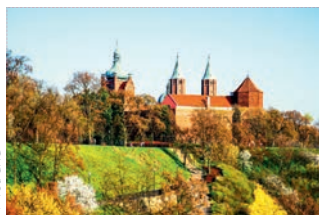
ZYMICZNA PONAD STULETNIĄ SOSNĄ W REZERWACIE
fot. GHG

KSIAŻĘCY PŁOCK DAWNA STOLICA MAZOWSZA

– Płock – Więzemin –

Od ponad tysiąca lat na wysokiej nadwiślańskiej skarpie wznosi się Płock. Za czasów panowania Władysława Hermana oraz jego syna Bolesława Krzywoustego był siedzibą władców. Przez kolejne wieki był najważniejszym ośrodkiem Mazowsza: siedzibą książąt piastowskich oraz biskupów płockich. Ułatwieniem dla chcących odwiedzić Płock jest duża koncentracja atrakcji na stosunkowo niewielkim terenie Wzgórza Tumskiego i jego okolic. I tu właśnie należy rozpocząć wędrówkę po dawnej stolicy Mazowsza.

WZGÓRZE TUMSKIE
→ fot. GHG

POMNIK BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO
→ fot. GHG

Wzgórze Tumskie

Wzgórze Tumskie wznosi się 50 m nad płynącą u jego podnóża Wisłą. Rozpościera się z niego wspaniała panorama rzeki, przeciwległej dzielnicy Płocka, lasów Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego.

Na Wzgórzu dominują obiekty sakralne: katedra, Muzeum Diecezjalne, kuria biskupia. Bazylika katedralna p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wzniesiona była w XII wieku i wielokrotnie potem przebudowywana. Pod jedną z wież, w krypcie złożono szczątki władców Polski (W. Herman i B. Krzywousty) oraz książąt mazowieckich. Głównego wejścia do świątyni strzegą Drzwi Płockie, a właściwie ich kopia. Oryginalne, odlane w XII wieku, w niewyjaśnionych okolicznościach trafiły do rosyjskiego soboru św. Zofii w Nowogrodzie Wielkim.

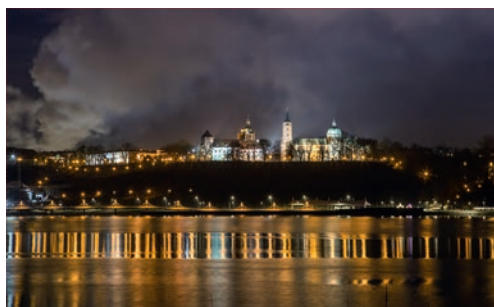
Warte uwagi jest Muzeum Diecezjalne

Jego zbiory podzielone są między dwa budynki: nowocześnie zaaranżowaną ekspozycję w dawnym klasztorze benedyktyńskim oraz tradycyjną w tzw. „starym muzeum”. Oko przyciągają wspaniałe sprzęty liturgiczne i szaty, zdobne hermy (puszki na relikwie), kolekcja pasów słuckich. Perłą kolekcji jest XII-wieczna *Biblia płocka* spisana na pergaminie.

mdplock.pl

PANORAMA PŁOCKA
→ fot. Adobe Stock (Artur Wojtczak)

Najstarsza szkoła w Polsce

Ze Wzgórza Tumskiego warto przejść skarpą, podziwiając majestatyczną Wisłę, płocki amfiteatr i molo. Naszym celem jest „**Małachowianka**”, czyli **Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego**, kontynuujące tradycję najstarszej szkoły w Polsce istniejącej przy kolegiacie św. Michała od co najmniej 1180 roku. Po rewitalizacji najstarszej części kompleksu „**Małachowianki**” otwarto w niej szkolne muzeum. Można je zwiedzać po wcześniejszym telefonicznym uzgodnieniu wizyty.

MUZEUM DIECEZJALNE

Muzeum Mazowieckie

Przy ulicy Tumskiej znajduje się główna siedziba **Muzeum Mazowieckiego w Płocku**. Na kilku piętrach dawnej mieszczańskiej kamienicy prezentowana jest wystawa wnętrz i sztuki secesyjnej. Umieszczono w niej również Galerię Malarstwa i Rzeźby Młodej Polski. W budynku obok umieszczono oddział „X wieków Płocka”. Jego nowocześnie zaadaptowana ekspozycja łączy eksponaty muzealne ze współczesną technologią. Uwagę przyciąga olbrzymia makieta (40 m²) obrazująca wygląd Płocka około 1800 roku. Odbudowany budynek dawnej bożnicy stanowi siedzibę Muzeum Żydów Mazowieckich. Multimedialna opowieść prowadzi gości przez wieki współistnienia żydowskiej i chrześcijańskiej społeczności. Niedaleko synagogi znajduje się nowy, ale wielokrotnie już nagradzany oddział Muzeum, poświęcony art déco. Na parterze kamienicy odtworzono fragment miejskiej ulicy z przełomu lat 20. i 30. XX wieku, wzrok przyciąga oryginalny samochód z epoki – Jowett z 1926 roku. Na piętrze podziwiać można wnętrza, design, malarstwo. Spichlerz to ostatni z płockich oddziałów Muzeum Mazowieckiego. Dokumentuje i wystawia etnografię regionu, zaskoczeniem dla zwiedzających może być stała wystawa poświęcona Dalekiemu Wschodowi.

FRAGMENT WYSTAWY W MUZEUM DIECEZJALNYM

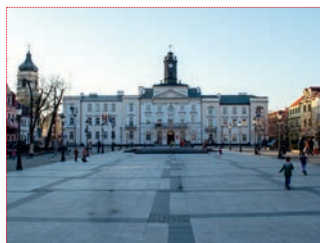
→ SIEDZIBA MUZEUM MAZOWIECKIEGO

muzeumplock.eu

Rynek staromiejski

Obowiązkowym punktem pobytu w mieście powinna być wizyta na rynku. Otaczające rynek kamienice pochodzą z XVIII i XIX wieku, w jednej z nich św. Siostra Faustyna doznała swojego pierwszego objawienia. Obecnie znajduje się tu Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Ratusz zapisał się na kartach historii Polski – tutaj odbyło się ostatnie posiedzenie sejmu Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania listopadowego.

→ RYNEK W PŁOCKU

RYNEK STAROMIEJSKI W PŁOCKU
fot. Adobe Stock

ZOO W PŁOCKU
fot. arch. ZOO w Płocku

PANDA MAŁA
fot. Dariusz Kalota

Najpiękniej położone zoo

Na opadającej ku Wiśle skarpie rozpościera się płockie zoo.

Tarasowy, poprzecinany wąwozami i tonący w zieleni teren nadaje mu niepowtarzalnego charakteru.

W tym niewielkim ogrodzie zoologicznym żyje prawie 7800 przedstawicieli 600 gatunków zwierząt. Wybiegi i zagrody umożliwiają obserwowanie mieszkańców z niewielkiej odległości. Dla najmłodszych dodatkową atrakcją jest znajdujący się na terenie park linowy.

zoo.plock.pl

KATEDRA MARIAWICKA W PŁOCKU
fot. Adobe Stock

Jedyna taka katedra

Na początku XX wieku założycielka mariawityzmu Maria Franciszka Kozłowska - która w Płocku, w 1893 roku „otrzymała objawienie Dzieła Wielkiego Miłosierdzia”, natchnęła wiernych do budowy wyjątkowego kościoła - katedry Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, zwanej Świątynią Miłosierdzia i Miłości. Obiekt wyróżnia się rzadką na naszych terenach architekturą, został wybudowany w stylu neogotyku angielskiego. Świątynia wraz z przyległym klasztorem służą wiernym do dziś. Niezwykłą atrakcją stanowi prowadzona przez mariawitów hodowla alpaka – „Alpaki na wzgórzu”.

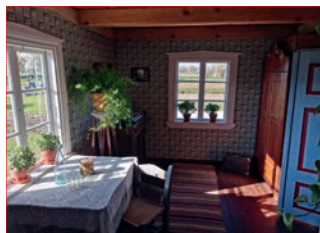
--- ok. 100 km od Warszawy

nowy.plock.eu

SKANSEN OSADNICTWA NADWIŚLAŃSKIEGO W WIĄCZEMINIE

Wyprawa będzie okazją do poznania historii Olendrów – słynących z przygotowywania powideł z buraków cukrowych i ze swoich umiejętności melioracji. Warto w tym celu **przyjechać do Skansenu Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wiączeminie Polskim, które jest oddziałem Muzeum Mazowieckiego w Płocku**. Można zetknąć się tu z opowieścią o mieszkających nad Wisłą Polakach i Olen drach – osadnikach z Niemiec, Fryzji i Flandrii, którzy osiedlali się na mazowieckich terenach od XVII do połowy XIX wieku. W skansenie atrakcją są m.in. gospodarstwa typowe dla osadnictwa olenderskiego i ich tradycyjne wyposażenie zarówno części mieszkalnej, jak i gospodarskiej (np. sprzęt rolniczy). Można też zobaczyć budynek szkoły z 1901 roku (pulpity ławek mają wgłębienia na kałamarze), kościół ewangelicko–augsburski z 1935 roku i cmentarz. Pamiątki po Olen drach przekazali mieszkańcy dawnych olenderskich osad. Wstęp jest bezpłatny. Ciekawostką jest, że powidła olenderskie z burków cukrowych (Olen drzy dodawali do powideł dynię lub jabłka) wpisano w 2015 roku na listę produktów tradycyjnych.

SKANSEN OSADNICTWA NADWIŚLAŃSKIEGO W WIĄCZEMINIE POLSKIM
↑ fot. arch. MROT

--- ok. 20 km od Płocka

muzeumplock.eu

WIĄCZEMIN POLSKI
↑ fot. Adam Jasinski

NA RUBIEŻACH PÓŁNOCNO-ZACHODNIEGO MAZOWSZA

– Drobin – Sierpc – Biezuń – Mława –

→ KOŚCIÓŁ W DROBINIE
→ fot. Adam Jasieński

PERŁA RENESANSU W DROBINIE

Wzniesiony w pierwszej połowie XVI wieku **kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika** w Drobinie skrywa w swoim wnętrzu jeden z najwspanialszych przykładów sztuki renesansowej w Polsce – **nagrobek Wojciecha Kryskiego oraz jego rodziców Anny i Pawła**. Kunszt mistrza Santi Gucciego (twórcy nagrobków Anny Jagiellonki i Zygmunta Augusta na Wawelu) widać, porównując jego dzieło ze znajdującym się obok, znacznie skromniejszym nagrobkiem wykonanym przez lokalny zakład kamieniarski.

--- ok. 90 km od Warszawy

drobin.pl

→ SKANSEN W SIERPCU
→ fot. arch. MiROT

SKANSEN W SIERPCU

Położone w malowniczej dolinie u zbiegu Skrwy i Sierpicy **Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu** to nowoczesny skansen udostępniający zwiedzającym 72 obiekty dużej i małej architektury wiejskiej. Budynki zaaranżowane zostały w typową wieś, tak zwaną rzędówkę. Zwiedzający mogą zajrzeć do chat, zabudowań gospodarczych, młyna, obiektów sakralnych (kościół z Drądzewa można wynająć na organizację ślubu, chrzcina

→ CHALUPA Z CZERMINA
→ fot. arch. MiROT

lub innej ceremonii). Muzeum żyje i zmienia się wraz z porami roku: pola są uprawiane, w ogródkach rosną kwiaty i warzywa, w zagrodach spotkać można hodowane na wsi zwierzęta: krowy, owce, kozy, gęsi, kury, perliczki. W powozowni znajdziemy ekspozycję pojazdów konnych, które jeszcze 100 lat temu jeździły po mazowieckich drogach. Obok urządzono galerię rzeźby ludowej. W różnych porach roku prezentowane są wystawy czasowe, poświęcone najważniejszym świętom: Wielkanocy oraz Bożemu Narodzeniu. Od maja do września, w każdą niedzielę i święto organizowane są imprezy plenerowe przybliżające zajęcia gospodarskie mieszkańców dawnej wsi. Rozmachem wyróżniają się Miodobranie (lipiec), Żniwa (sierpień) oraz Wykopki (wrzesień). **Skansen można zwiedzać pieszo lub objechać muzealną bryczką.** Atrakcje tego miejsca nie kończą się jednak na przygotowanych przez muzealników ekspozycjach. Strudzeni turyści znajdą wytchnienie przy pajdzie domowego chleba ze smalcem w Karczmie „Pohulanka”. Szukający emocji mogą skorzystać z oferty szkółki jeździeckiej przy miejscowej hodowli koni. Na terenie muzeum znajduje się również nowoczesny Hotel Skansen dysponujący zapleczem noclegowym, konferencyjnym i rekreacyjnym.

W mieście Sierpc warto zwiedzić ekspozycję czasowe w ratuszu (oddział skansenu) oraz odwiedzić sanktuarium Matki Bożej Sierpeckiej z XIV-wieczną figurą Matki Niezawodnej Nadziei.

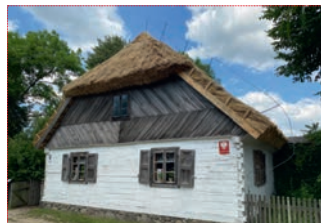

--- ok. 25 km od Droбина

mwmskansen.pl

MUZEUM MAŁEGO MIASTA W BIEŻUNIU

W centrum Bieżunia, przy ulicy Zamkowej, mieści się unikalne muzeum – Muzeum Małego Miasta. Prezentowane wystawy oraz atmosfera miejsca przenoszą gości w świat XIX-wiecznego prowincjonalnego miasteczka. Z wielką starannością i dbałością o szczegóły zaaranżowano wnętrza budynków, nawiązując do ich dawnych funkcji i użytkowników. Odtworzono wystrój domu z początku XIX wieku, w którym mieszkał i tworzył poeta Stefan Gołębiowski. W dawnym szpitalu zobaczymy gabinet lekarski i mieszkanie doktora. Dzięki multimedialnym wyświetlaczom samodzielnie poznamy choroby trapiące XIX-wiecznych mieszczan oraz sposoby

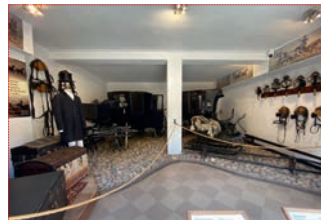
CHALUPA SKOTYŚA Z DZIERŻANIN
fot. arch. MROT

KOŚCIÓŁ Z DZIAŁOSZEWA
fot. arch. MROT

POWOZOWNIA
fot. arch. MROT

WYSTAWA W POWOZOWNI
fot. arch. MROT

MUZEUM MAŁEGO MIASTA W BIEŻUNIU
fot. Hippo, CC BY-SA 3.0, WC

→ POMNIK NA POLU BITWY Z 1939 ROKU
→ fot. Krzysztof Napieralski (UM Mława)

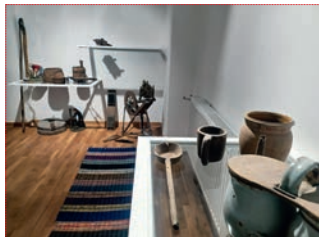
→ JEDEN ZE SCHRONÓW Z 1939 ROKU
→ fot. Magdalena Grzywańczak (UM Mława)

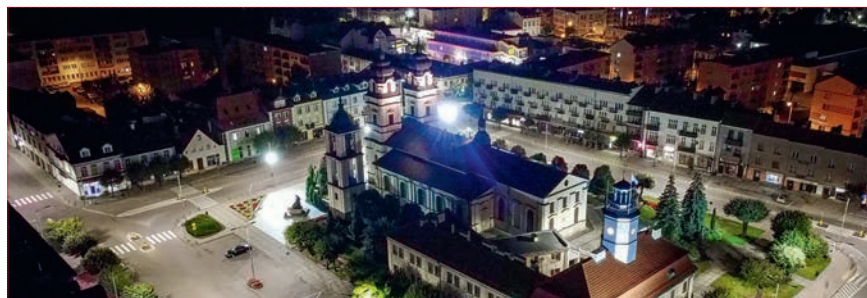
→ SIEDZIBA MUZEUM ZIEMI ZAWKRZEŃSKIEJ
→ fot. arch. MZZ

→ WYSTAWA STAŁA W MUZEUM
→ fot. arch. MZZ

→ RYNEK W MŁAWIE
→ fot. Adobe Stock

ich leczenia (według zaleceń bieżuńskiego lekarza, dr. Wolskiego). Wchodząc do spichlerza przeniesiemy się do warsztatów rzemieślniczych: rybackiego, stolarskiego i magła.

--- ok. 20 km drogą na Mławę

MŁAWSKIE FORTYFIKACJE

W pierwszych dniach II wojny światowej wysunięte na północ przedpola Mławy stały się miejscem zaciętego oporu wojsk polskich wchodzących w skład Armii „Modlin” (8 i 20 dywizje piechoty). **Walki te upamiętnia widoczny z drogi krajowej nr 7 Pomnik Piechura Polskiego w Uniszkach Zawadzkich.** Nie jest to jedyny ślad stoczonej tu bitwy. W okolicy rozrzuconych jest kilkadziesiąt polskich schronów bojowych, tworzących tak zwaną mławską pozycję umocnioną. Wykorzystując dogodne warunki terenowe, latem 1939 roku wojsko zaczęło przygotowywać linię fortyfikacji polowych. Ich trzon stanowić miały 93 żelbetowe schrony. Do wybuchu wojny udało się wybudować około połowę z nich. Większość przetrwała do dziś i jest dostępna turystom (prowadzi przez nie czerwony „Mławski szlak turystyczny”).

Będąc w pobliżu warto zajechać na **mławski rynek**. **Godne uwagi są tam kamienice z początku XX wieku z secesyjnymi zdobieniami, kościół pw. Świętej Trójcy.** Niedaleko od centrum znajduje się **Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej**, a w nim między innymi wystawa pokazująca dzieje Mławy i okolic oraz przyrodę północnego Mazowsza.

--- ok. 50 km od Bieunia

mlawa.pl

U ZBIEGU TRZECH RZEK

– Pomiechówek – Stanisławów – Twierdza Modlin –
– Zakroczym – Czerwińsk nad Wisłą –

POMIECHÓWEK

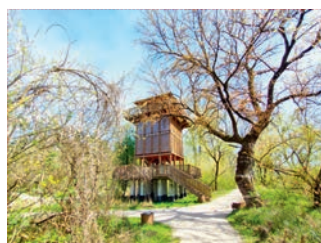
Okolice Nowego Dworu Mazowieckiego to miejsce zbiegu trzech niezwykłych rzek: Wisły, Narwi (niosącej od Serocka wody Bugu) i Wkry. Wycieczkę warto rozpocząć w Pomiechówku. **Park Dolina Wkry będzie doskonałą propozycją dla rodzin. Jego główną atrakcją jest około 200 m ścieżka w koronach drzew, zawieszona na wysokości od 2,5 do niemal 7 m nad ziemią. Z bujających się podczas przechodzenia mostków i kilku „gniazd” można obserwować ptaki zamieszkujące park. Ich rozpoznanie ułatwiają tablice edukacyjne rozmieszczone na trasie. Po powrocie na ziemię mamy jeszcze do dyspozycji: ścieżkę przyrodniczą przygotowaną przez miejscowych leśników, kładkę łęgową, łąkę z modelami motyli i żurek w skali 50:1, wiklinowe rzeźby zwierząt, wieżę widokową o wysokości 15 m, miejsca piknikowe, plac zabaw, park linowy.** Chwilę odpoczynku znajdziemy na piaszczystej plaży lub ławeczkach przy promenadzie biegnącej wzdłuż Wkry. Wstęp na trasę w koronach drzew, wieżę widokową i do parku linowego jest płatny. Około 2 km od Parku w kierunku Nowego Dworu znajduje się **Fort III Twierdzy Modlin**, w czasie II wojny światowej wykorzystywany przez Niemców jako obóz karno-sledczy. Ze względu

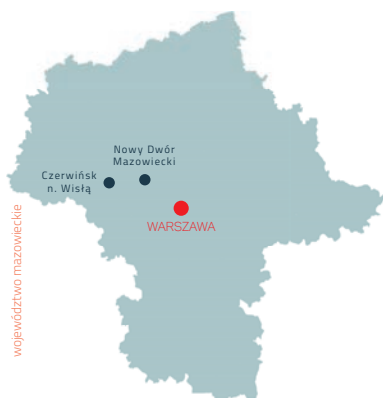
PLAŻA NAD WKRY
↑
↑ fot. arch. UG w Pomiechówku

ŚCIEŻKA W KORONACH DRZEW
↑
↑ fot. arch. UG w Pomiechówku

WIEŻA WIDOKOWA
↑
↑ fot. arch. UG w Pomiechówku

NA ŁĄKACH NIEDALEKO UJŚCIA WKRY
↑
↑ fot. GHG

→ FORT III TWIERDZY MODLIN
→ fot. Zbigniew Strucki, CC BY-SA 2.5, WJC
→

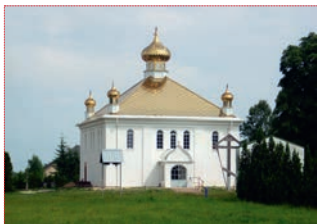
na warunki oraz brutalność strażników nazywany jest największą katownią Północnego Mazowsza. W obozie znalazło się 50 tysięcy więźniów, około 12 tysięcy z nich zginęło. Fort można zwiedzać za niewielką opłatą, możliwe jest też wirtualne zwiedzanie.

--- ok. 40 km od centrum Warszawy

dolinawkry.pomieczowek.pl

→ CERKIEW W STANISŁAWOWIE
→ fot. Loraine, CC BY-SA 3.0, WJC
→

STANISŁAWÓW

Jadąc w kierunku Twierdzy Modlin, po lewej stronie zauważymy **złoty dach cerkwi św. Aleksandry w Stanisławowie**. Niewielka prawosławna świątynia została wybudowana pod koniec lat 30. XX wieku na miejscu poprzedniej, XIX-wiecznej. W czasach carskich w pobliżu Twierdzy Modlin osiedlono prawosławną ludność z głębi Rosji. Wnętrze świątyni można zobaczyć w sezonie letnim w niedziele (w godz. 12:00-16:00) oraz dni powszednie po wcześniejszym kontakcie (www.orthodox.org.pl).

--- ok. 0,5 km od fortu

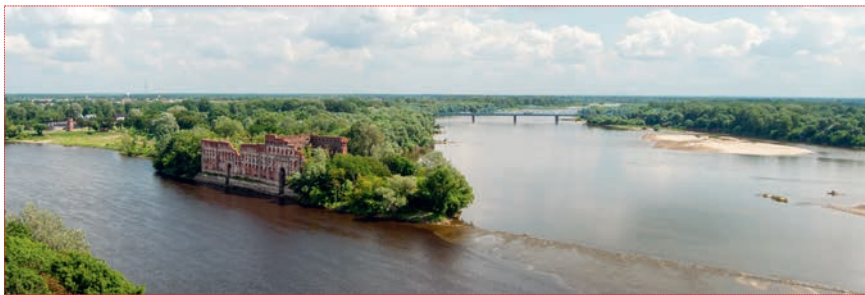
→ BRAMA KSIĘCIA PONIAŃSKIEGO
→ fot. GHG
→

TWIERDZA MODLIN

Położona nad ujściem Narwi do Wisły Twierdza Modlin powstała w XIX wieku. W niepodległej Rzeczypospolitej stała się siedzibą garnizonu Wojska Polskiego. Niewielu pamięta, że to właśnie w Modlinie powstał pierwszy port Polskiej Marynarki Wojennej (1918 rok), działała tu również wojskowa stocznia. Twierdza zasłynęła w 1939 roku bohaterską obroną przed Niemcami. Dowodzący siłami polskimi gen. Wiktor Thommée skapitulował dopiero w obliczu nieuniknionej klęski, po upadku Warszawy i wyczerpaniu zapasów.

→ UJŚCIE NARWI DO WISŁY I RUINY SPICHLERZA
→ fot. GHG
→

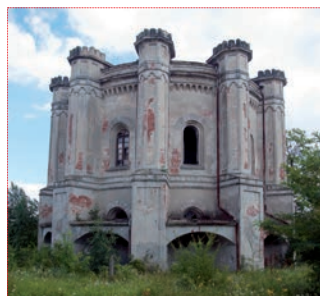

Dzisiaj budynki i fortyfikacje udostępnione są turystom. Można je zwiedzać z przewodnikiem lub częściowo samodzielnie. Amatorom mocnych wrażeń umożliwiono zwiedzanie Twierdzy w nocy. Zainteresowanym historią białej niedźwiedzicy z Modlina proponujemy wybór szlaku turystycznego Bałki Murmańskiej. Kinomani odnajdą tu miejsca znane z kultowych produkcji filmowych: *C.K. Dezerterów*, *Pułkownika Kwiatkowskiego*, *Pana Tadeusza*, *Kilera* i wielu innych.

Poza budynkami fortecznymi warto zajrzeć do Kasyina Oficerskiego, odnowionego i otwartego jesienią 2023 roku. Obok kasyina znajduje się Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin.

TWIERDZA MODLIN
↑ fot. GHG
↑

WIEŻA WODNA
↑ fot. GHG
↑

---ok. 6 km od Stanisławowa

twierdzamodlin.pl

ZAKROCZYM

W Zakroczymiu dostrzec można ślady świetności dawnej stolicy ziemi zakroczymskiej. Są nimi obiekty sakralne: gotycko-renesansowy kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz barokowy kościół oo. Kapucynów pw. św. Wawrzyńca i klasztor Braci Mniejszych Kapucynów. Ciekawostką jest pomnik w kształcie latarni ustawiony na miejscowym rynku. Upamiętnia powstańców listopadowych oraz ustanowiony przez Sejm Królestwa Polskiego order *Gwiazda Wytrwałości* (z 1831 roku, nigdy nie nadany).

KOŚCIÓŁ OO. KAPUCYNÓW PW. ŚW. WAWRZYŃCA
↑ fot. arch. UG w Zakroczymiu
↑

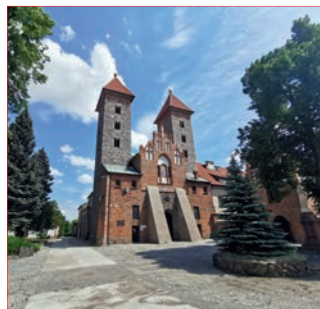
KOŚCIÓŁ W ZAKROCZYM
↑ fot. arch. UG w Zakroczymiu
↑

---ok. 3 km od Twierdzy Modlin

CZERWIŃSK

Stojący na wysokim brzegu Wisły **kościół w Czerwińsku nad Wisłą dominuje nad okolicą swoimi wieżami. Powstał w pierwszej połowie XII wieku i jest jednym z niewielu zachowanych przykładów stylu romańskiego w Polsce.** Poza kamiennymi murami, przetrwał do naszych czasów zdobiony rzeźbiarsko romański portal oraz fragmenty barwnych fresków. W przyległym do świątyni klasztorze znajduje się salezjańskie Muzeum Misyjne oraz ekspozycja pamiątek po kardynale Auguście Hlondzie. Poniżej kościoła, w 1410 roku przeprowadziły się wojska polskie, udające się pod Grunwald.

KOŚCIÓŁ W CZERWIŃSKU
↑ fot. Adam Jasieński
↑

---ok. 24 km drogą na Zakroczymia

„MAZOWIECKIE MAZURY” CZYLI POJEZIERZE GOSTYNIŃSKIE

– Łąck – Nowy Duninów – Gostynin – Sanniki –

Mazury na Mazowszu? Być może to określenie nieco na wyrost, ale dotyczy unikatowego kompleksu ponad 40 jezior polodowcowych na Pojezierzu Gostyńskim, otoczonych sosnowymi lasami.

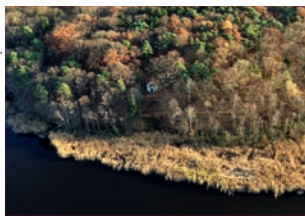
→ JEZIORO ZDWORSKIE
fot. Adobe Stock

→ JEZIORO LUCIEŃSKIE ZIMĄ
fot. Krzysztof Michalak

→ KAPLICZKA ŚW. HUBERTA
NAD JEZIOREM ŁĄC KIM DUŻYM
fot. arch. Nadleśnictwa Łąck

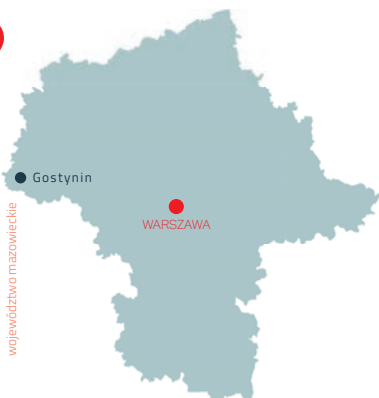

POJEZIERZE GOSTYŃSKIE

Pojezierze to kompleks jezior położonych głównie na terenie **Gostyńsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego** lub w jego otulinie. Warto pojechać nad Jezioro Białe (jedno z najczystszych jezior w Polsce), **Jezioro Lucieńskie** (trzęcie co do wielkości jezioro Pojezierza Gostyńskiego) czy **Jezioro Zdworskie**, położone w Kotlinie Płockiej, w gminie Łąck, największe z grupy jezior gostyńskich.

ŁĄCK

W Łącku stoi **neorenesansowy pałacyk** zbudowany w latach 1872–1873 według projektu Kornelego Gabrielskiego dla Mikołaja Fuhrmana – oficera rosyjskiego i właściciela dóbr łąckich. Pałacyk był rezydencją marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Pałac otacza park krajobrazowy z XIX wieku, ze starodrzewem i jeziorem, a po drugiej stronie jeziora jest **kaplica pałacowa św. Piotra i Pawła** z końca XIX wieku, obecnie poświęcona św. Hubertowi, patronowi myśliwych i leśników.

→ PAŁAC W ŁĄCKU I JEZIORO ŁĄCKIE DUŻE
fot. arch. Nadleśnictwa Łąck

W Łącku znajduje się też **Państwowe Stado Ogierów**, które powstało w 1923 roku. Pałac, stadnina, piękne jezioro przyciągały filmowców. W Łącku kręcono sceny do m.in.: dwóch odcinków „Stawki większej niż życie”, „Szatana z siódmej klasy”, „Cwału” i „Ogniem i mieczem”. W jeziorze kąpała się Helena Kurcewiczówna (Izabela Scorupco), a przy kapliczce św. Huberta pojedynkowali Michał Wołodyjowski i Bohun.

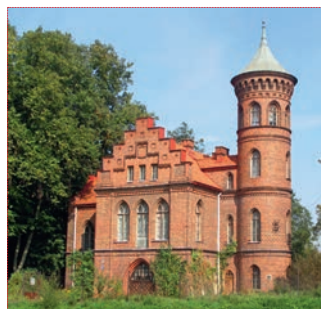
JEZIORO ŁĄCKIE DUŻE
fot. Adobe Stock (Grzegorz Paśkowski)

---ok. 18 km od Łącka przez Soczewkę

NOWY DUNINÓW

Podczas wędrowki po Pojezierzu Gostynińsko-Włocławskim warto zatrzymać się w **Nowym Duninowie, gdzie uwagę przykuwa pałacyk neogotycki zwany zameczkiem - z uwagi na swoje niewielkie rozmiary**. Wzniesiono go w latach 1835-40. Otoczony stawami pałacyk wpisany został w 1959 roku do rejestru zabytków. Obecnie należy do właściciela prywatnego. Stąd rozpościera się wspaniała panorama. Jest też przystań.

PAŁACYK W NOWYM DUNINOWIE
fot. Semur z polskiej Wikipedii, CC BY-SA 2.5/WC

---ok. 18 km od Łącka przez Soczewkę

nowyduninow.info.pl

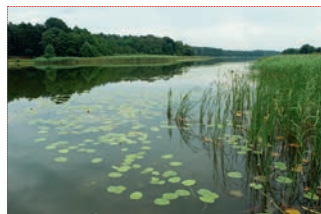
GOSTYNIN

W centralnym punkcie Gostynina warto zwrócić uwagę na dawny **Zamek Książąt Mazowieckich, wybudowany dzięki Siemowitowi III na specjalnie usypanym w tym celu wzgórzu**. Obecnie pełni on funkcje hotelowo-konferencyjne. W planach na najbliższe lata jest otwarcie w jatkach miejskich przy ulicy Floriańskiej Muzeum Gostynina poświęconego Ziemi Gostynińskiej. Będzie ono oddziałem Muzeum Mazowieckiego w Płocku.

ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH
fot. Adobe Stock

W okolicy Gostynina znajdują się **rezerваты przyrody: „Dolina Osetnicy”, w którym celem ochrony jest zachowanie unikalnego krajobrazu przełomu rzeki Osetnicy, „Dybanka” chroniący północną część Ozu Gostynińskiego i „Drzewce”, w którym celem ochrony jest zachowanie grądowych zbiorowisk leśnych położonych na terenie pradolinie rzeki Skrzy Lwowej**.

JEZIORO PRZYTOŃNE
fot. Krzysztof Michalak

---ok. 18 km od Nowego Duninowa

www.gostynin.pl

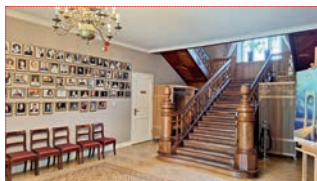
→ KONCERT CHOPIN - MUZYKA - POEZJA
→ fot. arch. ECA

→ PARK W SANNIKACH
→ fot. arch. ECA

→ PAŁACOWE WNIĘTRZA
→ fot. arch. ECA

SANNIKI

Podążając przez okolice Pojezierza Gostynińskiego warto również zatrzymać się w Sannikach, do których szczególnie zaprasza **Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina**, znajdujące się w pięknie odrestaurowanym pałacu z przełomu XIX i XX wieku, w którym kompozytor spędził dwa letnie miesiące w 1828 roku. W budynku zachowały się **oryginalne polichromie**, które powstały pod koniec XVIII wieku i w ciągu pierwszych kilkudziesięciu lat XIX wieku. W 2011 roku na terenie parku były prowadzone badania archeologiczne, podczas których odkryto fundamenty XVII-wiecznego dworu. Inne znalezisko to **tunel podziemny**, który znajduje się pod podłogą pałacu. W centrum organizowane są m.in. pokazy filmowe i multimedialne, koncerty, przedstawienia teatralne i wernisaże. W ofercie edukacyjnej są m.in. lekcje dotyczące życia Fryderyka Chopina i warsztaty tematyczne przybliżające tradycje ludowe, muzykę, gwarę i stroje z różnych stron Polski, m.in. strój sannicki.

--- ok. 35 km przez Łąck i Gąbin

ecasanniki.pl

→ PAŁAC W SANNIKACH
→ fot. arch. ECA

KAMPINOSKI PARK NARODOWY

– Izabelin – Palmiry – Granica – Julinek Park –

W bezpośrednim sąsiedztwie stolicy Polski leży Kampinoski Park Narodowy. Takie położenie leśnego kompleksu przy granicy wielkiego miasta to prawdziwy unikat w skali Europy. Kompleks uznano w 2000 roku przez UNESCO za Światowy Rezerwat Biosfery. Park powstał 16 stycznia 1959 roku, a przyczynili się do tego Roman i Jadwiga Kobendzowie.

Obejmuje tereny Puszczy Kampinoskiej w pradolinie Wisły (stąd w krajobrazie parku tereny bagienne i wydmy), w zachodniej części Kotliny Warszawskiej. Jego powierzchnia wynosi 38 544,33 ha, z czego 72,40 ha przypada na Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach w woj. łódzkim. Wokół parku rozciąga się strefa ochronna o areale 37 756 ha. Szacuje się, że może tutaj występować połowa, czyli ok. 16,5 tysiąca rodzimych gatunków zwierząt. Mają tu swoje ostoje ptaki, tj. żuraw, derkacz, bocian czarny, czapla siwa, orlik krzykliwy oraz ssaki, m.in. dzik, sarna, jeleń i łoś – symbol parku.

Przedstawicielami drapieżników są m.in. wilki, kuny, lisy, jenoty i rysie. W 1951 roku, przed utworzeniem Parku, reintrodukowano łosia (kampinoskie łosie są jedną z dwóch najbardziej stabilnych populacji tego gatunku w Polsce), w 1980 roku w puszczy przywrócono bobry, a w 1992 roku rysie. Obecnie w parku jest około 350 sztuk łosi, rysia 5-7 sztuk, są dwie rodziny wilka – około 20 sztuk i 25 rodzin bobra – około 100 sztuk. W parku i w jego otulinie rośnie ok. 74 gatunków drzew, m.in. sosna zwyczajna, olsza czarna, brzozy (brodawkowata i omszona) oraz dęby (szypułkowy i bezszypułkowy). Wśród wielu gatunków roślin m.in. wawrzynek wilczełyko, lilija złotogłów, sasanki otwarta i łąkowa, bluszcz pospolity, storczyki.

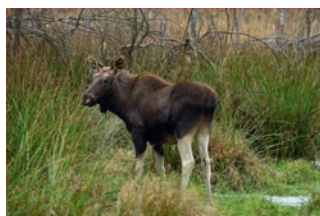
Park jest wyjątkowy – poza walorami przyrodniczymi, dzięki którym jest niepowtarzalnym miejscem relaksu

↑ ↓
DŁUGIE BAGNO
↑ ↓
fot. arch. Kampinoskiego PN

↑ ↓
BOR NA WYDMIE
↑ ↓
fot. arch. Kampinoskiego PN

↑ ↓
ŁOŚ - MŁODY BYK
↑ ↓
fot. arch. Kampinoskiego PN

województwo mazowieckie

WARSZAWA
Puszcza
Kampinoska

↑ ↓
OBZAR OCHRONY ŚCISLEJ „SIERAKÓW”
↑ ↓
fot. arch. Kampinoskiego PN

↑ KONWALIA MAJOWA
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN
↑

- jest też skarbnicą miejsc pamięci narodowej
- skrajem puszczy Władysław Jagiełło jechał z wojskiem pod Grunwald. Puszcza była miejscem wojen, walk, bitew. Znajdujące się tu cmentarze i mogiły upamiętniają poległych.

kampinoski-pn.gov.pl

IZABELIN

W budynku Dyrekcji Kampinoskiego Parku Narodowego w Izabelinie znajduje się **Centrum Edukacji Kampinoskiego Parku Narodowego**. Prowadzi działalność edukacyjną, m.in. warsztaty, szkolenia zajęcia tematyczne. Jego adres – ulica Tetmajera 38.

--- ok. 15 km od centrum Warszawy

↑ MIEJSCE PAMIĘCI „PALMIRY”
↑ fot. arch. MROT
↑

↑ CMENTARZ W PALMIRACH
↑ fot. arch. MROT
↑

PALMIRY

Symbolem hitlerowskich zbrodni jest m.in. **cmentarz-mauzoleum w Palmirach z grobami ponad dwóch tysięcy ofiar masowych egzekucji dokonanych potajemnie w puszczy i innych podwarszawskich lasach**. Prace ekshumacyjne rozpoczęły się w 1946 roku. W 1973 roku powstało tu Muzeum Walk i Męczeństwa. Obecna nazwa to – **Miejsce Pamięci Palmiry (Oddział Muzeum Warszawy)**, które w 2011 roku otrzymało nową placówkę. Ekspozycja stała poświęcona jest egzekucjom w latach 1939-1943, a także wydarzeniom w Palmirach i Puszczy Kampinoskiej w czasie II wojny światowej. Przez przeszklone ściany obiektu widać cmentarz i las, który był świadkiem tragicznych wydarzeń. Ściany muzeum zrobiono z cortenu. Wykonano w nim otwory symbolizujące ślady po kulach.

--- ok. 7 km od Izabelina

↑ CMENTARZ W PALMIRACH
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN
↑

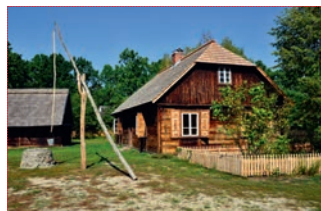
GRANICA

Na skraju Kampinosu, we wsi Granica mieści się Muzeum Puszczy Kampinoskiej, czyli **Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny im. Jadwigi i Romana Kobendzów**.

Powstało w latach 60. XX wieku w budynku dawnej kasjerówki, przekształcone w roku 1990 – jako jedna z pierwszych tego typu placówek w polskich parkach narodowych – w ośrodek dydaktyczno-muzealny. Częścią ośrodka jest Skansen budownictwa puszczańskiego z odrestaurowanymi zagrodami – pokazujący przykłady budownictwa z rejonu Puszczy Kampinoskiej. W pobliżu ośrodka jest Aleja Trzeciego Tysiąclecia (istnieje od 1999 roku) z dębami zasadzonymi przez znane osobistości i polana rekreacyjna z parkingiem. Z tego miejsca warto wybrać się na spacer szlakami lub ścieżką dydaktyczną. Osoby, które nie boją się duchów, mogą odwiedzić miejsce po nieistniejącej wiosce, w której podobno straszy czyli Bromierzyk. Trzeba iść od skansenu w Granicy na północny-zachód leśnymi duktami. W lesie zobaczyć można domkową kapliczkę św. Teresy, a dalej wgłąb lasu, fundamenty budynków.

SKANSEN BUDOWNICTWA PUSZCZAŃSKIEGO W GRANICY
↑ ↑
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN | arch. MROST

MUZEUM W GRANICY
↑ ↑
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN

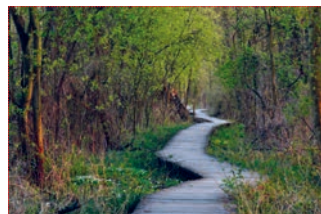
---ok. 34 km od Izabelina

Spacer puszczańskimi ścieżkami

Na spacer warto się wybrać na najdłuższą w parku **kładkę „Zaborowską”** (najlepiej zlokalizować ją za pomocą Google Maps) lub **kładkę „Na Łużowej Górze”**, jedną z najwyższych (100,6 m n.p.m.) i najlepiej zachowanych klasycznych wydm parabolicznych Puszczy Kampinoskiej. W latach 60. XX wieku zbudowano tu budynki z podziemnymi korytarzami, obiekty niszczały, w ich pozostałościach hibernują obecnie nietoperze. Warto odwiedzić **polanę wypoczynkową Opaleń** oraz **ścieżkę edukacyjną „Wokół Opalenia”** prowadzącą przez teren, gdzie realizowany jest projekt przywrócenia do pierwotnego stanu łąk podmokłych, na których żyją zagrożone wyginięciem gatunki motyli. Odwiedzając Kampinoski Park Narodowy trzeba pamiętać o bezwzględny przestrzeganiu ustalonych na jego terenie zasad: uprawianie turystyki pieszej, rowerowej i narciarskiej dozwolone jest wyłącznie wyznaczonymi szlakami tylko w porze dziennej (od wschodu do zachodu słońca); uprawianie turystyki konnej, biwakowanie,

CHAMEDAFNE PÓŁNOCNA
↑ ↑
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN

KŁADKA „KALISKO”
↑ ↑
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN

KŁADKA NA ŁUŻOWEJ GÓRZE
↑ ↑
↑ fot. arch. Kampinoskiego PN

→ POLANA WYPOCZYNKOWA „POCIECHA”
→ fot. arch. Kampinoskiego PN

→ KAPLICA ŚW. TERESY
→ fot. arch. Kampinoskiego PN

→ JULINEK PARK
→ fot. arch. Julinek Park

organizacja imprez zbiorowych (rajdy, zloty, złazy, itp. powyżej 20 osób), wykorzystywanie parku do celów edukacyjnych, naukowych, twórczości kulturalnej (malarstwo, fotografia, film, itp.), a także udostępnianie terenu na działalność handlową i usługową wymaga uzyskania stosownego zezwolenia w dyrekcji parku. Podobnie jak użycie ognia. Dla zmęczonych przygotowano miejsca wypoczynku, gdzie można posilić się, ukryć przed deszczem i słońcem. **Na terenie parku jest 12 polan wypoczynkowych wyposażonych w wiaty, ławki, ławy (na polanach Jakubów i Lipków są place zabaw dla dzieci).**

JULINEK PARK

Warto wiedzieć, że w otulinie Puszczy Kampinoskiej jest – wielka atrakcja Mazowsza, dawna szkoła cyrkowa, a obecnie jeden z największych w Polsce parków z atrakcjami dla całych rodzin – **Julinek Park**. 28 listopada 2023 roku Polska Organizacja Turystyczna, razem z regionalnymi organizacjami turystycznymi, przyznała mu certyfikat w konkursie Najlepszy Produkt Turystyczny. Jest to najważniejsze wyróżnienie w branży, oznaczające m.in. rekomendację i gwarancję świadczenia usług na najwyższym poziomie.

→ JULINEK PARK
→ fot. arch. Julinek Park

CIEKAWOSTKI MAZOWSZA ZACHODNIEGO – OSADA FABRYCZNA, WĄSKOTORÓWKA I ZIEMIA CHOPINA

– Żyrardów – Sochaczew – Żelazowa Wola –

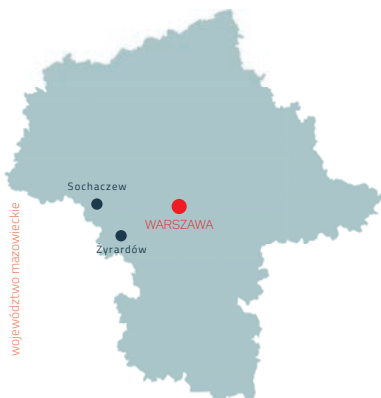
ŻYRARDÓW

Unikatowe na skalę europejską, zabytkowe centrum Żyrardowa pełne budowli z charakterystycznej czerwonej cegły to wzorcowy przykład zachowanej w ok. 95% osady fabrycznej z przełomu XIX i XX wieku. To dawna osada fabryczna wraz z przylegającymi do niej terenami dawnej Fabryki WYROBÓW Lnianych, której pierwszym dyrektorem był Filip de Girard. Zastosowano w niej wynalezioną przez Girarda mechaniczną przędzarkę Inu, która zrewolucjonizowała przemysł lniarski w całej Europie. Od nazwiska Girard pochodzi nazwa Żyrardów. Osadę, w bezpośrednim sąsiedztwie ówczesnej fabryki, wybudowali Karol Dittrich i Karol Hiele. W ramach rewitalizacji dawnych przemysłowych terenów zaczęły powstawać *Lofty de Girarda*. Cały obszar osady i terenów przemysłowych, o łącznej powierzchni ok. 70 ha, wpisany został na listę Pomników Historii, najwyższą formę ochrony zabytków w Polsce.

---ok. 45 km od Warszawy

zyrardow.pl

POMNIK FILIPA DE GIRARDA
↑
↓
fot. arch. MIROT

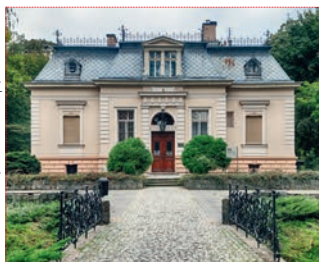
KOŚCIÓŁ MB POCIESZENIA W ŻYRARDOWIE
↑
↓
fot. arch. MIROT

ZABYTKOWA SIEDZIBA URZĘDU MIASTA
↑
↓
fot. arch. MIROT

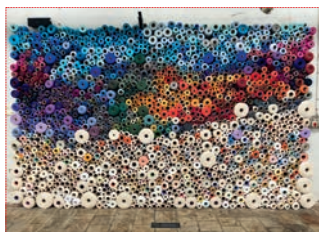
POMNIK HISTORII - DAWNA OSADA FABRYCZNA
↑
↓
fot. arch. MIROT

Muzeum Mazowsza Zachodniego

W willi Karola Dittricha znajduje się **Muzeum Mazowsza Zachodniego**. Zgromadzono w nim eksponaty związane m.in. z historią Żyrardowa, zakładów włókienniczych i tradycyjną kulturą materialną mieszkańców miasta. Unikatem jest panorama Żyrardowa z 1899 roku – akwarela z widokiem osady fabrycznej namalowanej z lotu ptaka – wykonana na zamówienie właścicieli Zakładów Żyrardowskich na wystawę światową w Paryżu. Stałą ekspozycją muzealną jest galeria prac Józefa Rapackiego, a oddziałem muzeum – gabinet pisarza Pawła Hulki-Laskowskiego – tłumacza „Przygód dobrego wojaka Szwajjka” Jaroslava Haška, który znajduje się poza siedzibą Muzeum, w dawnym mieszkaniu pisarza przy ulicy Narutowicza 34.

muzeumzyrardow.pl

Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda

Miejscem, gdzie można dzisiaj doświadczyć atmosfery dawnej fabryki lnu jest **Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda**. Otwarte w 2015 roku w jednym z budynków kompleksu fabrycznego, do którego udało się przenieść zabytkowe maszyny i urządzenia z dawnych zakładów lniarskich, a do ich obsługi i opowieści pozyskać m.in. dawnych pracowników. Dzisiaj produkcja odbywa się w celach edukacyjnych. Na terenie muzeum otwarto Industrialną Zagrodę ze zwierzakami – wielbłądem Stefanem, osłami, alpakami, owcami, psem czy koziołkami.

muzeumlniarstwa.pl

SOCHACZEW

Największą atrakcją Sochaczewa jest **Muzeum Kolei Wąskotorowej**. To jedno z niewielu miejsc w Europie z tak dużym zbiorem wąskotorowych pojazdów szynowych – są tu bowiem aż 163 jednostki. Poza historycznym taborem, w muzeum prezentowana jest wystawa historyczna „Dzieje sochaczewskiej kolei wąskotorowej 1922–1984”. Od wiosny do jesieni muzeum zaprasza na wycieczkę kolejką retro z Sochaczewa do Kampinoskiego Parku Narodowego. Z okien pociągu widać ciekawe zabytki, m.in. ruiny najstarszego budynku w **Sochaczewie** – **Zamku Książąt Mazowieckich**, wieżę zabytkowego, renesansowego **kościółka parafialnego pw. św. Rocha i św. Jana Chrzyciela w Brochowie** – miejsca chrztu Fryderyka Chopina i ślubu jego rodziców.

Wilcze Tułowskie to stacja końcowa kolejki, a w Tułowicach nad rzeką Łasicą na turystów czeka piknik z grillem i ogniskiem.

W Sochaczewie warto odwiedzić także historyczny rynek, a przy nim **Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Bitwy nad Bzurą**, opowiadające o historii tych ważnych wydarzeń września 1939 roku. Na uwagę zasługują też kramnice miejskie z lat 1828-33 i nekropolia żydowska, jedna z najstarszych w Polsce, założona na przełomie XV i XVI wieku.

--- ok. 30 km od Żyrardowa

muzeumsochaczew.pl

↑ **KOŚCIÓŁ W BROCHOWIE**

↑ fot. Adobe Stock

ŻELAZOWA WOLA

W pobliżu Sochaczewa położona jest Żelazowa Wola. W historycznym majątku Skarbków poznali się rodzice Fryderyka – Justyna i Mikołaj, a następnie urodził się sam Fryderyk. **Współczesny Dom Urodzenia Fryderyka Chopina (oddział Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina)** to dawna oficyna dworu Skarbków, przebudowana w stylu dworkowym. Wewnątrz na zwiedzających czeka ekspozycja opowiadająca o historii miejsca, a także oryginalne pamiątki, tj. książki z biblioteki Mikołaja Chopina, pierwsze wydania kompozycji młodego Chopina, list 17-letniego Fryderyka do rodziny. Dworek otoczony jest malowniczym parkiem w dolinie rzeki Utraty, poddanym w 2010 roku modernizacji. Wśród ciekawych gatunków drzew i roślin warto wysłuchać koncertów – recitali chopinowskich w wykonaniu najwybitniejszych polskich i zagranicznych pianistów, światowej sławy profesorów, a także laureatów Międzynarodowych Konkursów Chopinowskich.

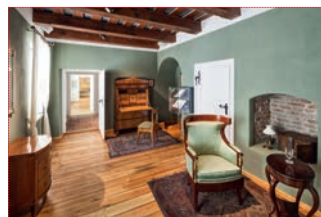
--- ok. 7 km od centrum Sochaczewa

muzeum.nifc.pl

↑ **ŻELAZOWA WOLA**

↑ fot. Adobe Stock

↑ **WNĘTRZA DWORKU**

↑ fot. Marcin Czechowicz / NIFC

↑ **POPIERISIE KOMPOZYTORA**

↑ fot. Marcin Czechowicz / NIFC

KALWARYJSKIE MIASTO, URZECZE I KRAINA SADÓW

– Góra Kalwaria – Czersk – Warka – Mniszew –

→ UKŁAD PRZESTRZENNY GÓRY KALWARIA OPARTY JEST NA PLANIE KRZYŻA
→ fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

→ PAŁAC BISKUPI Z II POŁOWY XVII WIEKU
→ fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

GÓRA KALWARIA

Góra Kalwaria nazywana była dawniej Nową Jerozolimą. Ponad 350-letnie miasto (założycielem był biskup Stefan Wierzbowski) zbudowano nawiązując do układu przestrzennego Jerozolimy. Miasto – którego zabytkowy układ urbanistyczny wpisano w 1990 roku do rejestru zabytków (zachowany w 80% układ historyczny) – kojarzy się głównie z zabytkami sakralnymi. Najpierw jednak warto zwrócić uwagę na rynek im. Biskupa Stefana Wierzbowskiego, stojący na nim **klasycystyczny ratusz liczący ok. 200 lat i przylegający do niego budynek z kolumnami – czyli jatki z 1836 roku**. Pomieszczenia do wybuchu II wojny światowej służyły jako żydowskie sklepy. Zrekonstruowane w latach 50., mieszczą dzisiaj lokale usługowe. Z rynku ulicą Piłsudskiego można dojść do ulicy Sajny. Pod numerem 1 stoi **Pałac Biskupi z II połowy XVII wieku, mieścił się w nim Sąd Pokoju Powiatu Czerskiego**. Obecnie działa tu **Gminna Biblioteka Publiczna**. W dalszej części ulicy Sajny znajduje się płaskorzeźba Adama i Ewy stojących pod mazowiecką wierzbą. Autorem pomnika przypominającego o wspólnych korzeniach Polaków i Żydów, jest Bronisław Krzysztof. Dzieło odsłonięto w 2011 roku. Historia Góry Kalwarii nierozzerwalnie związana jest ze społecznością żydowską, do początku XIX wieku nie mogli osiedlać się na tym terenie, później kres ich obecności położyli hitlerowcy.

województwo mazowieckie

→ RATUSZ
→ fot. arch. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Spacerując wśród miejskich uliczek zobaczyć można też Dwór Cadyka (mieszkali w nim żydowscy przywódcy religijni) i dom modlitwy przy ulicy Pijarskiej, cmentarze: parafialny, żydowski, ewangelicko-augsburski. Warto zatrzymać się przy dawnym Kolegium pijarów przy ulicy Szpitalnej i koszarach z XIX wieku przy ulicy Dominikańskiej, w których jest obecnie hotel. Jednym z obiektów sakralnych, który warto zobaczyć jest pobernardyński parafialny **kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny** projektu Jakuba Fontany, architekta króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Obok klasztor z połowy XVIII wieku oraz kaplica św. Antoniego z XVIII wieku. Przy kaplicy źródło św. Antoniego. Wart uwagi jest **kościół Podwyższenia Krzyża Świętego** nazwany **kościółem „Na Górze”**. Stąd wyruszyli pielgrzymi podczas misterii Męki Pańskiej. Tradycja pielęgnowana jest do dzisiaj. W niedziele palmowe w Górze Kalwarii odbywają się historyczne święta miasta – Misterium Męki Pańskiej i jarmark wielkanocny. W podziemiach kościoła znajduje się krypta ze szczątkami założyciela Góry Kalwarii bp. Stefana Wierzbowskiego. W klasztornej kaplicy warto zwrócić uwagę na pięć – płaskorzeźbę woskową z XIV wieku, która trafiła do Polski na specjalne zamówienie Zygmunta III Wazy. Znajdująca się na niej postać Chrystusa ma zęby z kości słoniowej i prawdziwe ludzkie włosy. W części Góry Kalwarii zwanej Mariankami stoi odpowiednik jerozolimskiego Wieczernika – kościół Wieczery Pańskiej z 1674 roku – obecnie sanktuarium św. o. Stanisława Papczyńskiego nazywanego Apostołem Mazowsza, założyciela Zgromadzenia Księży Marianów, spowiednika króla Jana III Sobieskiego. W kościele grobowiec-relikwiarz św. o. Stanisława. Przy Wieczerniku – w domu zakonnym – Muzeum św. o. Stanisława Papczyńskiego z eksponatami związanymi z jego życiem i twórczością.

ok. 35 km od centrum Warszawy

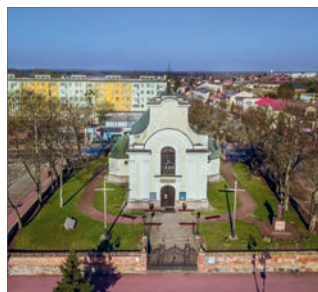
gorakalwaria.pl

CZERSK

Czersk – dawna stolica Ziemi Czerskiej, siedziba książąt mazowieckich, własność królów polskich. Główną atrakcją są tutaj **ruiny Zamku Książąt Mazowieckich**, gotyckiej warowni z przełomu XIV i XV wieku. Czersk jest dzięki nim jedną ze średniowiecznych pereł środkowej Polski. Na przełomie lata i jesieni na zamku odbywają się cyklicznie Europejskie Dni Dziedzictwa – festiwal tradycji

KOŚCIÓŁ NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NMP
fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

KOŚCIÓŁ PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO
fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

KOŚCIÓŁ WIECZERY PAŃSKIEJ
PW. OPATRZNOŚCI BOŻEJ z 1674 roku
fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria/Robert Korczak

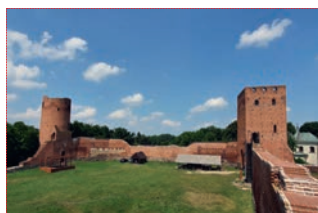

ZAMEK W CZERSKU
fot. Adobe Stock

→ ZAMEK W CZERSKU Z LOTU PTAKA
 fot. Adobe Stock
 →

→ CZERSK
 fot. arch. MIROT
 →

→ KWITNĄCY SĄD
 fot. GHG
 →

→ POMNIK KAZIMIERZA PUŁASKIEGO
 fot. arch. MIROT
 →

flisackich znad polskich rzek. Czersk był dawniej ważnym przystankiem dla flisaków w drodze do Torunia i Gdańska. Odwiedzając festiwal warto wiedzieć, że Polska to pierwszy kraj w Europie, który wpisał tradycje flisackie do krajowego rejestru niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Dawniej Wisła płynęła pod samym zamkiem, zmieniła jednak koryto i dziś do jej brzegów jest ponad 2 km. Starorzecze nazywane Jezioro Czerskie do dziś znajduje się u podnóża zamku i chronione jest jako pomnik przyrody.

--- ok. 3 km od centrum Góry Kalwarii

WARKA

Nazwa słynąca z tradycji browarniczych Warki – miasta królewskiego Korony Królestwa Polskiego – pochodzi prawdopodobnie od słowa „warzyć”. Atrakcją dla turystów będzie zwiedzanie tutejszego browaru. Unikatowy jest istniejący od 2017 roku Warecki Szlak Jabłkowy, na którym można zobaczyć, jak wygląda praca w sadzie czy na linii produkcyjnej. Uczestnicy mogą też zerwać owoce i wyłuszczyć soki. Nad szlakiem czuwa Stowarzyszenie W.A.R.K.A. Szlak funkcjonował na terenie Gminy Warka, a od roku 2020 roku rozszerzył działalność na powiat grójecki i zmienił nazwę na Grójecko - Warecki Szlak Jabłkowy.

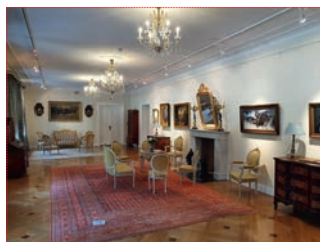

RYNEK W WARCE
↑ fot. arch. MROT
↑

Spacerując po wareckim rynku warto zwrócić uwagę na ratusz z 1805 roku, a także na **pomnik hetmana Stefana Czarnieckiego** – przedstawiający hetmana na koniu. W Winiarach, północno-wschodniej części Warki – warto zobaczyć klasycystyczny pałac, którego historia sięga początków XVII wieku. W 1967 roku otwarto tu **Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego**, na cześć mieszkańca pałacu, polsko-amerykańskiego bohatera walk o niepodległość obu narodów. Stałe muzealne wystawy – „Warka miasto dotknięte historią” i „Kazimierz Pułaski i zasługi Polacy w USA”. – *Winiary, pachną winem i historią. To miejsce niezwykle, które koniecznie musisz odwiedzić* – zachęca turystów muzeum. Warka jest pięknie położona nad Pilicą. Wzdłuż rzeki ścieżka pieszo-rowerowa zaprasza na spacer i przejażdżki. W Warce można wypożyczyć kajaki i spłynąć aż do ujścia Pilicy do Wisły.

SIEDZIBA MUZEUM PUŁASKIEGO
↑ fot. arch. MROT
↑

MUZEUM PUŁASKIEGO
↑ fot. arch. MROT
↑

--- ok. 20 km od Czerska

MNISZEW

Latem 1944 roku nad Wisłą w rejonie Magnuszewa i Mniszewa doszło do ciężkich walk oddziałów polskich z wojskami niemieckimi. Skuteczna obrona na przyczółku warecko-magnuszewskim przeszła do legendy. O wydarzeniach tych przypomina **Skansen Bojowy 1 Armii Wojska Polskiego we wsi Mniszew**. Zobaczyć w nim można nie tylko polowe umocnienia i transeje, ale także dwa czołgi T-34-85, kilkanaście armat, haubic i armat przeciwlotniczych, dwie katjusze oraz powojenną amfibię BAW.

SKANSEN BOJOWY 1 ARMII WOJSKA POLSKIEGO
↑ fot. Aneta Leszkiewicz, CC-BY-SA 3.0, WJC
↑

--- ok. 12 km od Warki

KOZIENICE I PUSZCZA KOZIENICKA

- Kozienice – Kępczki – rezerwat „Królewskie Źródła” –
- Augustów – Jedlnia-Letnisko –

PAŁAC W KOZIENICACH
fot. GHG

POMNIK KRÓLA WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁY
fot. GHG

KOZIENICE

Wyprawę warto zacząć od Kozienic, miasteczka, od którego swoją nazwę wywodzi puszcza rozciągająca się aż pod Pionki i Radom. To z Puszczy Kozienskiej pochodziło drewno do budowy mostu, po którym w 1410 roku wojska Jagiełły przeprawiły się w Czerwińsku przez Wisłę. O tym, że most został wykonany w Kozienicach przypomina pomnik zlokalizowany w przypałacowym parku.

Kozienice mają chyba najpiękniejszy urząd miasta w Polsce. **Mieści się on w zabytkowym kompleksie pałacowym wzniesionym pod koniec XVIII wieku dla króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i przebudowanym pod koniec XIX wieku w stylu renesansu francuskiego.**

Niemcy w 1939 roku pałac spalili, ale po wojnie został on odbudowany jako siedziba władz administracyjnych. Cały kompleks z wielką fontanną na środku i pięknym parkiem robi ogromne wrażenie.

Muzeum Regionalne im. Prof. Tomasza Mikockiego w Kozienicach mieści się w oficynach zespołu pałacowego.

Działa od lat 70. XX wieku i prezentuje wiele ciekawych eksponatów związanych z historią Kozienic. Obejrzeć można w nim między innymi replikę produkowanego w Kozienicach pod koniec XVIII wieku pierwszego polskiego sztucera wojskowego. Tu bowiem, staraniem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, zlokalizowana została pierwsza w Polsce nowoczesna fabryka broni. Popiersie króla stoi przed budynkiem muzeum. W muzeum także ciekawe zbiory etnograficzne, archeologiczne i fotografie dawnych Kozienic.

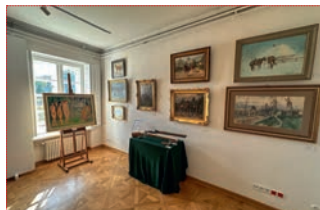

KOMPLEKS PAŁACOWY W KOZIENICACH
fot. GHG

W parku przed kompleksem pałacowym, po prawej stronie stoi jeden z najstarszych świeckich pomników na ziemiach polskich – kolumna Zygmunta, postawiona tu w latach 30. XVI wieku na cześć urodzonego w Kozienicach przyszłego króla Zygmunta I Starego.

W Kozienicach prężnie działa Kozienickie Centrum Rekreacji i Sportu, zlokalizowane w sosnowym lesie, nad Jeziorem Kozienickim. Jest tam plaża, siłownia plenerowa, muszla koncertowa, korty, pensjonat i restauracje.

↑ ↓
MUZEUM W KOZIENICACH
↑ ↓
fot. GHG

---ok. 90 km od Warszawy

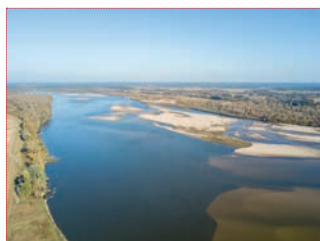
kozienice.pl

↑ ↓
KOZIENICKA KOLUMNĄ ZYGMUNTA
↑ ↓
fot. GHG

KĘPECZKI – PUNKT WIDOKOWY NA WISŁĘ

Samochodem dojedziemy tam z Kozienic w kilkanaście minut, a rowerem w niecałą godzinę. **Wiśła w tym miejscu jest niezwykle szeroka**, w jej nurcie dużo piaszczystych mielizn i wysp, na których obserwować można odpoczywające ptaki.

↑ ↓
WISŁA NA WYSOKOŚCI KĘPECZEK
↑ ↓
fot. GHG

---ok. 7 km na wschód od Kozienic

REZERWAT „KRÓLEWSKIE ŹRÓDŁA”

Najpiękniejsze fragmenty Puszczy Kozienickiej chronione są aż w 15 rezerwach przyrody utworzonych na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego i w jego otulinie.

Najciekawszym jest rezerwat „Królewskie źródła”. Prowadzi do niego i wokół niego ścieżka edukacyjna, której trasa w dużej części prowadzi drewnianą kładką przez piękny las w dolinie rzeki Zagożdżonki.

Po drodze tablice informacyjne, z których można dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy o okolicznych lasach. Przy kładce znajduje się „Królewskie źródło”, z którego według legendy, pił wodę sam król Jagiełło.

↑ ↓
KŁADKA NA ZAGÓDŻONKĄ W PUSZCZY
↑ ↓
fot. AdobeStock

---ok. 10 km od Kozienic drogą na Pionki i Radom

OŚRODEK EDUKACYJNO-MUZEALNY WE WSI AUGUSTÓW

Ośrodek mieści się w starej, pochodzącej z 1905 roku leśniczówce i działa od wiosny do jesieni. **W części muzealnej ekspozycje tematyczne dotyczące leśnictwa, historii osadnictwa, etnografii, kultury i fauny Puszczy Kozienickiej.** Na ekspozycję terenową składają się m.in. stary konny sprzęt leśny oraz wagoniki nieistniejącej kolejki leśnej.

---ok. 4,5 km od parkingu przy „Królewskich źródłach”

JEDLŃA LETNISO, REZERWAT PRZYRODY – „JEDLŃA”

Kolejnym rezerwatem godnym polecenia jest rezerwat „Jedlnia”, położony niedaleko miejscowości Jedlnia-Letnisko. Do rezerwatu prowadzi ścieżka przyrodnicza.

W położonej nad niewielkim zalewem Jedlni-Letnisko skorzystać można nie tylko z uroków plaży, ale także plenerowych siłowni i oferty gastronomicznej. **Wartym obejrzenia jest także drewniany kościół wybudowany przed wojną w stylu zakopiańskim.**

Pozostałe rezerваты przyrody warte odwiedzenia w Puszczy Kamienieckiej to rezerwat „Pionki” (w zasadzie na obrzeżach miasta Pionki) i „Załamanek” (przy drodze z Kozienic do Pionek). Łatwo do nich dotrzeć i warto pospacerować, oglądając piękny, naturalny las nizinny.

---ok. 15,5 km od Augustowa drogą na Radom

ŚLADAMI KOCHANOWSKIEGO

– Sycyna – Zwolen – Czarnolas –

Mazowsze inspirowało wielu twórców. Jednym z nich był poeta Jan Kochanowski, jeden z najwybitniejszych twórców renesansu w Europie. Urodził się we wsi Sycyna, mieszkał w Czarnolesie, a pochowany został w Zwoleniu.

SYCYNA

We dworze, który niestety nie dotrwał do naszych czasów, w miejscowości o tajemniczo brzmiącej nazwie Sycyna, **urodził się w 1530 roku Jan Kochanowski**.

Podczas rozbiorów, w latach 70. XX wieku, XIX-wiecznego dworu późniejszych właścicieli, odkryto oryginalne XVI-wieczne fundamenty pierwotnej budowli. Współcześnie w parku oznaczono zarys dworu, a dla odwiedzających przygotowano tablice informacyjne.

Niecałe 250 m od dworu na północ (przy drodze do Zwolenia) zlokalizowany jest pomnik poety postawiony w 450. rocznicę jego urodzin. Jeśli z miejsca dawnego dworu skręcimy za stawem w prawo i przejedziemy ok. 600 m do parkingu, to mamy szansę dotrzeć do wyjątkowego zabytku – **kolumny z 1621 roku wystawionej z okazji zwycięstwa pod Chocimiem**.

Do położonej wśród pól kolumny idziemy od parkingu, kierując się znakami.

KOLUMNIA KOCHANOWSKIEGO W SYCYNIE
fot. arch. Starostwa Powiatowego w Zwoleniu

KOŚCIÓŁ PW. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W ZWOLENIU
fot. Rafał Terkner, CC-BY-SA-3.0-PL, WIC

--- ok. 115 km od Warszawy

ZWOLEŃ

Kolejnym etapem naszej wędrówki jest **Zwolen**, w którego kościele parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego znajduje się nekropolia rodu Kochanowskich (co podobno było inicjatywą samego poety). Współcześnie

POMNIK JANA KOCHANOWSKIEGO W ZWOLENIU
fot. Rafał Terkner, CC-BY-SA-3.0-PL, WIC

→ POMNIK JANA KOCHANOWSKIEGO W ZWOLENIU
→ fot. Artur Król (Starostwo Powiatowe w Zwoleń)

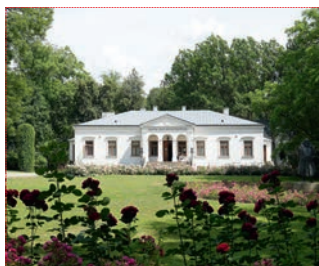
do krypty pod posadzką prowadzi specjalnie otwierane wejście, a w gmachu Starej Plebanii ulokowano Muzeum Regionalne. Warto również odwiedzić centrum miasteczka, w którym znajdują się dwa interesujące pomniki związane z Mistrzem Janem – samego poety na zwoleńskim rynku, a przy miejscowej szkole – przedstawiający Kochanowskiego z ukochaną córką Urszulką.

--- ok. 5,5 km od Sycyny

zwolen.pl

↑ DWÓR JABŁONOWSKICH W CZARNOLASIE – SIEDZIBA MUZEUM JANA KOCHANOWSKIEGO
↑ fot. Aleksandra Gałek

CZARNOLAS

Miejscowością najbardziej związaną z poetą i jego rodziną jest Czarnolas, w którym poeta mieszkał i tworzył. W miejscu jego dawnej posiadłości **działa Muzeum Jana Kochanowskiego, którego siedzibą, otoczoną pięknym parkiem dendrologicznym, jest klasycystyczny, pochodzący z XIX wieku dwór Jabłonowskich – kolejnych właścicieli Czarnolasu.** Wewnątrz dworu, w jego reprezentacyjnej parterowej części na zwiedzających czeka wystawa stała *Jan Kochanowski – duch miejsca i klimat epoki*, prezentująca bogate życie poety, związane z nim pamiątki, wydania jego dzieł. Do najcenniejszych eksponatów należą m.in. stare wydania dzieł poety, opracowania na temat jego życia i twórczości, ceramika, obrazy, gobeliny, są też dębowy fotel z herbem oraz żelazne drzwi z inicjałami i herbem Korwin – herb szlachecki Kochanowskich – prawdopodobnie ze spalonego w roku 1720 dworu poety. W piwnicach dworku można zobaczyć ponadto wystawę *Rzeczpospolita babińska*, warto również udać się do kaplicy, nawiązującej do czasów krakowskich poety i pracy na dworze królewskim Zygmunta Augusta. Zespół dworski otoczony jest przez malowniczy park krajobrazowy, którego ważnymi akcentami jest m.in. miejsce po słynnej łopie, tajemniczy kamień mocy, obelisk bratanka Jana Kochanowskiego i symboliczny sarkofag ukochanej córki Urszulką.

--- ok. 12 km od Zwoleń

muzeumkochanowski.pl

↑ POMNIK JANA KOCHANOWSKIEGO
↑ fot. Mzungu, CC BY-SA 3.0, WC

PRZEZ POŁUDNIOWO-ZACHODNIE MAZOWSZE

– Nowe Miasto nad Pilicą – Przysucha – Szydłowiec –
– Chlewiska –

NOWE MIASTO NAD PILICĄ

W południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, 79 km od Warszawy, na lewym brzegu rzeki Pilicy leży Nowe Miasto nad Pilicą, które w 1400 roku otrzymało prawa miejskie. Pielęgnowaniem historii regionu od 1960 roku zajmuje się **Muzeum Regionalne** otwarte w 560. rocznicę nadania miastu praw miejskich.

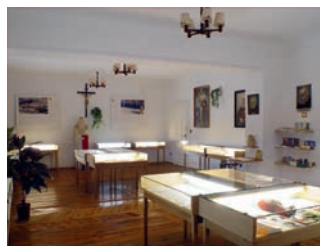
Na zwiedzających czeka tu ponad 1000 eksponatów związanych z archeologią, geologią, historią, sztuką, etnografią, numizmatyką. Najstarszymi są kamienne narzędzia z neolitu i epoki brązu, gliniane naczynia z okresu średniowiecza. Są też stare książki, np. krakowskie wydanie „Kazań sejmowych”

Piotra Skargi z 1618 roku. Muzeum znajduje się przy placu Ojca Honorata Koźmińskiego.

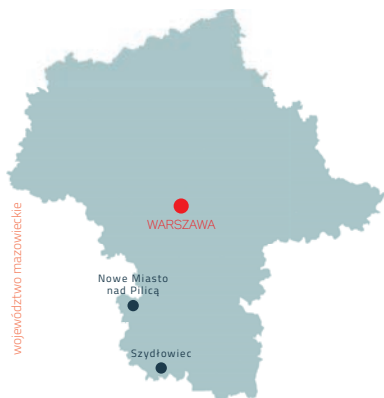
Warto odwiedzić też **kościół św. Kazimierza i znany klasztor kapucynów**. Na przełomie XIX/XX wieku przebywał w nim bł. o. Honorat Koźmiński, założyciel wielu zgromadzeń XIX wieku, kiedy zakony poddawane były kasacji (od 1997 roku jest patronem miasta). **W muzeum przy klasztorze, m.in. szaty, pióro, pukiel włosów i relikwie.** Odpoczywając w mieście wejdźcie do kościoła Opieki Matki Bożej Bolesnej z 1856 roku, do zabytków sztuki należy tu m.in. Pieta Gostomska z ok. XIV wieku).

WYSTAWA W MUZEUM REGIONALNYM W NOWYM MIEŚCIE
↑ ↓ fot. Krzysztof Widiłb

MUZEUM KLASZTORNE
↑ ↓ fot. Jan Jurczak

KLASZTOR KAPUCYNÓW W NOWYM MIEŚCIE NAD PILICĄ
↑ ↓ fot. Jan Jurczak

Wart uwagi jest zespół pałacowy z XVIII-XX wieku z pałacem i parkiem, dworzec Grójeckiej Kolei Dojazdowej i zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki.

---ok. 80 km od Warszawy

→ MUZEUM IM. OSKARA KOLBERGA
fot. arch. Muzeum
↑ ↓

→ SYNAGOGA W PRZYSUSZE
fot. arch. UMig w Przysusze
↑ ↓

→ SKAŁKI PRZYSUSKIE
fot. arch. Nadleśnictwa Przysucha
↑ ↓

PRZYSUCHA

Przysuchę warto odwiedzić ze względu na działające tu od 1990 roku **Muzeum im. Oskara Kolberga, które jest Oddziałem Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu**. Atrakcją – poza zbiorami muzealnymi dotyczącymi historii Przysuchy i życia Kolberga, polskiego etnografa, encyklopedysty, folklorysty i kompozytora – jest siedziba muzeum – zabytkowy dawny Dwór Dembińskich herbu Nieczuja z drugiej połowy XIX wieku. Poza muzeum w Przysusze jest jeszcze kilka atrakcji, przy ulicy ks. Ściegiennego można wejść po 11 schodach do kościoła pw. św. Jana Nepomucena i św. Ignacego Loyoli. W świątyni warto zwrócić uwagę m.in. na ołtarz. Pierwotny kościół powstał ok. 1764 roku z drewna modrzewiowego. Obecny zbudowano w latach 1780-1786. Po pożarze jednej z wież odrestaurowano go w 1833 roku. Przy ulicy **Konopnickiej zobaczycie synagogę. Jej gmach zbudowany w latach 1774-1777 zaliczono do najokazalszych żydowskich świątyń w centralnej części kraju**. Po wojnie synagoga popadała w ruinę. Od 2007 roku jej właścicielem jest Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. O przeszłości miasta przypomina stary cmentarz żydowski, zdewastowany podczas II wojny światowej. Znajdują się tu fragmenty zniszczonych nagrobków. Dla chasydów odwiedzających cmentarz najważniejszym miejscem jest zespół trzech oheli.

Na terenie Nadleśnictwa Przysucha jest niezwykle malownicze miejsce – **Skałki Przysuckie** (ok. 1 km od budynku nadleśnictwa). To 15-metrowa odsłonięta ściana zbudowana z piaskowca. Niektórzy uważają, że ma różowy odcień. Pod ścianą można odpocząć na ławeczkach. Turyści chętnie odwiedzają także Zalew Topornia w południowej części Przysuchy, przy rezerwacie Puszcza u źródeł Radomki. Poza atrakcjami, z jakimi związany jest odpoczynek nad wodą, jest to znakomite miejsce na spacer i jesienne grzybobranie. Dlaczego Topornia? Nazwa pochodzi od słowa „topory”. Produkowano tu broń dla powstańców podczas powstań listopadowego i styczniowego.

---ok. 30 km od Nowego Miasta

SZYDŁOWIEC

Szydłowiec to miasto, którego historia sięga początków XIII wieku. Od kilkuset lat kojarzone jest z rzemiosłem tj. wydobyciem i obróbką piaskowca, na którym położone jest miasto. Atrakcją są nieczynne kamieniołomy – „Podkowiński”, „Pikieł” oraz „Polanki”, to obecnie tereny rekreacyjne. Warto zobaczyć pięknie **odrestaurowany zamek, gotycko-renesansową rezydencję rodu Szydłowieckich i Radziwiłłów oraz księżnej Anny Sapieżyńskiej. Otoczony jest fosą i parkiem. W zamku działa Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych.** Warto tu zajrzeć m.in. ze względu na wystawy stałe i Eksperymentarium Dźwięku – jedyne tego typu miejsce w Polsce. Można w nim kreować i doświadczać dźwięku, zagrać na prawdziwych, rzadko spotykanych instrumentach muzycznych, np.: skrzypcach laskowych, cytrze, lirze korbowej, harmonii, cymbałach, a własne kompozycje w wersji cyfrowej przesłać na swój adres e-mail jako pamiątkę.

W Szydłowcu warto zobaczyć **kirkut w północno-wschodniej części miasta, gdzie mieszkali szydłowieccy Żydzi.** Jest jednym z największych cmentarzy żydowskich w Polsce. Cmentarz jest obecnie lapidarium z ok. 3 000 nagrobków. Na Pradze – dzielnicy Szydłowca, przy ulicy Garbarskiej są ruiny Synagogi Garbarskiej z 1730 roku. W ratuszu, przy wejściu na wieżę, znajduje się muzeum – pracownia malarza, Władysława Aleksandra Maleckiego – odwzorowano tu jego pokój, są obrazy. Artysta zmarł w 1900 roku na wieży ratuszowej. Przed miejskim ratuszem (w każdym jego rogu widać wieżyczkę)

RATUSZ W SZYDŁOWCU
fot. Adobe Stock

ZAMEK W SZYDŁOWCU
fot. arch. MRÓT

MACIEWY NA SZYDŁOWIECKIM KIRKUCIE
fot. Nikodem Nijaki, CC BY-SA 3.0, WLC

SZYDŁOWIECKI RYNEK
fot. arch. MRÓT

→ **PRĘGIERZ W SZYDŁOWCU**
 fot. Mateusz Sz. CC BY-SA 3.0, WJC

stoi unikalny w skali kraju zabytek – **pręgierz, późnorennesansowa kolumna z XVII wieku, z żelaznymi uchwytami do przywiązywania skazańców**. Pręgierz użyto ostatni raz w 1788 roku. W jego sąsiedztwie kolejne miejsce do wymierzania kar – kolumna „Zośki” – zrekonstruowany posąg pierwszej napiętnowanej publicznie w Szymbarku mieszczy. W południowej części rynku zabytkowy pomnik Tadeusza Kościuszki z 1923 roku jest najstarszym zachowanym w pierwotnym miejscu pomnikiem w Szymbarku. Wybierzcie się do Szymbarku w Niedzielę Palmową, odbywa się wtedy wyjątkowa procesja z figurą Jezusa (Osiołka) Palmowego.

---ok. 22 km od Przysuchy

→ **PAŁAC W CHLEWISKACH**
 fot. Konarski, CC BY 3.0 PL, WJC

CHLEWISKA

Jeśli szukacie jednej z najstarszych rezydencji ziemiańskich w Polsce to właśnie tutaj. Po wjeździe do wsi przywita Was **Pałac Odrowążów w Chlewiskach**. Możecie skorzystać z usług, które oferuje, ponieważ obecnie znajduje się w nim hotel otoczony zabytkowym parkiem ze stawami, oferujący wiele atrakcji dla ciała i ducha, jest w nim m.in. stajnia i ogród medytacji. Pałac (pierwotnie zamek) powstał w XV wieku, po przebudowie w wieku XVIII stał się pałacem. Jego patronem był św. Jacek Odrowąż, Dominikanin, który wg Przewodnika katolickiego „Słowem Bożym karmił dusze, zaś ciało – pierogami, czyli plackami symbolizującymi chleb powszedni.” W centrum wsi stoi ciekawa wieża zegarowa przeniesiona tu z placu dworskiego. Na południe od niej znajdują się obiekty **Zabytkowej Huty Żelaza**, będącej oddziałem **Muzeum Techniki i Przemysłu w Warszawie**. Największe wrażenie robią trzy ogromne piece do prażenia rudy. Hutę, która działała do 1940 roku, wybudowało Francuskie Towarzystwo Metalurgiczne. Przyjeżdżając tu w sierpniu można wziąć udział w Święcie Żelaza i Stali. Muzeum czynne jest od wtorku do niedzieli, w godzinach 10:00 – 16:00.

---ok. 8 km od Szymbarku

→ **HUTA W CHLEWISKACH**
 fot. Rafał Terkner, CC BY-SA 3.0 PL, WJC

→ **PIECE, TZW. „PRAŻAKI”**
 fot. Rafał Terkner, CC BY-SA 3.0 PL, WJC

nmt.waw.pl

RADOMSKIE POMNIKI, CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ I MUZEUM WSI RADOMSKIEJ

RADOMSKIE POMNIKI – NIEBANALNE I ZASKAKUJĄCE

Zapraszamy na spacer głównym deptakiem Radomia – ulicą Żeromskiego od Parku Kościuszki aż do rynku miejskiego. Jest to trasa pomników, z których niemal każdy zaskakuje. Już w Parku Kościuszki mamy dwa ciekawe pomniki – **Fryderyka Chopina** i **Jana Kochanowskiego**.

Kiedy z parku wyjdziemy na ulicę Żeromskiego, podejźmy w prawo, aby zobaczyć pierwszy z niebanalnych pomników stworzonych w ramach projektu „Piękniejsze Śródmieście – symbole naszego miasta w formie małej architektury” – pomnik „**Ciaśka Radomka**”. Autorzy zmieścili w nim jeszcze inne symbole miasta – **stolik** z działającą w latach 1905–1939 fabryki mebli giętych „Johhah Kohn i spółka” oraz **filiżankę** z Ćmielowa i widelczyk firmy Gerlach.

Kierując się deptakiem w stronę rynku, przed pałacem Corazziego zauważymy pomnik wojskowego **roweru typ XX**, przy którym żołnierz mógł zamontować **karabin** z fabryki Łucznik. Zarówno rower, jak i karabin produkowane były w Radomiu.

Czy zdarzyło się Wam oglądać pomniki produktów, które jecie na śniadanie? Zapewne nie! W Radomiu jest to możliwe, od kilku lat bowiem można zatrzymać się na spacerze przy pomniku znanego w całej Polsce **serka homogenizowanego** produkowanego przez Zakład Produkcji Mleczarskiej Rolmlecz od ponad 45 lat.

POMNIK CHOPINA
↑ ↑
fot. GHG

POMNIK JANA KOCHANOWSKIEGO
↑ ↑
fot. GHG

CIĄSKO RADOMKA
↑ ↑
fot. GHG

województwo mazowieckie

ROWER WOJSKOWY TYPU XX
↑ ↑
fot. GHG

Kilka kroków dalej, przy placu Konstytucji 3 maja, można zatrzymać się przy szczególnym, kawiarnianym stoliczku. To pomnik urodzonego w 1927 roku w Radomiu, **prof. Leszka Kołakowskiego** – honorowego obywatela miasta, jednego z najwybitniejszych polskich filozofów, publicysty, prozaika, autora satyr i bajek. Pomnik przedstawia profesora wspartego na lasce, siedzącego przy kawiarnianym stoliku, na którym leży kapelusz. Przy stoliku stoi drugie, puste krzesło, które niemal zaprasza, aby się przysiąść i porozmawiać, o tym czy rzeczywiście – jak mawiał profesor – „najmądrzejsi ludzie pochodzą z Radomia”.

Przed pięknym kościołem garnizonowym, dawnej cerkwi przebudowanej w latach 30. XX wieku, 2 ważne pomniki – radomski **Grób Nieznanego Żołnierza** oraz **kamień** poświęcony **Żołnierzom Górnikom**.

Kolejne kilka kroków i kolejny pomnik. Tym razem czas na partyjkę szachów z **Witoldem Gombrowiczem**. Przy jego szachownicy na każdego czeka wolne krzesło. Radom, który Gombrowicz często odwiedzał przy okazji odwiedzin w pobliskiej Wsoli, jest organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Gombrowiczowskiego. We Wsoli, w rezydencji z roku 1914, należącej do bratowej pisarza, znajduje się biograficzne Muzeum Witolda Gombrowicza. Otwarto je w 2009 roku.

Tuż za tym pomnikiem warto zwrócić uwagę na zabytkowy **Pałac Karschów i Wickenhagenów** – kamienicę o charakterze pałacowym wzniesioną w latach 1881–1882, porównywaną z pałacami łódzkich fabrykantów i na nich wzorowaną.

Idąc dalej, mijając zespół klasztorny oo. Bernardynów z 1468 roku, uznany za pomnik historii i jeden z najlepiej zachowanych kompleksów klasztornych w Polsce, zwróćmy uwagę na **pomnik Lecha i Marii Kaczyńskich**.

Deptak prowadzący ulicą Żeromskiego (główna ulica XIX-wiecznego Radomia, którą kiedyś przebiegał trakt w stronę Lublina) kończy się na ulicy Wałowej. Do nieodległego już rynku pójďmy trochę naokoło. Skręćmy w lewo, aby obejrzeć **pomnik Onufrego Zagłoby** – postaci z sienkiewiczowskiej „Trylogii”. Zaraz za Onufrym **repliki armat** z epoki. Spacerując dalej ulicą Grodzką w kierunku rynku zobaczymy **pomnik – makiętę średniowiecznego zamku radomskiego**.

Tuż obok kościoła św. Jana Chrzciciela z charakterystyczną wieżą będącą pocztówkowym symbolem Radomia. Przed kościołem **pomnik św. Jana Nepomucena**, kilka kroków dalej rynek, a na nim wzorowany na miniaturce – **pomnik Czynu Legionów**.

ULICA STEFANA ŻEROMSKIEGO
fot. GHG
↑ ↑

W ramach projektu „Symbole Radomia” na terenie miasta usytuowano jeszcze kilka ciekawych rzeźb i pomników. Wśród nich m.in. drugi **rower, tym razem wyścigowy**, Fabryki Broni „Łucznik”, a także **kłódka Łucznik** Zakładów Metalowych im. Gen. Waltera czy najsłynniejszy polski **pistolet wz. 35** Fabryki Broni w Radomiu. Są także **maszyna do pisania Łucznik 1301** i **maszyna do szycia Łucznik Kl. 82**, **puszka farby Rafil Gr-tix** i **pędzel**, **maska gazowa wz. 24** Wojskowej Wytwórni Sprzętu Przeciwgazowego, **damskie półbuty** znanej radomskiej fabryki Radoskór i **kozaki** zapinane na rzepy firmy Sofix. Do odnalezienia także **aparat telefoniczny Malwa**, **Bratek** i **model CB-49** oraz **waga domowa WD-2 Radwag** z zakładów Radwag i **kuchnia gazowa** Radomskiej Fabryki Wytworów Metalowych „Polmetal”. Przed wejściem do Sądu Okręgowego, nagroda dla uważnie patrzących pod nogi – **płytką** z Fabryki Wytworów Ceramicznych i Cementowych „Marywil”, a na parapecie zabytkowej bramy wjazdowej przy ulicy Tytoniowej **paczuszki kultowych marek papierosów** wytwarzanych w Zakładzie Przemysłu Tytoniowego w Radomiu – m.in. Radomskie, Stołeczne, Extra Mocne czy Klubowe.

MAKIETA ZAMKU RADOMSKIEGO
fot. arch. MROT
↑ ↑

KOŚCIÓŁ ŚW. JANA CHRZCIECIELA W RADOMIU
fot. arch. MROT
↑ ↑

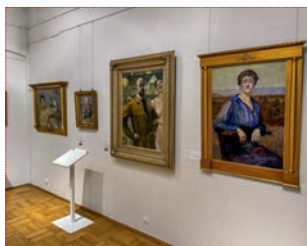
--- ok. 100 km od Warszawy

symbole.radom.pl

↑ ↑
SIEDZIBA MUZEUM
fot. arch. Muzeum
im. J. Malczewskiego

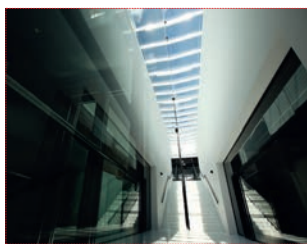
↑ ↑
WYSTAWA MALARSTWA
JACKA MALCZEWSKIEGO
fot. GHG

↑ ↑
WYSTAWA PRZYRODNICZA
fot. GHG

↑ ↑
WNIĘTRZA CENTRUM SZTUKI
WSPÓŁCZESNEJ
fot. M. Kurewicz/MCSW

MUZEUM IM. JACKA MALCZEWSKIEGO I MUZEUM HISTORII RADOMIA

Przy radomskim rynku obowiązkowym punktem zwiedzania miasta powinno być **Muzeum im. Jacka Malczewskiego**, w gmachu historycznego gimnazjum, do którego uczęszczał malarz. W muzeum na zwiedzających czekają liczne wystawy. To oczywiście galeria dzieł Malczewskiego, ale też wystawa przyrodnicza, galeria malarstwa polskiego XIX i XX wieku i kolekcja rodziny Pinno. Wystawa prezentująca dzieje miasta w Muzeum Historii Radomia jest jedną z najnowocześniejszych tego typu ekspozycji w kraju, łączącą tradycyjne muzeum z multimediami. Z kolei w przeciwległej części rynku funkcjonuje oddział Muzeum Malczewskiego – wystawa stała Muzeum Historii Radomia.

To świetnie przygotowana wystawa multimedialna, przenosząca nas w bogate dzieje miasta. W Radomiu warto też wstąpić do Kamienicy Deskurów (Instytut Miejski) pełniącej funkcję muzealne.

www.muzeum.edu.pl

CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ

W centrum miasta, w budynku dawnej elektrowni węglowej, mieści się **Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej Elektrownia**, które jest instytucją kultury, powołaną do życia w 2005 roku przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Każdego roku w zrewitalizowanej przestrzeni odbywa się kilkanaście czasowych wystaw indywidualnych i zbiorowych, w których biorą udział artyści z Polski i z zagranicy. Elektrownia gromadzi również własną kolekcję sztuki i prowadzi działalność wydawniczą.

mcswelektrownia.pl

↑ ↑
CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ "ELEKTROWNIA"
fot. GHG

MUZEUM WSI RADOMSKIEJ

Obowiązkowym punktem zwiedzania Radomia jest **Muzeum Wsi Radomskiej**, które powstało w 1976 roku. Placówka ta od ponad 45 lat zachowuje i pielęgnuje dziedzictwo kulturowe ziemi radomskiej oraz upamiętnia życie codzienne mieszkańców wsi. Położony na obrzeżach miasta, wzdłuż rzeki Mlecznej skansen zachwyca malowniczym, urozmaiconym krajobrazem. Muzeum Wsi Radomskiej zajmuje obszar o powierzchni prawie 33 ha i udostępnia zwiedzającym 80 obiektów dawnej kultury i budownictwa wiejskiego. Są to chałupy, dwory, zabytkowy kościół, budynki gospodarcze, kuźnie, wiatraki i młyny wodne. Muzeum posiada również ponad 20 000 eksponatów ruchomych, wśród których na szczególną uwagę zasługują kolekcje: pojazdów, maszyn rolniczych, a także uli i narzędzi pszczelarskich oraz tkanin i sztuki ludowej.

CHAŁUPA Z CHOMENTOWA
fot. arch. MIROT

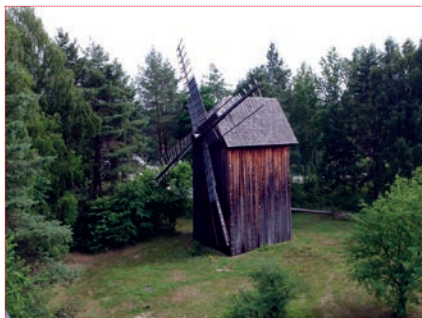
CHAŁUPA „BIEDNIACZA” Z BARTODZIEJÓW
fot. arch. MIROT

DWÓR Z PIECZYSK
fot. arch. MIROT

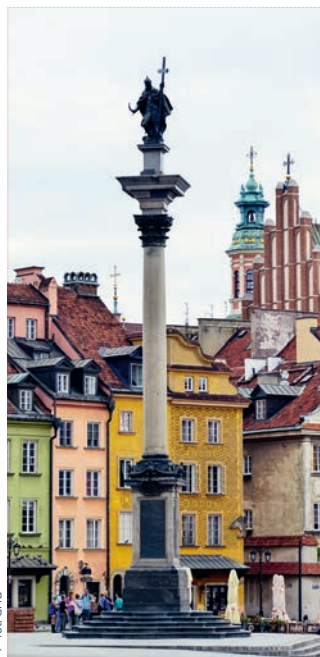
CHAŁUPA Z CHOMENTOWA
fot. arch. MIROT

WIATRAK Z DĄBROWY JASTRZĘBSKIEJ
fot. arch. MIROT

WARSZAWSKIE STARE MIASTO

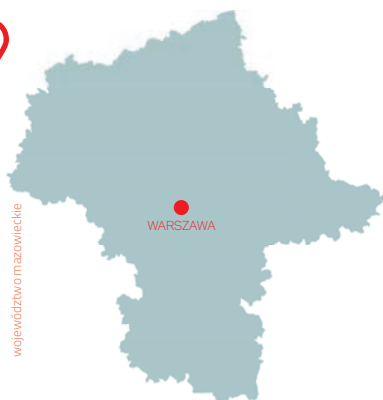
– Plac Zamkowy z Kolumną Zygmunta III Wazy – Rynek –
– Pomnik Warszawskiej Syrenki – Barbakan – Pomnik
Małego Powstańca – Multimedialny Park Fontann –

→ KOLUMNĄ ZYGMUNTA
fot. GHG

Warszawa to miasto łączące nowoczesność z tradycją, współczesność z historią, zachęcające do odwiedzenia malowniczymi zakątkami i cennymi zabytkami. Chcąc poczuć klimat historycznego miasta – warto znaleźć czas na spacer po warszawskiej starówce – Starym i Nowym Mieście, w brutalny sposób zniszczonym podczas pożogi wojennej, ale pieczołowicie odbudowanym, powstałym jak „feniks z popiołów”, co m.in. doceniono dokonując wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego UNESCO w 1980 roku.

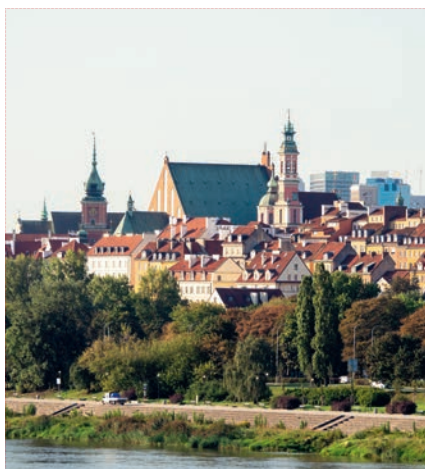
Wycieczkę proponujemy rozpocząć na Placu Zamkowym, gdzie znajduje się **Kolumna Zygmunta III Wazy**. To najstarszy i najwyższy świecki pomnik w Warszawie, a jednocześnie jeden z najważniejszych symboli miasta. Uroczyste odsłonięcie odbyło się 24 listopada 1644 roku. Kolumna powstała z inicjatywy króla Władysława IV, aby upamiętnić ojca Zygmunta III i pokazać chwałę królewskiego rodu Wazów. Pomnik ma 22 m wysokości. Posąg przedstawia stojącego Króla Zygmunta III Wazę w pełnej zbroi, koronie i płaszczu koronacyjnym. Jego prawa noga wsparta jest na hełmie ze strusimi piórami, w lewej ręce trzyma duży krzyż, a w prawej na wysokości bioder trzyma szablę. Kolumnę trafił pocisk z działa czołgu podczas Powstania Warszawskiego nocą z 1 na 2 września

województwo mazowieckie

WARSZAWA

STARE MIASTO WIDZIANE OD STRONY PRĄGI
fot. GHG

→ PLAC ZAMKOWY Z KOLUMNĄ ZYGMUNTA I ZAMEK KRÓLEWSKI
→ fot. GHG

1944 roku. Dzięki ogólnokrajowej zbiórce pieniędzy została odbudowana i ponownie odsłonięta w 1949 roku. Legenda głosi, że gdy miastu zagraża niebezpieczeństwo, król opuszcza szablę, natomiast w momentach dziejowych, zwiastujących szczęśliwą odmianę losu – unosi ją do góry.

Z Placu Zamkowego rozpościera się szeroka panorama współczesnego miasta, doliny Wisły, praskiego brzegu, a u jego stóp prowadzi Trasa W-Z, otwarta w 1949 roku. Z jej otwarciem związane jest powstanie słynnego warszawskiego ciastka, czyli **Wuzetki**, uznanej w 2023 roku za produkt tradycyjny i wpisanej na chronioną prawem Listę Produktów Tradycyjnych. W tym miejscu pokonanie stromej skarpy ułatwiają ruchome schody, historycznie pierwsze w Warszawie, oddane do użytku w 1949 roku. Obecnie oryginalne ciągi schodów zastąpiono nowoczesnymi, a ich otoczenie zrekonstruowano.

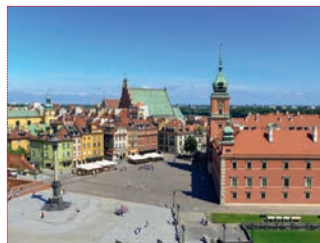
→ ZAMEK KRÓLEWSKI I FRAGMENT TRASY W-Z → fot. GHG

→ WUZETKA
→ fot. SpiderMum, CC BY-SA 3.0, WJC

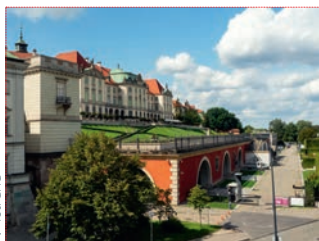
Częścią Traktu Królewskiego łączącego dawne rezydencje królewskie jest **Zamek Królewski - dawna siedziba książąt mazowieckich, a później króla i władz.**

Od 1979 roku jest Pomnikiem Historii i Kultury Narodowej. W 1980 roku znalazł się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Wnętrza i ekspozycje stałe zamku to: Apartamenty Królewskie, Galeria Arcydzieł (w niej jedno z najcenniejszych w Polsce obrazów *Dziewczyna w ramie obrazu i Uczony przy pulpicie* autorstwa Rembrandta), Dawna Izba Poselska i sale sąsiednie, Sale Sejmowe (w tym Sala Senatorska, w której w 1791 roku uchwalono Konstytucję 3 Maja), Galeria Wettynów, Pokoje

→ PLAC ZAMKOWY
→ fot. GHG

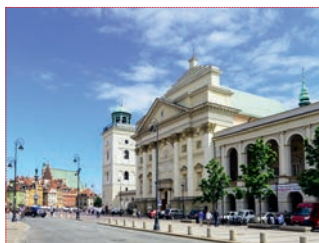
→ ARKADY KUBICKIEGO
fot. GHG

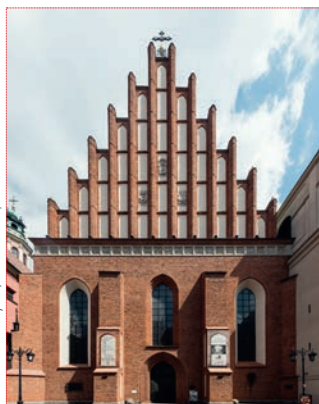
→ PAŁAC POD BŁACHĄ
fot. GHG

→ KOŚCIÓŁ ŚW. ANNY
fot. GHG

→ ARCHIKATEDRA ŚW. JANA CHRZCIECIELA
fot. Adrian Gryciuk, CC BY-SA 3.0, WJC

Matejkowskie (Królewiczowskie), Pokoje Prezydentów II RP i Władz na Uchodźstwie, Kolekcja sztuki Zamku Królewskiego w Warszawie, Dziedziniec Wielki, Piwnice. U podnóża zamku odrestaurowane **Arkady Kubickiego**. Kiedyś służyły za zamkowy taras, stajnie czy garaże, dzisiaj są miejscem wpisanym w kulturalną mapę stolicy – odbywają się tu m.in. koncerty, wystawy. Poniżej zamku **Ogrody zamkowe (Dolny i Górny)**, w których rośnie m.in. Serce Warszawy – odmiana tulipana w kolorze czerwonym, kształtem przypominająca koronę. Przy zamku pokryty zieloną dachówką **Pałac pod Błachą**. To dawna rezydencja księcia Józefa Poniatowskiego pełniąca dziś funkcję muzealną, należy do zespołu zamkowego od roku 1989.

Warto wejść też do **kościółta św. Anny** stojącego na skarpie wiślanej – to jedna z najbardziej rozpoznawalnych świątyń w stolicy. Obok, pokonując 150 kamiennych schodków, dotrzeć można na taras widokowy zabytkowej **dzwonnicy kościoła św. Anny**, skąd rozciąga się jeden z najładniejszych widoków na Starówkę oraz prawobrzeżną część Warszawy. Dzwonnicę ufundowała Anna Jagiellonka.

Idąc ulicą Świętojańską w stronę rynku Starego Miasta, zobaczycie jedną z najstarszych świątyń Warszawy – **Archikatedrę Warszawską pw. św. Jana Chrzciciela**. Warto zajrzeć do wnętrza tej majestatycznej świątyni, odbudowanej po ogromnych zniszczeniach wojennych w stylu tzw. gotyku nadwiślańskiego. We współczesnym wnętrzu warto zwrócić uwagę na epitafia i tablice wielu znamienitych postaci, w tym grobowiec ostatnich Książąt Mazowieckich czy nagrobek marszałka Małachowskiego. Niezwykle ciekawa jest historia cudownego krucyfiks z kaplicy Baryczków. Katedra jest też niezwykłą nekropolią. W jej podziemiach znajdują się, udostępnione obecnie w formie trasy podziemnej, groby książąt, władców – króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, prezydentów RP – Gabriela Narutowicza, Ignacego Mościckiego czy innych znanych postaci – m.in. Henryka Sienkiewicza czy Ignacego Jana Paderewskiego, a także krypta Arcybiskupów Warszawskich. We wnętrzach katedry z kolei spoczywa Prymas Tysiąclecia – bł. Kardynał Stefan Wyszyński. Przy katedrze działa Muzeum Diecezjalne.

W zasięgu wzroku od katedry kolejne dwie świątynie. Pierwszą jest **kościół oo. Jezuitów**, wewnątrz którego znajduje się intronizowany i koronowany obraz Najświętszej Matki Bożej Łaskawej – patronki Warszawy. Na uwagę zasługują m.in. krucyfiks, rzeźba Matki Boskiej Łaskawej i pomnik nagrobny Jana Tarły, a także drzwi świątyni wykonane w 2009 roku przez rzeźbiarza Igora Mitoraja. Zrobione są z brązu i przedstawiają płaskorzeźbioną scenę Zwiastowania. Przed świątynią znajduje się rzeźba przedstawiająca niedźwiedzia. Z figurą tą jest związana legenda o nieszczęśliwie zakochanym księciu, którego wybranka poślubiła innego. Z żalu przemienił się w kamiennego niedźwiedzia i do dziś czeka, aż jakaś panna go pokocha i przywróci ludzką postać.

Warto wstąpić do **kościółka św. Marcina** przy ulicy Piwnej, w którym odbywały się sejmiki mazowieckie. Powstał ok. 1353 roku, wielokrotnie był trawiony przez pożary, doszczętnie zniszczony przez powstańcze walki 1944 roku. Opiekę nad świątynią, przekazał w roku 1956 kardynał Stefan Wyszyński Prymas Polski siostrom Franciszkanom Służebnicom Krzyża, opiekującym się osobami niewidomymi.

Mijając przy Placu Zamkowym neorenesansową kamienicę pod numerem 2 i kamienicę numer 10 z rzeźbą mieszczy warszawskiej, przechodzimy do serca Starego Miasta – średniowiecznego **ryнку** ze słynnym **pomnikiem Warszawskiej Syrenki**.

To kopia dzieła słynnego Konstantego Hegla. Oryginał od 2008 roku znajduje się w Muzeum Warszawy.

KOŚCIÓŁ PW. MATKI BOŻEJ ŁASKAWEJ
fot. Adrian Gryczuk, CC BY-SA 3.0, WC

POMNIK SYRENKI NA RYNKU STAREGO MIASTA
fot. GHG

RYNEK NA STARYM MIEŚCIE
fot. GHG

→ WARSZAWSKI BARBAKAN
fot. GHG

→ POMNIK MAŁEGO POWSTAŃCA
fot. GHG

→ PARK FONTANN
fot. Adrian Gryciuk, CC BY-SA 3.0, WLC

Warto przyrzeć się przepięknym kamieniczkom okalającym rynek. Całkowicie zniszczonym w 1944 roku budynkom, przywrócono wygląd z pierwszej połowy XVII i z XVIII wieku. Każda ze stron ma swojego patrona, a wybrane kamienice swoje nazwy. Północna pierzeja (nazywana miejską, której patronem jest prezydent Warszawy, Jan Dekert) to siedziba Muzeum Miasta Warszawy. Miejsce w ciągu roku zmienia swój wygląd. Najbardziej klimatyczne staje się chyba zimą, kiedy wokół staromiejskiej Syrenki działa rozświetlone tysiącem lampek lodowisko.

U zbiegu **ulic Nowomiejskiej i Podwale** zachowały się pozostałości dawnych murów obronnych Warszawy i **Barbakanu, których projektantem był** Jan Baptysta Weneccjanin. Warszawski obiektów to jeden z nielicznych zachowanych tego typu obiektów w Polsce, łączący funkcję obronną i bramy miejskiej. W przejściu ze Starego na Nowe Miasto można obejrzeć ekspozycję ilustrującą historię fortyfikacji miejskich.

Warszawa była miejscem heroicznej walki w obronie wolności i niepodległości. Niedaleko Barbakanu znajduje się jeden z najbardziej symbolicznych pomników z nią związanych – **Pomnik Małego Powstańca**. Pomnik – mały chłopiec w za dużym ubraniu, w opadającym na czoło hełmie z opaską białą-czerwoną i orzełkiem oraz pistoletem maszynowym – upamiętnia najmłodszych walczących w Powstaniu Warszawskim.

U stóp Nowego Miasta zobaczyć można **Multimedialny Park Fontann** — od maja do końca września show światła, dźwięku i wody (zimną wodę zastępują strumienie światła). Na wodnym ekranie można zobaczyć opowieść związaną z historią i legendami Warszawy. Park powstał z okazji 125-lecia miejskich wodociągów, o czym przypomina ławeczka Williama Heerleina Lindleya, projektanta sieci kanalizacyjnej w Warszawie, otwartej w 1886 roku.

Aby zobaczyć wszystko, co ciekawe i interesujące na warszawskim Starym Mieście i w jego najbliższych okolicach nie starczyłoby pewnie tygodnia. Nasza jednodniowa wycieczka zawiera subiektywny wybór miejsc, które uzupełnić można zwiedzeniem któregoś z muzeów. Kilka kroków od warszawskiego rynku czekają na turystów: Zamek Królewski, Muzeum Warszawy, Muzeum Literatury, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, a także Muzeum Farmacji i Muzeum Domków, Lalek, Gier i Zabawek.

WARSZAWA NA WEEKEND

– Muzeum Powstania Warszawskiego – Cytadela
Warszawska – Muzeum Historii Żydów Polskich „Polin” –
– Wilanów – Łazienki – ZOO – Pałac Kultury –

Warszawa jest skarbnicą miejsc wartych zobaczenia. Można byłoby z nich stworzyć co najmniej kilkadziesiąt weekendowych wypraw. Wybraliśmy dla Was dwie – jedną po Starym Mieście, drugą prezentującą subiektywny wybór najciekawszych miejsc stolicy.

Ważnym miejscem na mapie stolicy jest **Muzeum Powstania Warszawskiego**, które opowiada jego historię, pokazując nie tylko militarne dzieje walk, ale też codzienne życie ludności cywilnej. Wykorzystując nowoczesne techniki audiowizualne, ekspozycja przybliża powstanie oddziałując na widzów obrazem, światłem i dźwiękiem. Muzeum otwarto 31 lipca 2004 roku, w przeddzień 60. rocznicy wybuchu powstania. Mieści się w dawnej Elektrowni Tramwajów Miejskich, zabytku architektury przemysłowej z początku XX wieku u zbiegu ulic Przykoppowej i Grzybowskiej na Woli. Wokół budynku muzeum jest Park Wolności z Murem Pamięci – wyryto na nim nazwiska Powstańców, którzy zginęli w walkach. W centralnej części Muru znajduje się, ważący ponad 200 kg, dzwon „Monter”, poświęcony dowódcy Powstania Warszawskiego gen. bryg. Antoniemu Chruścielowi. Do muzeum można dojechać komunikacją miejską (autobusy, tramwaje, II linia metra).

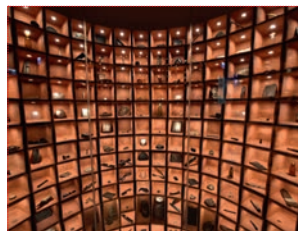
Cytadela Warszawska to twierdza zbudowana w latach 1832-1834, znajdowało się tu - oprócz garnizonu wojsk carskich - ciężkie więzienie śledcze (X Pawilon) dla więźniów politycznych i miejsce straceń polskich działaczy narodowych i rewolucjonistów. **W Cytadeli swoje siedziby mają: Muzeum X Pawilonu (Oddział Muzeum Niepodległości, wystawy stałe: Więźniowie X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Galeria malarstwa Aleksandra Sochaczewskiego), Muzeum Katyńskie (oddział Muzeum Wojska Polskiego, powstało w 1993 roku, w Cytadeli od 2015 roku), Muzeum Wojska Polskiego (założone w 1920 roku, w Cytadeli od 2023 roku) i Muzeum Historii Polski, które powstało w 2006 roku. W Cytadeli od 2023 roku, trwają prace nad wystawą stałą o dziejach państwa i narodu polskiego.**

↑ MUZEUM POWSTANIA
WARSZAWSKIEGO
↑ fot. Adobe Stock

↑ FRAGMENT WYSTAWY
W MUZEUM POWSTANIA
↑ fot. Adrian Gryciuk, CC BY-SA 3.0, pl, WC

↑ WYSTAWA STAŁA W MUZEUM
KATYŃSKIM
↑ fot. Adrian Gryciuk, CC BY-SA 3.0, WC

↑ BRAMA STRACIEŃ W CYTADELI
WARSZAWSKIEJ
↑ fot. Jolanta Dyr, CC BY-SA 3.0, WC

→ PANORAMA WARSZAWY
→ fot. Adobe Stock

→ MUZEUM „POLIN”
→ fot. Morelo, CC BY-SA 4.0, WC

Muzeum Historii Żydów Polskich „Polin” to kolejne znaczące miejsce na mapie Warszawy ukazujące 1 000 lat dziejów polskich Żydów – od legend związanych z przybyciem Żydów na ziemię polską, po współczesność. *Po drodze czekają na Ciebie opowieści o królach, wynalazcach, myślicielach i przemysłowcach. O żydowskich świętach, obyczajach, religii i kulturze. O miłości, przyjaźni, poświęceniu i walce. O życiu znanym z kronik i gazet. I o tym znanym z ulicy w żydowskich dzielnicach* – informuje muzeum.

Zwiedzanie wystawy stałej i wystaw czasowych ułatwia audioprzewodnik ze słuchawkami - nagrania uruchamiają się automatycznie w poszczególnych salach. Zwróćcie uwagę na niezwykle budynek muzeum, jego elewację z hebrajskim słowem Polin, oznaczającym – „Polska” lub „tu odpoczniesz”. Znajduje się przy ulicy Mordechaja Anielewicza 6, w miejscu dawnej, zamieszkałej przez Żydów dzielnicy, w czasie wojny przekształconej przez Niemców w getto. Przed Muzeum znajduje się Pomnik Bohaterów Getta.

→ POMNIK BOHATERÓW GETTA
→ fot. Adobe Stock

Brak ochoty na zwiedzanie? Warto wybrać **spacer** (dobre rozwiązanie także dla podróżujących z psem) np. po Polu Mokotowskim, Parku Szczyliwskim z Górką Szczyliwicką i stokiem narciarskim czy Bulwarach nad Wisłą. Niedaleko bulwarów warto odwiedzić słynne Centrum Nauki Kopernik i Multimedialny Park Fontann - pokaz światła, dźwięku i wody. Wrażenie zrobi na Was z pewnością **park Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie** – obowiązuje tu zakaz wprowadzania zwierząt, wyjątkiem są psy-przewodniki.

→ WILANÓW
→ fot. Anna Jadas

Najszczęśliwszym miejscem w Warszawie nazywane są **Łazienki Królewskie** – letnia rezydencja króla Stanisława Augusta. Ciekawostką jest to, że Łazienki, zanim przejął je król, pełniły rolę leśnego zwierzyńca dla odbywających się tam polowań. Poza zjawiskowo pięknymi, historycznymi ogrodami, czekają tu na Was perły europejskiej architektury. Wśród nich zabytek w stylu klasycystycznym, jeden z najcenniejszych polskich zabytków w tym stylu – **Pałac na Wyspie** z Królewską Galerią Obrazów.

Podczas wycieczki nie można pominąć Starej Oranżerii z Królewską Galerią Rzeźby, Galerią Rzeźby Polskiej i Teatrem Królewskim. Warto zobaczyć **Pałac Myślewicki** z polichromiami Jana Bogumiła Plerscha, a także **otwarty w sezonie letnim Biały Dom**, unikatowy zabytek XVIII-wiecznej architektury rezydencjonalnej, z Królewską Galerią Grafiki i pierwszymi w Polsce groteskami. Kolejnymi ciekawymi obiektami są **Wodociąg** (otwarty w sezonie letnim) i malowniczo położony **Amfiteatr**. Warto pospacerować ścieżkami i alejkami Ogrodu Królewskiego – najstarszej części ogrodów z końca XVII wieku, a także Ogrodu **Romantycznego** i **Modernistycznego** położonego wzdłuż Alei Chińskiej. Jeśli się zmęczycie – przy Nowej Oranżerii jest strefa leżakowania. Warto zaplanować wycieczkę do Łazienek latem, kiedy przy otoczonym wodą, zielenią i ogrodem różanym **Pomniku Chopina** z 1926 roku odbywają się uwielbiane i tłumnie odwiedzane przez turystów i mieszkańców miasta, koncerty chopinowskie. Gratką dla wielbicieli polowań i koni jest Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa – od 2018 roku część Muzeum Łazienki Królewskie – które mieści się na terenie Łazienek, w tzw. Koszarach Kantonistów (z lat 1826–1828) i w Stajniach Kubickich pochodzących z lat 1825–1826.

↑ ↓
PAŁAC NA WYSPIE
↑ ↓
fot. GHG

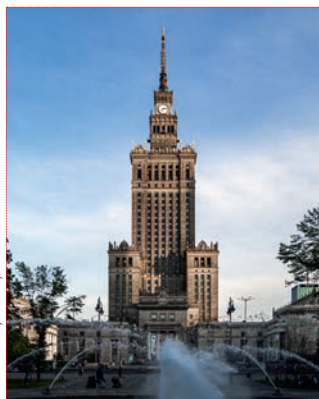
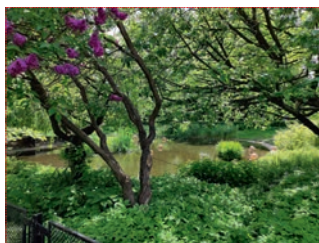
↑ ↓
PAŁAC MYŚLEWICKI
↑ ↓
fot. Adrian Gryciuk, CC BY-SA 3.0, WC

↑ ↓
AMFITEATR W ŁAZIENKACH KRÓLEWSKICH
↑ ↓
fot. Chichebom, CC BY-SA 3.0, WC

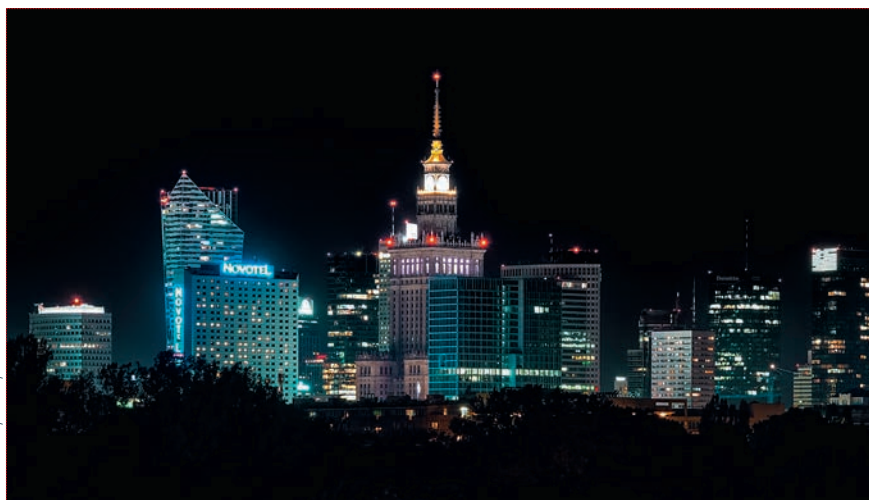

↑ ↓
POMNIK FRYDERYKA CHOPINA
↑ ↓
fot. Adobe Stock

Pobyt w Warszawie można uatrakcyjnić sobie i dzieciom wizytą w **Warszawskim Ogrodzie Zoologicznym** – otwartym 11 marca 1928 roku. Ciekawostką jest, że w miejscu jego usytuowania, w XIV wieku leżała wieś Gołędzinów, którą kupił Stanisław August Poniatowski i włączył do Warszawy. Podczas zaborów teren był częścią fortyfikacji rosyjskich, a w 1865 roku założono na nim Park Aleksandrowski z posiadłością komendanta Cytadeli. W 1916 roku miejsce przejęły władze polskie i przemianowały na Park Praski. 14 czerwca 1927 roku podjęto decyzję o wydzieleniu na terenie parku miejsca na Miejski Ogród Zoologiczny.

Warszawa kojarzy się z **Pałacem Kultury i Nauki**, chyba jednym z najbardziej rozpoznawalnych budynków w Polsce. Był on darem narodu radzieckiego dla Polski, symbolem polsko-radzieckiej przyjaźni. PKiN od wielu lat budzi jednak nie małe kontrowersje. Jest tematem sporów i dyskusji o tym czy należy go zburzyć. Niektórzy mieszkańcy stolicy i przyjezdni (czasami nazywają go podobno kościołem) nie wyobrażają sobie bez niego Warszawy, inni chcieliby wymazać go z mapy miasta. Jest tu 3 288 pomieszczeń, m.in. teatry, muzea, restauracje, kino, basen, pasaż handlowy, poczta, etc. W 2000 roku na jego szczycie odsłonięto drugi co do wielkości zegar w Europie, na 30. piętrze, wysokości 114 m, znajduje się taras z widokiem na stolicę – winda dojeżdża tu w 19 sekund. To chyba najbardziej znany punkt widokowy w Warszawie, z którego zobaczyć można panoramę miasta niemal z perspektywy sokołów, które zamieszkały na szczycie PKiN pod iglicą – to Giga i Franek oraz ich dzieci – Hetman, Prezes, Iwo i Wuzetka.

INSTYTUCJE KULTURY, DLA KTÓRYCH ORGANIZATOREM JEST SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO, I ICH OFERTA

Może w miejscu, w którym teraz jesteście, chodzili kiedyś związani z Mazowszem geniusze – Jan Kochanowski, Władysław Reymont, Władysław Broniewski, Cyprian Kamil Norwid, Maria Skłodowska-Curie czy Witold Gombrowicz. Może w niektórych regionach województwa usłyszycie pełną mazowieckich inspiracji muzykę Fryderyka Chopina, który urodził się w Żelazowej Woli? Kultura zawsze była i jest bliska sercu Mazowsza. Szeroką ofertę w tym zakresie mają instytucje kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego. Wiele wydarzeń organizowanych przez te instytucje ma charakter cykliczny.

TEATR POLSKI IM. ARNOLDA SZYFMANA W WARSZAWIE

Teatr powstał z inicjatywy Arnolda Szyfmana

29 stycznia 1913 roku. Pierwszym przedstawieniem

był wyreżyserowany przez Szyfmana, Irydion Zygmunta Krasieńskiego. Tworząc linię repertuarową Teatru dyrekcja

stawia na ambitną klasykę w opracowaniu światowej sławy reżyserów, równie ważne są wystawienia polskiego dramatu: „Irydion” Krasieńskiego w reż. Andrzeja Seweryna,

„Wesele” i „Zemsta” w reżyserii Krzysztofa Jasińskiego,

„Dożywocie” w reż. Filipa Bajona, „Mazepa” Słowackiego w reż. Piotra Tomaszuka, czy „Polacy” na podstawie

tekstów Wyszyńskiego i Gombrowicza w reż. Gabriela Gietzky'ego. **Szczególną cechą planów artystycznych**

Teatru są kontakty i współpraca z artystami

zza wschodniej granicy oraz tematyka społeczna Wschodu, podjęta choćby w spektaklu „Niepokorni.ru”

w reż. Michała Sieczkowskiego. W Teatrze odbywają się stałe cykle: Salony poezji, Listy w Polskim, Teatr

Polski Dzieciom, Goście Teatru Polskiego oraz przeglądy i festiwale teatralne. Premierom towarzyszą Fora

dyskusyjne i spotkania z zaproszonymi gośćmi. Budynek Dużej Sceny wraz z garderobami i zapleczem przechodzi

etapami gruntowne remonty, pozwalające na zachowanie pięknego, stoletniego wnętrza teatru. 29 stycznia 2013

roku, podczas jubileuszu 100-lecia, **Teatr Polski**

w Warszawie przyjął imię swego założyciela

Arnolda Szyfmana. W czasie stoletniej działalności

Teatr wystawił na swoich scenach 975 premier, z czego

→ SIEDZIBA TEATRU POLSKIEGO
→ fot. Michał Glinicki

→ SPEKTAKL „TANGO”
→ fot. Karolina Józwiak

→ SPEKTAKL „MAŁY KSIĄDZ”
→ fot. Karolina Józwiak

→ POKAZY POWARSZTATOWE,
PROJEKT „LATO W TEATRZE 2022”
→ fot. Zbyszek Malewski

606 na scenie przy ulicy Karasia. 29 stycznia 2017 roku
Scenie Kameralnej Teatru Polskiego nadano imię
Sławomira Mrożka.

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie
ul. Kazimierza Karasia 2, 00-327 Warszawa
tel. 22 505 92 00

teatrpolski.waw.pl

→ SIEDZIBA MAZOWIECKIEGO
TEATRU MUZYCZNEGO
→ fot. archiwum MTM/M. Popowski

MAZOWIECKI TEATR MUZYCZNY IM. JANA KIEPURY W WARSZAWIE

Teatr powstał w kwietniu 2005 roku, dzięki decyzji
Sejmiku Województwa Mazowieckiego. W pierwszych
latach swojej działalności nazywany był „Operetką”.
Ważnym elementem bogatej działalności była i jest
organizacja koncertów, prezentujących różne gatunki
i style muzyczne. Teatr jest kreatorem i organizatorem
kilku ważnych wydarzeń muzycznych, które stały się
rozpoznawalnymi „markami” artystycznymi – Koncert
Noworoczny Mazowieckiego Teatru Muzycznego, gala
rozdania Teatralnych Nagród Muzycznych im. Jana Kiepury,
Królewski Koncert w Dniu Kobiet. **Od czerwca 2019 roku
Teatr ma swoją stałą siedzibę – budynek dawnego
Kina Praha. Obok oferty wydarzeń teatralnych
i muzycznych, kontynuuje działalność Kina, zachowując
klimat studyjnych seansów filmowych.**

Mazowiecki Teatr Muzyczny im. Jana Kiepury
ul. Jagiellońska 26 (Kino Praha), 03-719 Warszawa
tel. 795 127 921, 608 024 094

mteatr.pl

→ SPEKTAKL „BŁĘKINY ZAMEK”
→ fot. archiwum MTM/Karpat&Zarewicz

→ SIEDZIBA OPERY KAMERALNEJ
→ fot. WOK
→ SPEKTAKL „WESIELE FIGARA”
→ fot. WOK

WARSZAWSKA OPERA KAMERALNA W WARSZAWIE

Założona przez muzykologa Stefana Sutkowskiego
w 1961 roku słynie z bogatego repertuaru obejmującego
dzieła największych mistrzów, jak Bach, Haydn,
Beethoven czy Haendel, a także polskich mistrzów
– Elsnera, Dobrzyńskiego czy Kurpińskiego. W repertuarze
znajdują się m.in.: Uprawdzenie z Seraju, Castor ET Pollux,
Czarodziejski flet, Don Giovanni, Wesele Figara.
**Znakiem firmowym opery jest ceniony przez melomanów
z całego świata, odbywający się od 1991 roku,
Festiwal Mozartowski, podczas którego wystawiane są
oper, dzieła oratoryjne i kameralne wiedeńskiego mistrza.**

Co dwa lata w Warszawskiej Operze Kameralnej odbywa się Festiwal Oper Barokowych. W 2019 roku WOK otworzyła nową scenę, tzw. Basen Artystyczny, która mieści się w budynku Cioci Imci – jak żartobliwie w przedwojennej Warszawie nazywano polską organizację YMCA. Budynek przy ulicy Konopnickiej 6, wybudowany według proj. A. Jawornickiego, mieścił salę odczytową, teatralną, dwie sale gimnastyczne, korty tenisowe i słynny 25-metrowy basen pływakki, na terenie którego znajduje się właśnie scena WOK.

↑ SPEKTAKL „ORFEUSZ I EURDYDYKA”
↑ fot. Jarosław Budzyński
↑

Warszawska Opera Kameralna
Al. Solidarności 76b, 00-145 Warszawa
tel. 22 625 75 10, 22 628 30 96

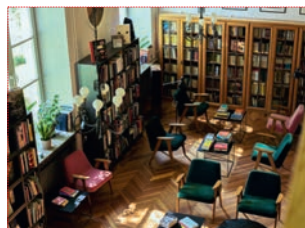
operakameralna.pl

MAZOWIECKI INSTYTUT KULTURY

Mazowiecki Instytut Kultury do 2014 roku działał jako Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki. Nowoczesny ośrodek edukacji kulturalnej i badań, integrujący działania animacyjne, promujący wybitne zjawiska artystyczne, realizujący zadania instytucji artystycznej. Jego działania to przedsięwzięcia jednorazowe, wielodniowe, wielomiesięczne i całoroczne; festiwale, kursy, cykle koncertowe i projekty interdyscyplinarne, stała praca galerii sztuki i edukacja. Działa w niemal wszystkich dziedzinach sztuki, dociera do odbiorców na całym Mazowszu. Szuka też nowych odbiorców i twórców, nowych środowisk kulturotwórczych i miejsc, gdzie kultura jest szczególnie oczekiwana. W ramach Działu Galerii i Wystaw działają galerie sztuki: **Galeria Foksal**, **Galeria Test**, **Galeria XX1**, **Galeria Elektor**. Ponadto w strukturze MIK jest wyspecjalizowana jednostka organizacyjna: **Mazowiecki i Warszawski Fundusz Filmowy**, który wspiera projekty filmowe (fabularne, dokumentalne, animowane) realizowane w województwie mazowieckim. Mazowiecki Instytut Kultury jest członkiem European Network of Cultural Centres (ENCC).

↑ SIEDZIBA MAZOWIECKIEGO
↑ INSTYTUTU KULTURY
↑ fot. MIK/R. Lubiak
↑

↑ CZYTELNI
↑ fot. Mazowiecki Instytut Kultury/
↑ Jakub Pełka
↑

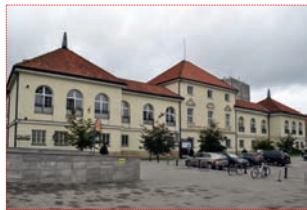

↑ KONCERT JERZY MAŁEK QUINTE
↑ Mazowiecki Instytut Kultury/
↑ Mateusz Czech
↑

Mazowiecki Instytut Kultury
ul. Elektoralna 12, 00-139 Warszawa
tel. 22 586 42 00, tel./faks 22 624 70 01

mik.waw.pl

→ SIEDZIBA MUZEUM – ARSENAŁ
KRÓLEWSKI W WARSZAWIE
→ fot. Archiwum PMA

→ WYSTAWA STAŁA
„PRADZIEJE ZIEM POLSKICH”
→ fot. Archiwum PMA

→ ZABYTKI Z WYSTAWY STAŁEJ
„SKARBY WIEKÓW ŚREDNICH”
→ fot. Archiwum PMA

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W WARSZAWIE

Założone w 1928 roku. Od 1958 roku jego siedzibą jest **Arsenał Królewski w Warszawie**. W muzeum znajdują się zabytki i archiwalia pochodzące z ponad 10 000 stanowisk archeologicznych, przede wszystkim z terenu obecnej Polski oraz terenów wchodzących niegdyś w skład państwa polskiego. **Wystawy stałe muzeum to: „Pradzieje Ziem Polskich”, „Biskupin”, „Alfabet architektury romańskiej”, „ABC architektury gotyku”**. Muzeum organizuje lekcje muzealne, zajęcia muzealne, m.in. lepienie z gliny zabawek i grzechotek, naczyń według technik pradziejowych, lepienie w glinie bóstw słowiańskich, tkanie kolorowych krajek metodami pradziejowymi, wykonywanie biżuterii metalowej według wzorów pochodzących z epoki brązu.

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 – Arsenał, 00-241 Warszawa
tel. 22 50 44 800

pma.pl

→ BUDYNEK PAŃSTWOWEGO MUZEUM
ETNOGRAFICZNEGO W WARSZAWIE
→ fot. Przemysław Walczak

→ WYSTAWA CZASOWA „KWIATY POLSKIE”
→ fot. Przemysław Walczak

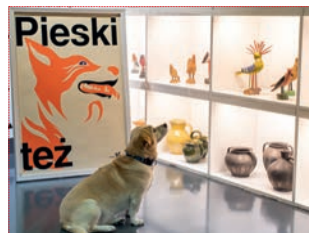
PAŃSTWOWE MUZEUM ETNOGRAFICZNE W WARSZAWIE

Założone w 1888 roku, jest jednym z najstarszych muzeów **tego typu w Polsce**. Znajdują się w nim eksponaty kultury ludowej polskiej i światowej. W nowoczesnych wnętrzach organizowane są wystawy stałe i czasowe. **Wystawy stałe muzeum: Afrykańskie Wyprawy, Azjatyckie Drogi, Galeria Koreańska Zdejmij buty i wkrocz w przestrzeń hanok, Biblia Pauperum, Porządek Rzeczy, Czas świętowania**. W muzeum znajduje się Muzeum dla dzieci, w którym mogą one wszystkiego dotknąć. Działają tu też biblioteka naukowa ze specjalistycznym księgozbiorem liczącym ok. 35 000 woluminów – i sala kinowa, w której odbywają się pokazy filmowe. Organizowane są targi, wydarzenia specjalne, spotkania autorskie, warsztaty np. rękodzielnicze i kulinarne i seminaria, a także koncerty i oprowadzania kuratorskie.
- *W różnorodnej formie zachęcamy więc do aktywnego uczestnictwa w kulturze – dzieci, młodzież i dorosłych.*

Naszą misją jest kolekcjonowanie różnorodności i bogactwa kultur całego świata oraz prezentowanie ich wartości jako dobra ogólnonarodowego, tym samym przyczyniając się do rozwoju społeczeństwa otwartego – informuje muzeum.

Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie
ul. Kredytowa 1, 00-056 Warszawa
tel. 22 827 76 41 wew. 230 lub 231
ethnomuseum.pl

↑ MUZEUM MOŻNA ZWIEDZAĆ W TOWARZYSTWIE CZWORONOŻNYCH PRZYJACIÓŁ
↑ fot. Przemysław Walczak

MUZEUM AZJI I PACYFIKU IM. ANDRZEJA WAWRZYNIAKA W WARSZAWIE

Muzeum powstało w 1973 roku, jego założycielem był Andrzej Wawrzyniak, dyplomata i podróżnik. **Obecna kolekcja to ponad 23 000 eksponatów z Azji, Australii i Oceanii.** Mieści się w dwóch zabytkowych budynkach dawnej rzeźni miejskiej przy ulicy Solec 24 i na parterze sąsiadującego z nimi apartamentowca. Wystawa stała „Podróże na wschód” zgromadziła ponad 1 000 przedmiotów z różnych krajów Azji. **Podzielono ją na 5 stref: Azja południowo-zachodnia, Azja centralna, Mongolia, Indonezja, Strefa Dźwięków ze 120 instrumentami muzycznymi pochodzącymi z różnych obszarów kulturowych i krajów Azji.**

Na ekspozycji podziwiać można także m.in. stroje, maski i rzeźby. Zwiedzanie ułatwi mapa, pozwoli ona dotrzeć do najważniejszych muzealnych obiektów. Można ją pobrać ze strony muzeum i wydrukować lub wziąć przed wejściem na wystawę.

Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka
ul. Solec 24, 00-403 Warszawa
tel. 22 629 67 24, faks 22 621 94 70
muzeumazji.pl

↑ SIEDZIBA MUZEUM AZJI I PACYFIKU
↑ fot. Łukasz Brodowicz/MAiP

↑ WYSTAWA STAŁA „PODRÓŻE NA WSCHÓD”
↑ fot. Łukasz Brodowicz/MAiP

↑ „STREFA DŹWIEKÓW” – CZĘŚĆ WYSTAWY STAŁEJ
↑ fot. Łukasz Brodowicz/MAiP

→ SIEDZIBA MUZEUM SPORTU
I TURYSTYKI
→ fot. MSiT

→ WYSTAWA STARA „DZIEJE SPORTU
POLSKIEGO I OLIMPIZMU”
→ fot. MSiT

→ WYSTAWA CZASOWA „NIETYLKO
WIOSNOWANIE”
→ fot. Paweł Oprządek/MSiT

MUZEUM SPORTU I TURYSTYKI W WARSZAWIE

Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie to jedna z najstarszych placówek muzealnych o profilu sportowym na świecie. Powstało na początku lat 50. XX wieku.

Zbiory muzeum liczą ok. 60 000 eksponatów. Cykliczne przedsięwzięcia: Przegląd Filmów Sportowych (Muzeum od 30 lat organizuje Przegląd Filmów Alpinistycznych im. Wandy Rutkiewicz), Sportowa Noc Muzeów, Rodzinny Piknik Integracyjny „Razem Możemy Więcej!”, Salon Książki Sportowej, Sporty Znane i Nieznane, Giełda Kolekcjonerów Pamiątek Sportowych (odbywa się cztery razy w roku, jest okazją dla pasjonatów-kolekcjonerów pamiątek sportowych i amatorów z całego świata, aby kupić, sprzedać bądź wymienić się pamiątkami). **Ze względu na swoje zasługi muzeum zostało włączone przez MKOl do grona Olympic Museums Network, skupiającego jedynie 22 placówki z całego świata.**

Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie
Centrum Olimpijskie im. Jana Pawła II
ul. Wybrzeże Gdynskie 4, 01-531 Warszawa
tel. 22 56 03 780

muzeumsportu.waw.pl

→ SIEDZIBA STACJI MUZEUM
→ fot. Marcin Brzomiński

→ WAGON SALONOWY
→ fot. Marcin Brzomiński

STACJA MUZEUM

Stacja Muzeum przejęła zbiory po zlikwidowanym w 2016 roku Muzeum Kolejnictwa w Warszawie. Gromadzi zabytki techniki kolejowej, tj. tabor kolejowy, elementy infrastruktury kolejowej, pamiątki związane z historią kolejnictwa w Polsce m.in.: mapy kolejowe, modele i makiety kolejowe, sztandary stowarzyszeń pracowników kolejowych z okresu międzywojennego, zegary, zegarki, lampy, telefony i mundury kolejowe, dokumenty, fotografie itp. Prowadzi działalność wystawienniczą, edukacyjną i naukową. Wystawa stała o dziejach kolejnictwa w Polsce i na świecie mieści się w trzech salach wystawowych oraz w skansenie na zewnątrz budynku Stacji. **Skansen to jeden z większych zbiorów pojazdów szynowych w Polsce zgromadzonych w jednym miejscu. Znajduje się w nim ponad 50 różnych jednostek taboru kolejowego.** Są to głównie lokomotywy parowe, spalinowe i elektryczne oraz wagony osobowe i towarowe. Zobaczyć tu można unikatę na skalę międzynarodową, tj.: Salonkę Bieruta i pociąg

pancerny. Na uwagę zasługują wagon motorowy SN52 (1955), orestaurowany w 2015 roku wagon bagażowo-pocztowy serii Fg (1908), pług odśnieżny i wagon osobowy serii Bi (1928). **Filią Stacji Muzeum w Warszawie jest Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie.**

Siedzibą Stacji Muzeum jest dawny dworzec Warszawa Główna Osobowa, znajdujący się przy ulicy Towarowej 3.

↑ WYSTAWA CZASOWA
„JAK ZDOBYWANO DZIKI ZACHÓD”
↑ fot. Marcin Brzomiński

Stacja Muzeum
ul. Towarowa 3, 00-811 Warszawa
tel. 22 620 04 80
stacjamuzeum.pl

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

Muzeum Niepodległości powstało 30 stycznia 1990 roku jako **Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych i Społecznych**. Obecną nazwę otrzymało w 1991 roku. Gromadzi eksponaty dokumentujące historię dążeń niepodległościowych Polaków od powstania kościuszkowskiego do czasów współczesnych. Cykliczne warsztaty, szkolenia i spotkania organizowane przez muzeum to m.in. spotkania edukacyjne w ramach cyklu „Rodzinna Niedziela w Muzeum Niepodległości”, spacer edukacyjny, zajęcia plenerowe, „Lato w mieście” i „Zima w mieście”, gra miejska „1, 2, 3... Warszawiankiem jesteś Ty”. Kolejne to gry miejskie organizowane przez Muzeum Niepodległości, salon dobrej książki, coroczne obchody 11 listopada, Dni Pamięci Pawiaka, a także coroczne uroczystości upamiętniające rocznice egzekucji więźniów Pawiaka w Palmirach (20 czerwca) i w Magdalence (28 maja). Muzeum organizuje również uroczystości z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady (corocznie 14 czerwca) oraz z okazji likwidacji przez Niemców Więzienia Pawiak pod koniec lipca 1944 roku. Oddziały Muzeum: **Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak, Mauzoleum Walki i Męczeństwa**. Nowy oddział to **Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie**. Jego budowa zakończyła się w 2023 roku.

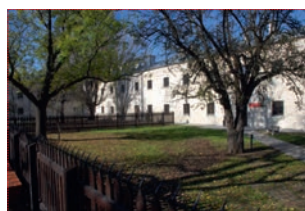
↑ SIEDZIBA MUZEUM
NIEPODLEGŁOŚCI
↑ fot. MN w Warszawie

↑ POMNIK DRZEW
PAWIAKIEGO
↑ fot. MN w Warszawie

↑ ODDZIAŁ MUZEUM
„BRAMA BIELEŃSKA”
↑ fot. MN w Warszawie

↑ ODDZIAŁ MUZEUM X PAWILON
↑ fot. MN w Warszawie

Muzeum Niepodległości w Warszawie
Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów
al. Solidarności 62, 00-240 Warszawa
tel. 22 826-90-91

muzn.pl

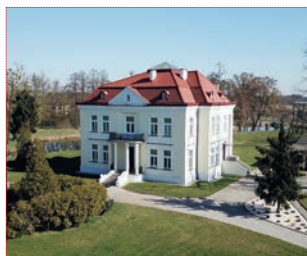
↑ ↑
SIEDZIBA MUZEUM LITERATURY
fot. Anna Kowalska

↑ ↑
PIKNIK LITERACKI DLA DZIECI
fot. Anna Kowalska

↑ ↑
ODDZIAŁ MUZEUM WE WSOLI
fot. Robert Ułowski

↑ ↑
SIEDZIBA MUZEUM HISTORII POLSKIEGO RUCHU LUDOWEGO
fot. arch. MPRL

MUZEUM LITERATURY IM. ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, powołane w 1950 roku, rozpoczęło działalność w 1952 roku. Lista wydarzeń odbywających się cyklicznie: Premiera poetycka, cykl wykładów oraz spotkań Rzeczpospolita otwarta, Piknik Literacki odbywający się w ogrodzie Muzeum Władysława Broniewskiego na warszawskim Mokotowie. W strukturze Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza funkcjonują oddziały: **Muzeum Władysława Broniewskiego** (otwarte w 1963 roku), **Muzeum Andrzeja Struga** (otwarte w 1981 roku), **Muzeum Marii Dąbrowskiej** (otwarte w 1984 roku), **Muzeum Witolda Gombrowicza we Wsoli** (powstałe w 2005 roku, otwarte w 2009 roku), **Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską** (powstały w 2005 roku). Stałe muzealne ekspozycje to: „JA, Witold Gombrowicz” (Muzeum Witolda Gombrowicza, Jedlińsk), Adam Mickiewicz 1798-1855 (Muzeum Literatury), Mieszkanie Marii Dąbrowskiej (Muzeum Marii Dąbrowskiej, Warszawa).

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza
Rynek Starego Miasta 20, 00-272 Warszawa
tel. 22 831 40 61 (centrala), tel./faks 22 831 76 92

muzeumliteratury.pl

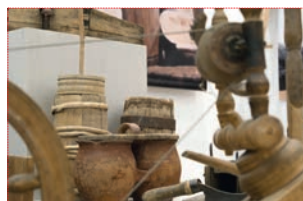
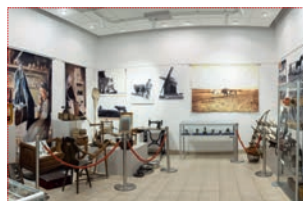
MUZEUM HISTORII POLSKIEGO RUCHU LUDOWEGO W WARSZAWIE

Muzeum powstało w 1984 roku. **Gromadzi, zabezpiecza, udostępnia materiały i dokumenty dotyczące rozwoju i osiągnięć ruchu ludowego.** Rokrocznie uczestniczy w akcji „Noc Muzeów” w Warszawie. Do najciekawszych i najliczniejszych zbiorów należą m.in. eksponaty związane z walką o wolność Polski w XVIII i XIX wieku, pamiątki i przedmioty osobiste działaczy ruchu ludowego, zbiór ponad 250 sztandarów stronnictw i organizacji ludowych działających w Polsce i na emigracji; dokumenty związane z działalnością PSL na emigracji; malarstwo i rzeźba portretowa, prezentująca życie wsi, malarstwo pejzażowe, historyczne, zbiór listów Wincentego Witosa z lat 1923-24, kolekcja gobelinów i tkanin artystycznych o tematyce narodowo-wyzwoleńczej, zdjęcia dokumentujące najważniejsze wydarzenia z historii ruchu

ludowego, kolekcja plakatów, prasy i druków ulotnych, afisze i obwieszczenia wydane przez okupacyjne władze administracyjne w celach propagandowych z okresu I i II wojny światowej, zbiór ulotek wyborczych organizacji i stronnictw chłopskich do sejmiku i senatu z lat 1919, 1922, 1928, 1930, zbiór pieczęci i tłoków pieczętnych urzędów gminnych i starostw zaboru rosyjskiego, austriackiego i pruskiego, zarządów gminnych II RP i Generalnego Gubernatorstwa, kółek rolniczych, stronnictw i organizacji chłopskich.

Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie
Al. Wilanowska 204, 02-730 Warszawa
tel. 22 843 38 76, 22 843 78 73

mhprl.pl

↑ ↑
WYSTAWA STAŁA „KRAJOBRAZY PRZESZŁOŚCI WSI”
fot. Rafał Toczek

INSTYTUT PAPIEŻA JANA PAWŁA II

Instytut powstał w 2006 roku, gromadzi pamiętki związane z Papieżem Janem Pawłem II. Zajmuje się ich katalogowaniem, opracowuje naukowo, organizuje badania i ekspedycje naukowe. Propaguje myśl i nauczanie Jana Pawła II, wydając publikacje oraz organizując różnorodne wydarzenia, tj. sympozja, koncerty, przedstawienia, wystawy, itd.

Instytut Papieża Jana Pawła II
ul. Ks. Prymasa Augusta Hłonda 1, 02-972 Warszawa
tel. 22 213 11 90, 728 917 519

ipjp2.pl

↑ ↑
KONCERT KOŁOŁ
fot. Instytut Papieża Jana Pawła II

↑ ↑
WYSTAWA CZASOWA
O JANIE MATEJCE
fot. Instytut Papieża Jana Pawła II

BIBLIOTEKA PUBLICZNA M. ŚT. WARSZAWY BIBLIOTEKA GŁÓWNA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Biblioteka zwana „Biblioteką na Koszykowej” to jedna z największych i najstarszych bibliotek publicznych w Polsce. Powstała w 1907 roku z inicjatywy społecznej jako nowoczesna księgownia naukowa przeznaczona dla wszystkich. **Obecnie placówka posiada jeden z największych w kraju zbiorów (ok. 1,5 mln woluminów).** Składnik Biblioteki ma charakter uniwersalny.

↑ ↑
SIEDZIBA BIBLIOTEKI
fot. Paulina Niedzielska

→ CZYTELNIJA PODRĘCZNA
→ Fot. Paulina Niedzielska

→ BIBLIOTEKA ORGANIZUJE MIĘDZY
→ INNYMI SESJE NAUKOWE I KONFERENCJE
→ Fot. Paulina Niedzielska

Księgozbiór można przeszukiwać w dwóch bazach: Zeskanowanym katalogu książek (starsze druki, wydane do 1993 roku włącznie) oraz Katalogu Głównym (nowsze druki, w większości od 1994 roku do chwili obecnej). Zasadniczą część zbioru książek udostępniana jest w Czytelnii im. St. Kierbedziów, Czytelnii im. F. Czerwijowskiego oraz w Czytelnii im. W. Bartoszewskiego (Czasopisma i Varsaviana). Biblioteka na Koszykowej pełni funkcję biblioteki wojewódzkiej i biblioteki powiatowej dla powiatu warszawskiego. Jest miejscem, gdzie można się uczyć, poszerzać swoje zainteresowania, realizować pasje, oglądać wystawy, brać udział w spotkaniach autorskich, debatach oraz promocjach książek. Realizuje też zadania wynikające z funkcji biblioteki o statusie naukowym: prowadzi działalność wydawniczą, organizuje sesje i konferencje, współpracuje z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwoju kultury i nauki, uczestniczy w programach i projektach krajowych i zagranicznych.

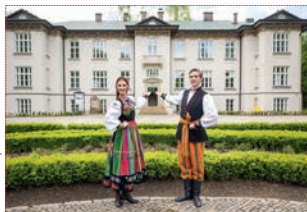
Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego
ul. Koszykowa 26/28, 00-950 Warszawa
tel. 22 628 31 38, 22 537 41 73
koszykowa.pl

→ 75 LAT „MAZOWSZA” - KONCERT
→ JUBILEUSZOWY W TEATRZE
→ WIELKIM → Fot. Bartłomiej Luchocki

→ PAŁAC KAROLIN - SIEDZIBA
→ ZESPOŁU „MAZOWSZA”
→ Fot. Krzysztof Sikowski

PAŃSTWOWY ZESPÓŁ LUDOWY PIĘŚNI I TAŃCA „MAZOWSZE” IM. TADEUSZA SYGIETYŃSKIEGO

„Mazowsze” to jeden z największych zespołów artystycznych prezentujących polską muzykę i taniec ludowy. Kształt, w jakim „Mazowsze” istnieje do dziś, nadali Zespołowi znakomici polscy artyści: wybitny kompozytor i dyrygent Tadeusz Sygietyński oraz Mira Zimińska-Sygietyńska, znana i uwielbiana przez publiczność aktorka. **Od 1948 roku siedzibą Zespołu jest zespół pałacowo-parkowy Karolin – leżący w malowniczej otulinie Lasu Młochowskiego.** Odwiedzając Pałac Karolin można wybrać się na koncerty i spektakle „Mazowsza” do nowoczesnej sali widowiskowej oraz dowiedzieć się więcej o historii

Zespołu, a także bogactwie i różnorodności polskiej kultury zwiedzając ekspozycję Centrum Folkloru Polskiego „Karolin”, która w sposób barwny i angażujący opowiada o tradycji, tańcach ludowych i narodowych, folklorze muzycznym, instrumentach i strojach ludowych. Centrum Folkloru Polskiego „Karolin” powstało z pasji i szacunku do tradycyjnej kultury ludowej. Mieszczące się w Pałacu Karolin w Otrębusach centrum kulturalno-edukacyjne jest kontynuacją misji wyznaczonej przez założycieli Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze”, którzy pragnęli ocalić od zapomnienia kulturę polskich wsi i miasteczek. Centrum Folkloru Polskiego chcąc pielęgnować bogate tradycje ludowe oraz przybliżyć piękno i różnorodność polskiej kultury od września do czerwca organizuje dwumiesięczne cykle poświęcone poszczególnym regionom Polski, w ramach których odbywają się **potkańcówki – taneczne spotkania z twórcami i wykonawcami muzyki ludowej, warsztaty z rękodzielnikami i rzemieślnikami kontynuującymi tradycje ludowego rękodzieła, warsztaty rodzinne, prelekcje i koncerty. Oferta działań cyklicznych: Piękna nasza Polska cała – cykle regionalne, Święta w Karolinie – Jarmark Bożonarodzeniowy, Ferie w Karolinie, Weekend na ludowo – Jarmark Wielkanocny w Karolinie, Międzynarodowy Dzień Tańca w Karolinie, Noc Muzeów w Karolinie, Rodzinny Piknik z Zespołem „Mazowsze”, Lato w Karolinie.**

↑ **FLAGOWY KONCERT ZESPOŁU „MAŁODOSKOP POLSKI”**
↑ fot. Krzysztof Sikowski

↑ **CENTRUM FOLKLORU POLSKIEGO**
↑ fot. Bartłomiej Lichocki

↑ **WYSTAWA STARA W CENTRUM FOLKLORU POLSKIEGO**
↑ fot. Bartłomiej Lichocki

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze”

im. Tadeusza Sygietyńskiego w Karolinie
ul. Świerkowa 2, 05-805 Otrębusy
tel. 22 208 88 88

mazowsze.waw.pl

TEATR DRAMATYCZNY IM. JERZEGO SZANIAWSKIEGO W PŁOCKU

Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Płocku jest jedynym teatrem w mieście i na Mazowszu Północnym.

Znajduje się w centrum Płocka, przy ulicy Nowy Rynek 11. Został otwarty w 1975 roku. Początkowo był to budynek domu kultury zbudowany dla Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych. W 2007 roku

↑ **SIEDZIBA TEATRU DRAMATYCZNEGO**
↑ fot. arch. Teatru Dramatycznego

↑ SPEKTAKL „PCHŁA SZACHRAJKA”
↑ fot. Waldemar Lawendowski

↑ SPEKTAKL „MIARKA ZA MIARKĘ”
↑ fot. Waldemar Lawendowski

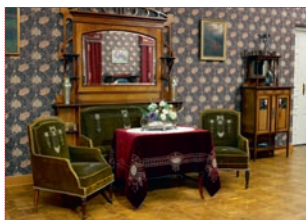
↑ SPEKTAKL „DAMY I HUZARY”
↑ fot. Waldemar Lawendowski

↑ PATIO MUZEUM TO MIEJSCE WIELU
↑ WERNISZAŻY, SPOTKAŃ, KONCERTÓW
↑ fot. Muzeum Mazowieckie

↑ JEDEN Z SALONÓW Z WYSTAWY
↑ STALEJ „SECESJA”
↑ fot. Muzeum Mazowieckie

↑ OZDOBA JEDNEJ Z WYSTAW -
↑ AUTO MARKI JOWETT Z ROKU 1926
↑ fot. Muzeum Mazowieckie

został gruntownie zmodernizowany ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Na płockiej scenie wystawia się od sześciu do ośmiu premier w sezonie. Podstawę repertuaru stanowią polska i światowa klasyka, farsy, bajki oraz dramaturgia współczesna. **Teatr posiada trzy sceny: Dużą (400 miejsc), Kameralną (92) i Scenę „Piekiełko” (50), salę baletową, garderoby dla aktorów, pracownie: krawiecką, malarsko-moderatorską, stolarską, perukarsko-fryzjerską, studio nagrań, pralnię, magazyny kostiumów i rekwizytów, magazyny dekoracji.** **Budynek jest w pełni przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zarówno ruchu, słuchu, jak i wzroku.** Średnio raz w miesiącu odbywają się tu spektakle dostępne – z audiodeskrypcją lub napisami w języku polskim czy też tłumaczone na Polski Język Migowy.

Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Płocku
ul. Nowy Rynek 11, 09-400 Płock
tel. 24 266 38 00, 24 266 38 01

teatrplock.pl

MUZEUM MAZOWIECKIE W PŁOCKU

Najstarsze polskie muzeum, które powstało z inicjatywy społecznej w 1821 roku. **Ma największą w Polsce ekspozycję poświęconą sztuce secesji i dlatego nazywane jest też „muzeum secesji”.** Jego Oddziały to **Muzeum Żydów Mazowieckich w Płocku, Skansen Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wińczynie, Spichlerz w Płocku, Muzeum Wisły Środkowej i Ziemi Wyszogrodzkiej w Wyszogrodzie.** Wystawy stałe: Secesja, Bolesław Biegas, Sala Galicyjska, X Wieków Płocka, Płock w Przestrzeni Kulturowej Mazowsza, Polski, Europy, Sztuka Dwudziestolecia Międzywojennego – Art Déco, Z Płocka i Dla Płocka, Galeria Płocczan XX Wieku, Galeria Themersonów, Sztuka Dalekiego Wschodu, Płockie Skarby Buddyjskiej Azji, Kultura Mazowsza w Ludowej Wizji Świata, Muzeum Żydów Mazowieckich, Skansen Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wińczynie Polskim, Wystawa Historyczna w Muzeum Wisły Środkowej i Ziemi Wyszogrodzkiej w Wyszogrodzie.

Muzeum Mazowieckie w Płocku
ul. Tumska 8, 09-402 Płock
tel. 24 364 70 70

muzeumplock.eu

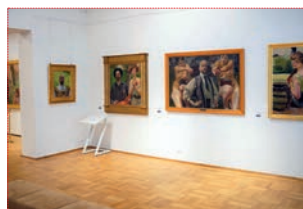

MUZEUM IM. JACKA MALCZEWSKIEGO W RADOMIU

Radom to rodzinne miasto Jacka Malczewskiego – **jednego z najwybitniejszych polskich malarzy**, zwanego ojcem symbolizmu w polskim malarstwie przełomu XIX i XX wieku. Na radomskim rynku, w muzeum jego imienia, można podziwiać twórczość malarza. Muzeum gromadzi i przechowuje dobra polskiej kultury w zakresie archeologii, literatury, historii, sztuki, z uwzględnieniem sztuki nieprofesjonalnej oraz sztuki autorów tworzących poza granicami kraju, ponadto z dziedziny numizmatyki, medalierstwa, falerystyki, sfragistyki i przyrody. W 2022 roku otwarto wystawę stałą **Muzeum Historii Radomia, gdzie prezentowane są dzieje Radomia od IX wieku do końca II wojny światowej**.

↑ ↑
SIEDZIBA MUZEUM
↑ ↑
fot. arch. Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

↑ ↑
WYSTAWA STAŁA
↑ ↑
fot. arch. Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu
ul. Rynek 11, 26-600 Radom
tel. 48 362 43 29

muzeum.edu.pl

MAZOWIECKIE CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ ELEKTROWNIA W RADOMIU

Mieści się w centrum miasta, w budynku dawnej elektrowni węglowej, powołane do życia w 2005 roku. **Inicjatorem powstania placówki był reżyser Andrzej Wajda.** Każdego roku w zrewitalizowanej przestrzeni odbywa się kilkanaście czasowych wystaw indywidualnych i zbiorowych, w których biorą udział artyści z Polski i z zagranicy. **Elektrownia gromadzi własną kolekcję sztuki, prowadzi działalność wydawniczą i dysponuje salą kinową. Cykliczne przedsięwzięcia: Warsztaty twórcze (cały rok), Strefa Komfortu (czerwiec-sierpień), Zimowy Przegląd Filmowy „Koksownik” (grudzień).**

↑ ↑
SIEDZIBA CENTRUM
↑ ↑
fot. Marcin Kurewicz/MCSW

↑ ↑
WYSTAWA CZASOWA
↑ ↑
„WSZYSTKO WIDZĘ JAKO SZUKĘ”
↑ ↑
fot. Marcin Kurewicz/MCSW

Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”
ul. Mikołaja Kopernika 1, 26-610 Radom
tel. 48 383 60 77, 48 386 16 60

mcswelektrownia.pl

→ DWÓR Z PIECZYSK
→ fot. Muzeum Wsi Radomskiej

→ ZAGRODA Z CHOMENTOWA
→ fot. MROT

→ MUZEALNE ŚWIĘTO PŁONÓW
→ fot. Muzeum Wsi Radomskiej

→ CHALUPA Z CZERMINA
→ fot. MROT

MUZEUM WSI RADOMSKIEJ W RADOMIU

Muzeum Wsi Radomskiej to placówka kultury, która od prawie 50 lat (powstało w 1976 roku) zachowuje i pielęgnuje dziedzictwo kulturowe ziemi radomskiej. Upamiętnia życie codzienne mieszkańców wsi. W ciągu roku radomski Skansen odwiedza około 60 000 osób z Polski i zza granicy. **Cykliczne imprezy, festyny i pikniki: Dzień Dziecka, Matki Bożej Gromnicznej, Niedziela Palmowa, Noc Muzeów, Sobótki Świętojańskie, Boże Ciało, Koń użytkowy w tradycji polskiej, Festyn pszczelarski, Urodziny Tańskiego, Święto Płonów, Festiwal Ziemniaka, Spotkania z muzyką w zabytkowym Kościele z Wolanowa pw. św. Doroty, Potańcówki Pod dębem.** Muzeum Wsi Radomskiej od kilku lat prowadzi działalność edukacyjną upowszechniającą wiedzę o Radomsku. Realizuje program Kulturalna Szkoła na Mazowszu, organizuje warsztaty i spotkania z twórcami ludowymi, lekcje muzealne – ceramika, gałganie zabawki, Z kufra prababci – czyli strój i tkanina regionu radomskiego, Certyfikat sprawności pradziadka, Legenda o świętym Mikołaju, Lekcja kaligrafii, Od rośliny do tkaniny, Od ziarenka do bochenka, Pisanki wielkanocne, Powitanie wiosny (marzec), Święta Katarzyna i Święty Andrzej, Wielki Post i Wielkanoc, Wigilia i Boże Narodzenie.

Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu
ul. Szydłowiecka 30 (wejście do Muzeum znajduje się od
ul. Stawowej – dojazd od ul. Krychnowickiej), 26-600 Radom
tel. 48 332 92 81

muzeum-radom.pl

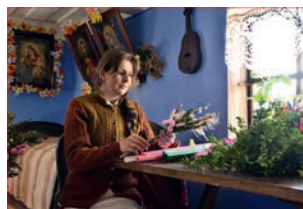

MUZEUM WSI MAZOWIECKIEJ W SIERPCU

Jego historia sięga 1971 roku. Można tu zobaczyć **charakterystyczną architekturę mazowieckiej wsi** z przełomu XIX i XX wieku, poznać jej obyczaje i tradycje. Cykliczne przedsięwzięcia organizowane przez muzeum: imprezy plenerowe (pierwsza niedziela miesiąca od maja do września), tj. Powitanie wiosny, Niedziela palmowa, Gry i zabawy wielkanocne, Gotowanie na polanie, Dzień dziecka w Skansenie, Miodobranie w Skansenie,

Żniwa w Skansenie, Mazowiecki Dzień Integracji Osób z Niepełnosprawnościami, Wykopki w Skansenie, Niedziela w Skansenie. **Muzeum jest miejscem interesujących wystaw, tj. Wielkanoc na Mazowszu, Rok polski w tradycyjnych zajęciach codziennych, Boże Narodzenie na Mazowszu.** Ponadto, w sierpeckim Ratuszu organizowany jest cykl wykładów „W czwartki o kulturze”.

↑ ↑
WARSZTATY ROBIEŃKA PALM
↑ ↑
fot. Dariusz Krześniak / Muzeum Wsi Mazowieckiej

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu
ul. Gabriela Narutowicza 64, 09-200 Sierpc
tel. 24 275 28 83, faks 24 275 58 20
mwmskansen.pl

↑ ↑
ŻNIWA W SKANSENIE
↑ ↑
fot. Dariusz Krześniak / Muzeum Wsi Mazowieckiej

MUZEUM KULTURY KURPIOWSKIEJ W OSTROŁĘCE

Muzeum działało jako Muzeum Okręgowe od grudnia 1975 roku, a od 1998 roku funkcjonuje jako Muzeum Kultury Kurpiowskiej. **Jego zbiory to ponad 16 000 muzealiów i powyżej 10 000 książek zgromadzonych w muzealnej bibliotece (wg stanu na grudzień 2021 roku).** Cykliczne przedsięwzięcia realizowane przez muzeum: Ferie w Muzeum, Muzeum dla Seniora, Ido święta Zieliejnocy, Idą święta, czas stroić choinkę – impreza dla rodzin i osób indywidualnych poświęcona Świętom Bożego Narodzenia, Biało-czerwona. Obowiązkowo! – wydarzenie organizowane jest w ramach obchodów Dnia Flagi oraz Święta Konstytucji 3 Maja, Noc muzeów, 11 listopada warsztaty i koncerty, Z małą walizką w wielki świat. Niedziela w Muzeum i wakacyjna propozycja Etnodizajn po kurpiowsku to nowe cykle spotkań kierowanych do rodzin, które pragną miło, twórczo i aktywnie spędzić niedzielny czas.

Poza zwykłą dla muzeów działalnością wystawienniczą, Muzeum Kultury Kurpiowskiej prowadzi również działalność edukacyjną, organizuje lekcje i warsztaty muzealne.

↑ ↑
SIEDZIBA MUZEUM
↑ ↑
fot. Muzeum Kultury Kurpiowskiej

↑ ↑
WARSZTATY W MUZEUM
↑ ↑
fot. Daniel Gońsz / Muzeum Kultury Kurpiowskiej

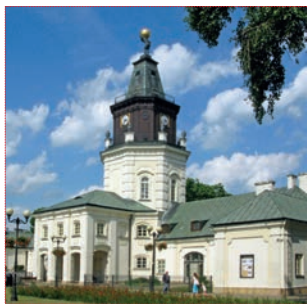

↑ ↑
WARSZTATY W MUZEUM
↑ ↑
fot. Daniel Gońsz / Muzeum Kultury Kurpiowskiej

Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce
plac gen. Józefa Bema 8, 07-410 Ostrołęka
tel. 29 764 54 43

muzeum.ostroleka.pl

→ SIEDZIBA MUZEUM „RATUSZ POD JACKIEM”
→ fot. S. Kordaczuk

→ WYSTAWA STAŁA
→ fot. S. Kordaczuk

MUZEUM REGIONALNE IM. MIECZYŚŁAWA AŚŁANOWICZA W SIEDLCACH

Powstało w 1928 roku, jego siedzibą jest miejski ratusz. **W zasobach Muzeum znajduje się ponad 14 000 obiektów z zakresu: archeologii, sztuki, numizmatyki, etnografii, historii, fotografii archiwalnej i historii wojskowości.** Oddziały muzeum to Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie i Muzeum Pożarnictwa w Kotuniu. Cykliczne wydarzenia: Powiślańskie Sesje naukowe, W dawnej izbie – regionalne prezentacje teatrów obrzędowych, Dni Niepodległej, Koncerty z cyklu „Muzyczne lato w Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie”.

Muzeum Regionalne im. Mieczysława Aślanowicza w Siedlcach
ul. Piłsudskiego 1, 08-110 Siedlce
tel. 25 632 74 70 (79), tel. 25 632 42 24

muzeumsiedlce.art.pl

→ SIEDZIBA MUZEUM – ZAMEK W LIWIE
→ fot. Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie

→ WYSTAWA STAŁA
→ fot. arch. MROT

MUZEUM ZBROJOWNIA NA ZAMKU W LIWIE

Muzeum otwarto w 1963 roku w zrekonstruowanym zespole zamkowo-dworkowym. **Można w nim zobaczyć m.in. militaria z całego świata od czasów starożytnych, przez średniowiecze, XVII i XVIII wiek, czasy Napoleońskie i Rewolucję Przemysłową aż po czasy I i II wojny światowej. Kolekcja eksponatów to ponad 2 000 sztuk broni.** Wystawie broni towarzyszy kolekcja malarstwa i grafiki, w tym portrety wojskowych, obrazy batalistyczne, historyczne mapy czy widoki miast i zamków. W muzeum zobaczyć można fragment ocalałej panoramy „Berezyna” autorstwa Wojciecha Kossaka i Juliana Fałata. **Ekspozycje stałe muzeum to: Sala Rycerska, Piwnice Gotyckie, Zamkowa Wieża, Zbrojownia.** Wydarzeniami odbywającymi się cyklicznie są: Turniej Rycerski, Festiwal Kulinaryny „W Zamkowej Kuchni” i Festiwal Humanitas.

Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie
ul. Stefana Batorego 2, 07-100 Liw
tel. 25 792 57 17

liw-zamek.pl

EUROPEJSKIE CENTRUM ARTYSTYCZNE IM. FRYDERYKA CHOPINA W SANNIKACH

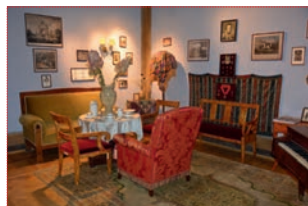
Centrum, mające siedzibę w Pałacu w Sannikach, datowanym na rok 1880 lub 1910, promuje twórczość Fryderyka Chopina, który spędził tu dwa letnie miesiące 1828 roku. **Centrum organizuje wystawy i koncerty. Od czerwca do sierpnia organizuje też „Potańcówki i biesiadowanie mazowieckie” – stały cykl wydarzeń plenerowych. Przy muzyce na żywo bawią się młodzież i seniorzy.** Przy Centrum działa – otwarty dla każdego – Klub Sympatyków Pałacu organizujący spotkania z interesującymi ludźmi, zajęcia twórcze, gry i zabawy. Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina w Sannikach systematycznie poszerza ofertę kulturalną, edukacyjną i turystyczną.

Europejskie Centrum Artystyczne
im. Fryderyka Chopina w Sannikach
ul. Warszawska 142, 09-540 Sanniki
tel. 24 268 11 08

ecasanniki.pl

→ SIEDZIBA - PAŁAC
→ W SANNIKACH
→ fot. arch. ECA

→ WEWNĘTRZNE CENTRUM
→ fot. arch. ECA

→ WARSZTATY TEMATYCZNE
→ fot. arch. ECA

MUZEUM SZLACHTY MAZOWIECKIEJ W CIECHANOWIE

Muzeum Szlachty Mazowieckiej od 1973 roku gromadzi dokumenty i przedmioty związane z historią ziemi ciechanowskiej. **W jego skład wchodzi 3 placówki – budynek ekspozycyjny Muzeum, Zamek Książąt Mazowieckich i Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie** – kompleks parkowo-dworkowy przy ulicy Świętochowskiego. W budynku ekspozycyjnym przy ulicy Warszawskiej czekają na zwiedzających wystawy stałe - Rzemiosło wsi mazowieckiej w miniaturze z darów Kazimierza Bobińskiego, Utracony świat – ślady rodzin żydowskich w Ciechanowie do roku 1942, Rzeźba ludowa z kolekcji Heleny i Mariana Przedpeńskich. Oferta działań cyklicznych: Przeglądy Zespołów Zapustnych „Mazowieckie Zapusty”, Kwiaty Ogrodów w Oddziale Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie, Mazowieckie Majowe Muzykowanie, Spotkania z Historią na dziedzińcu Zamku Książąt Mazowieckich, Zajazd Szlachecki na terenie parku oraz w obiektach muzealnych Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie, Noc Muzeów, Wiosna Literatury

→ SIEDZIBA MUZEUM
→ fot. archiwum MSM

→ ZAMEK W CIECHANOWIE
→ fot. GHG

SPOTKANIA Z HISTORIĄ
fot. Zdzisław Smardzewski

ZAJAZD SZLACHECKI
fot. Zdzisław Smardzewski

w Gołotczyźnie. **Muzeum organizuje też cykliczne warsztaty dla dzieci i młodzieży: wielkanocne, bożonarodzeniowe, andrzejkowe, plenery malarskie, zajęcia karnawałowe, produkcja papieru czerpanego, w pracowni alchemika, w średniowiecznej mennicy.**

W wakacje na dziedzińcu Zamku Ksiąząt Mazowieckich organizowane są „Zamkowe podróże w czasie” popularyzujące historię. Kilka razy w roku muzeum zaprasza na Rodzinne Niedziele w Muzeum. W stałej ofercie Muzeum są lekcje prowadzone w budynku ekspozycyjnym przy ulicy Warszawskiej 61 w Ciechanowie, Dworku Aleksandry Bąkowskiej w Gołotczyźnie i w Zamku Ksiąząt Mazowieckich w Ciechanowie.

Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie
ul. Warszawska 61A, 06-400 Ciechanów
tel./faks 23 672 53 46, 23 672 94 58

muzeumciechanow.pl

NEOGOTYCKI PAŁACYK W OPINOGÓRZE
fot. GHG

POMNIK ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO
fot. GHG

MUZEUM ROMANTYZMU W OPINOGÓRZE

Muzeum Romantyzmu powstało w 1961 roku, w pięknym neogotyckim pałacu, w 150. rocznicę dekretu Napoleona przywracającego Opinogórę Krasińskim. Zbiory muzeum głównie związane są z historią rodziny Krasińskich, m.in. Zygmunta Krasińskiego – jednego z trójcy wieszczów narodowych, najważniejszych poetów polskiego romantyzmu, ale nie zabrakło wśród nich pamiątek epoki napoleońskiej. Muzeum składa się z położonych na terenie ponad 22-hektarowego zabytkowego parku krajobrazowego w stylu angielskim budynków: neogotyckiego Pałacyku z lat 40. XIX wieku, ze stałą ekspozycją poświęconą Zygmuntowi Krasińskiemu, neogotyckiego budynku Oficyny Dworskiej z ekspozycjami czasowymi, Dworu wzniesionego na podstawie projektu sprzed 100 lat autorstwa Józefa Gałęzowskiego, w którym można oglądać wystawę „Malarstwo i rzeźba w epoce romantyzmu”. Jest tu też Powozownia z ekspozycjami Pojazdy Konne oraz Europejskie Tradycje Polowań Konnych, a także Oranżeria z salą konferencyjno-koncertową i ekspozycją multimedialną oraz Zabudowania Folwarczne ze stajnią, ptaszarnią i zapleczem edukacyjnym.

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze
ul. Zygmunta Krasińskiego 9, 06-406 Opinogóra Górna
tel. 23 671 70 25, 671 70 30

muzeumromantyzmu.pl

→ **SIEDZIBA MUZEUM**
→ fot. Aleksandra Gałek

→ SPEKTAKL PT. „W MAJU SIĘ NIE
UMIERA. HISTORIA BARBARY
SADOWSKIEJ” → fot. Aleksandra Ga

→ KONCERT AGI ZARYAN W RAMACH
FESTIWALU SZTUKI CARPE DIEM
→ fot. Aleksandra Gałek

→ SIEDZIBA MUZEUM - ZAMEK
W SZYDŁOWCU

A photograph of a museum gallery. The walls are dark wood-paneled. On the left, a large framed portrait of a man in a dark suit hangs on the wall. To the right of the portrait, a large display case contains several violins. The floor is made of light-colored wood. In the foreground, a small table with a white cloth is visible.

→ **WYSTAWA STAŁA - MAGIA INSTRUMENTÓW -
OSOBLIWOŚCI INWENCJA TRZYGŁOSOWA**
→ fot. Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych

→ WYSTAWA STAŁA – INSTRUMENTY,
ZOBACZYĆ I USŁYSZEC TRADYCJĘ
→ fot. Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych

zobaczyć i usłyszeć tradycję” oraz „Magia instrumentów. Osobliwości inwencji trzygłosowa”, która prezentuje unikatowe muzyczne artefakty. **Muzeum organizuje konferencje, prelekcje czy wykłady.** Prowadzi zajęcia edukacyjne dla dzieci i dorosłych.

Główna siedziba: ul. Kąpielowa, 26-500 Szydłowiec
Ekspozycje Muzealne Zamek Szydłowieckich i Radziwiłłów
ul. Gen. J. Sowińskiego 2, 26-500 Szydłowiec
tel. 48 617 12 43

muzeuminstrumentow.pl

→ UPAMIĘTNIE NIE OBOZU
ZAGŁADY TREBLINKA II
→ fot. A. Kowalska

→ UPAMIĘTNIE NIE BYŁEJ STACJI
KOLEJOWEJ W TREBLINCIE
→ fot. P. Maliszewski

→ SYMBOLICZNA BRAMA NA
TERENIE UPAMIĘTNIE NIE OBOZU
ZAGŁADY TREBLINKA II → fot. P. Tokwiński

→ POMNIK OFIAR OBOZU ZAGŁADY
W TREBLINCIE
→ fot. GHG

MUZEUM TREBLINKA. NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBOZ ZAGŁADY I OBOZ PRACY (1941-1944)

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941-1944) opiekuje się terenami po dwóch niemieckich obozach: **Obozie Zagłady Treblinka II (1942-1943), Obozie Pracy Treblinka I (1941-1944), a także Żwirownią, Czarną Drogą łączącą oba obozy, tzw. Miejscem Straceń, miejscem po byłej stacji kolejowej w Treblince, na której zatrzymywały się wszystkie transporty kierowane do Obozu Zagłady.** Zwiedzając Muzeum można korzystać z audioprzewodników: „Audioprzewodnik po Obozie Zagłady Treblinka II” i „Audioprzewodnik po Karnym Obozie Pracy Treblinka I” (do pobrania poprzez Google Play lub AppStore). Aplikację można ściągnąć wcześniej lub będąc już na terenie Muzeum Treblinka, korzystając z darmowego hotspota. Na terenie Muzeum odbywają się trzy uroczystości cykliczne: 14 czerwca – obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych i obozów zagłady; 2 sierpnia – uroczystości rocznicowe zbrojnego buntu więźniów Obozu Zagłady Treblinka II (2 sierpnia 1943 roku) oraz w każdą pierwszą sobotę września – uroczystości patriotyczno-religijne ku czci Ofiar Obozu Pracy Treblinka I oraz II wojny światowej. Od 2021 roku realizowany jest tu projekt edukacyjny pn. Las Korczakowski, którego celem jest upamiętnienie Janusza Korczaka, jego współpracowników i dzieci zamordowanych w Obozie Zagłady Treblinka II. Muzeum prowadzi warsztaty, lekcje muzealne oraz wizyty studyjne.

Muzeum Treblinka Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941-1944)
08-330 Kosów Lacki, Wólka Okrąglik 115, tel. 25 781 16 58
muzeumtreblinka.eu

